

TRABZON ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

**ÖĞRETMEN ADAYLARININ REKREATİF ETKİNLİKLERE
KATILIMLARINI ENGELLEYEN FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Seda UZUNER

TRABZON
Şubat, 2019

TRABZON ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

**ÖĞRETMEN ADAYLARININ REKREATİF ETKİNLİKLERE
KATILIMLARINI ENGELLEYEN FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ**

Seda UZUNER

**Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nce Yüksek
Lisans Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.**

Tezin Danışmanı
Doç. Dr. Fatih BEKTAŞ

TRABZON
Şubat, 2019

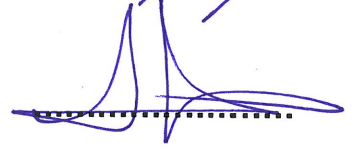
Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü'ne

**Bu çalışma jürimiz tarafından Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalında
YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir. 14 / 02 / 2019**

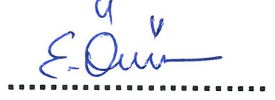
Tez Danışmanı : Doç. Dr. Fatih BEKTAŞ

Üye : Doç. Dr. Alparslan İNCE

Üye : Doç. Dr. Erman ÖNCÜ

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

**Prof. Dr. Emin AŞIKKUTLU
Enstitü Müdürü**

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Tezimin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalardan bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yaptığımı ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi, ayrıca bu çalışmanın Trabzon Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonuca razı olduğumu bildiririm.

Seda UZUNER

14 / 02 / 2019

ÖN SÖZ

Üniversite öğrencilerinin serbest zaman aktivitelerine katılmalarına ya da katılamamalarına sebep olan kişisel ve çevresel birçok faktörün etkisi rahatça gözlenebilmektedir. Bu faktörlerin üniversite öğrencilerinin serbest zaman etkinliklerine katılamamalarına ne ölçüde engel oluşturduğunun belirlenmesi, günlük ve iş hayatlarında daha aktif rekreasyonel hayata sahip olabilmeleri açısından oldukça önemlidir. Bu bağlamda, pedagojik formasyon eğitimi almakta olan öğretmen adaylarının rekreasyonel faaliyetlere katılımının önündeki engelleri belirlemek araştırılmaya değer bulunmuştur. Ve bu araştırma, Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanmıştır.

Bu araştırma sürecinde görüş ve önerilerinden daima yararlandığım danışmanım Doç. Dr. Fatih BEKTAŞ' a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Çalışmam süresince destek ve rehberliğini hiç eksik etmeyen, fikirleriyle bana yön veren değerli hocam Doç. Dr. Hamit CİHAN' a; konuyu belirledikten sonra kaynak konusunda ve metodolojik olarak bana yol gösteren Doç. Dr. Erman ÖNCÜ' ye sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca tezin tüm aşamalarında benim yanımda olup bilgi ve deneyimleri ile destek veren değerli Dr. Öğr. Üyesi Sonnur KÜÇÜK KILIÇ' a teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmanın yapıldığı bölümlerde görev yapan ve araştırma süresinde yardımlarını esirgemeyen öğretmenlere, öğrencilere ve okul yöneticilerine de teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Bütün hayatım boyunca bana güvenen, destekleri ile daima yanımda olan haklarını ödeyemeyeceğim hayatıma anlam katan aileme sonsuz minnet ve şükranlarımı sunarım.

Şubat, 2019
Seda UZUNER

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖZET	VIII
ABSTRACT	IX
TABLolar LİSTESİ.....	X
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XI
1. GİRİŞ.....	1
1. 1. Araştırmanın Amacı.....	2
1. 2. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi.....	3
1. 3. Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1. 4. Araştırmanın Varsayımları	5
1. 5. Tanımlar	5
2. LİTERATÜR TARAMASI.....	7
2. 1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi	7
2. 1. 1. Öğretmen.....	7
2. 1. 1. 1. Öğretmen Kavramı	7
2. 1. 1. 2. Öğretmen Yeterlik Alanları.....	8
2. 1. 1. 3. Öğretmenlik Mesleğine Hazırlık	8
2. 1. 1. 3. 1. Genel Kültür ve Genel Yetenek	9
2. 1. 1. 3. 2. Özel Alan	9
2. 1. 1. 3. 3. Pedagojik Formasyon	9
2. 1. 1. 4. Öğretmenin Nitelikleri	10
2. 1. 1. 4. 1. Öğretmenin Kişisel Nitelikleri.....	10
2. 1. 1. 4. 2. Öğretmenin Mesleki Nitelikleri.....	11
2. 1. 1. 5. Öğretmenin Görevleri	11
2. 1. 2. Serbest Zaman	12
2. 1. 2. 1. Zaman Kavramı ve Kullanımı	12
2. 1. 2. 2. Serbest Zaman Kavramı.....	13
2. 1. 2. 3. Serbest Zaman Kavramının Tarih İçindeki İlerleyişi	14
2. 1. 2. 4. Serbest Zaman Kavramının Önemi	16

2. 1. 2. 5. Serbest Zaman Hakkı	16
2. 1. 2. 6. Serbest Zaman Kavramının Temel Fonksiyonları	17
2. 1. 2. 7. Serbest Zamanın Sınıflandırılması	18
2. 1. 2. 8. Serbest Zaman Değerlendirmenin Faydaları	18
2. 1. 2. 9. Dünya'da ve Türkiye'de Serbest Zaman Algısı	19
2. 1. 2. 10. Serbest Zaman Eğitim Algısı ve Önemi	21
2. 1. 2. 11. Serbest Zaman Değerlendirme Eğilimini Etkileyen Faktörler	23
2. 1. 3. Rekreasyon.....	24
2. 1. 3. 1. Rekreasyon Kavramı	24
2. 1. 3. 2. Rekreasyonun Özellikleri	25
2. 1. 3. 3. Rekreasyon Etkinliklerine Duyulan İhtiyacın Nedenleri	26
2. 1. 3. 4. Rekreasyon Etkinlikleri ve Spor	27
2. 2. Literatür Taramasının Sonucu	28
2. 2. 1. Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar	28
2. 2. 2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	37
3. YÖNTEM	40
3. 1. Araştırma Modeli	40
3. 2. Araştırma Grubu / Evren ve Örneklem / Denek-Denekler	40
3. 3. Verilerin Toplanması.....	40
3. 3. 1. Veri Toplama Araçları/Teknikleri	40
3. 3. 1. 1. Kişisel Bilgiler Formu	41
3. 3. 1. 2. Boş Zaman Engelleri Ölçeği (BZEÖ-18)	41
3. 3. 2. Veri Toplama Süreci	41
3. 4. Verilerin Analizi.....	42
4. BULGULAR.....	43
4. 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri	43
4. 2. BZEÖ-18 Puanlarının Dağılımı ve İstatistik Test Sonuçları	43
4. 3. BZEÖ-18 Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları.....	44
4. 4. BZEÖ-18 Puanlarının Gelir Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları	44
4. 5. Katılımcıların BZEÖ-18 Puanların Çocukluk Döneminde Aktif Olarak Sporla İlgilenme Durumu Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları	45
4. 6. BZEÖ-18 Puanlarının Aktif Olarak Sporla İlgilenme Durumu Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları	46
4. 7. BZEÖ-18 Puanlarının Ailede Aktif Olarak Sporla İlgilenen Birey Bulunma Durumu Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları	46

4. 8. Yaş ile BZEÖ-18 ve Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Sonuçları	47
5. TARTIŞMA	48
5. 1. BZEÖ-18 Puanlarının Dağılımı İle İlgili Tartışma	48
5. 2. BZEÖ-18 Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları ile İlgili Tartışma	49
5. 3. BZEÖ-18 Puanlarının Gelir Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları ile İlgili Tartışma	50
5. 4. BZEÖ-18 Puanlarının Çocukluk Döneminde Aktif Olarak Sporla İlgilenme Durumu Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları ile İlgili Tartışma	52
5. 5. BZEÖ-18 Puanlarının Aktif Olarak Sporla İlgilenme Durumu Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları ile İlgili Tartışma	52
5. 6. BZEÖ-18 Puanlarının Ailede Aktif Olarak Sporla İlgilenen Birey Bulunma Durumu Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları ile İlgili Tartışma	54
5. 7. Yaş İle BZEÖ-18 ve Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Sonuçları ile İlgili Tartışma	54
6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	56
6. 1. Sonuçlar	56
6. 2. Öneriler	56
6. 2. 1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler	56
6. 2. 2. İlerde Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler	57
7. KAYNAKLAR	59
8. EKLER	72
9. ÖZ GEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ.....	76

ÖZET

Öğretmen Adaylarının Rekreatif Etkinliklere Katılımlarını Engelleyen Faktörlerin Belirlenmesi

Bu araştırmanın amacı, pedagojik formasyon eğitimi almakta olan öğretmen adaylarının rekreatif etkinliklere katılımlarını engelleyen faktörlerin belirlenmesi; bu faktörlerin bazı bağımsız değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemektir. Betimsel araştırma modelindeki çalışmanın örneklem grubuna, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi'nde 2015-2016 eğitim-öğretim yılında pedagojik formasyon eğitimi almakta olan 232'si erkek ve 287'si kadın toplam 519 öğretmen adayı katılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak Boş Zaman Engelleri Ölçeği-18 (Gürbüz ve diğerleri, 2012) kullanılmıştır. Veriler; betimsel istatistik yöntemler (aritmetik ortalama, standart sapma, çarpıklık ve basıklık katsayıları), Pearson Correlation testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve t-testi uygulanarak analiz edilmiştir. Kullanılan ölçeklerin güvenilirliklerini tespit etmek içinse Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğretmen adaylarının serbest zaman engel algıları orta seviyenin üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda, öğretmen adaylarının serbest zaman engelleri gelir durumu ve ailede aktif olarak sporla ilgilenen birey bulunma değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının cinsiyet, çocukluk döneminde aktif sporla ilgilenme durumu ve aktif olarak spor ile ilgilenme değişkenlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının yaşları ile serbest zaman engel algıları arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen adayları, Serbest Zaman Etkinlikleri, Serbest Zaman Engelleri.

ABSTRACT

Determining The Factors Constraining The Participation Of The Pre-service Teachers In Leisure Time Activities

The purpose of this research is to determine the constraints preventing the pre-service teachers who study pedagogical formation, from participating in leisure time recreational activities; to put forth whether these constraints differ according to some independent variables or not. The work group of this research which is in descriptive research model consists of 519 pre-service teachers (287 females, 232 males) who study Pedagogical Formation in Fatih Faculty of Education in Karadeniz Technical University in 2015-2016 educational year. "Leisure-time Handicap Scale" (Gürbüz et al, 2012) was used to gather data in this research. The data is analyzed using descriptive statistic methods (arithmetic mean, standard deviation, skewness and kurtosis coefficients), t-test, unidirectional analysis of variance (ANOVA) and Pearson Correlation test. Cronbach Alpha internal consistency coefficients are calculated in order to determine the reliability of these scales.

In accordance with the findings of the research, it is seen that the level of perception of the leisure time constraints of the participants in the work group is moderate. As a result of the research, the leisure time constraints of preservice teachers differ reasonably according to the variables such as income and having a family member actively interested in sports whereas these constraints do not differ reasonably according to the variables such as gender, interest in sports in childhood and current interest in sports actively. There is no correlation between the perception of leisure time constraints and age of preservice teachers.

Keywords: Pre-service teachers, Leisure Time Activities, Leisure Constraints.

TABLolar LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	Öğretmen Adaylarına Ait Demografik Bilgiler Dağılımı	43
2.	BZEÖ-18 Puanlarının Dağılımı.....	44
3.	BZEÖ-18 Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları.....	44
4.	BZEÖ-18 Puanlarının Gelir Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları.....	45
5.	BZEÖ-18 Puanlarının Çocukluk Döneminde Aktif Olarak Sporla İlgilenme Durumu Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları.....	46
6.	BZEÖ-18 Puanlarının Aktif Olarak Sporla İlgilenme Durumu Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları	46
7.	BZEÖ-18 Puanlarının Ailede Aktif Olarak Sporla İlgilenen Birey Bulunma Durumu Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları	47
8.	Yaş ile BZEÖ-18 ve Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Sonuçları.....	47

KISALTMALAR LİSTESİ

- BZAÖ** : Boş Zaman Anlamı Ölçeği
BZEÖ : Boş Zaman Engelleri Ölçeği
KTÜ : Karadeniz Teknik Üniversitesi
MEB : Milli Eğitim Bakanlığı
SZTD : Serbest Zaman Tatmin Düzeyi
TDK : Türk Dil Kurumu

1. GİRİŞ

Serbest zaman; hayatın zorunlu ihtiyaçlarını yerine getirdikten sonra arta kalan zamandır (Torkildsen, 2005). Kişinin bütün zorunluluklardan uzaklaştığı ve kendi ilgi ve isteği doğrultusunda seçtiği faaliyetlerle geçirdiği zaman dilimi serbest zaman olarak tanımlanmaktadır (Tezcan, 1993). Bir başka ifadeyle; serbest zaman kişinin kendisine, ailesine ve işine karşı sorumluluklarını yerine getirdikten sonra zorunluluklarının olmadığı özgürce değerlendirebildiği zaman dilimi olarak ifade edilmektedir (Karaküçük, 2008). Uluslararası serbest zamanı inceleme gurubu ise serbest zamanı; kişinin ailevi, mesleki ve toplumsal görevlerini gerçekleştirdikten sonra kendi tercihiyle toplum yaşamına katılma, bilgisini, becerisini geliştirme, dinlenme, eğlenme için ayrılan zaman olarak açıklamaktadır (Balci, 2003, s. 58-173).

Günümüzde insanların yaşadığı sorunların başında serbest zaman problemi gelir (Mutlu, 2008). Ancak, insanların daha fazla serbest zamana sahip olmasına, teknolojinin ilerlemesi, makineleşme, ulaşımda kolaylık ve çalışma saatlerinin kısalması gibi birçok etken imkân sağlamıştır (Kaya, 2011). Bu gelişmelerin yaşanması serbest zamanı anlamaya ve serbest zaman faaliyetlerine ilginin artmasına neden olmuştur (Tezcan, 1993). Serbest zamanların etkili ve verimli bir biçimde değerlendirilmesi üzerinde çok durulan ve önem verilen bir olgudur (Adam, 2014; Kaya, 2011). Serbest zaman kişinin yaşamını güzelleştirebilecek ve daha zevkli hale getirebilecek birçok faaliyeti içerisinde barındırmaktadır (Karaküçük, 2008; Passmore ve French, 2001). Serbest zaman etkinlikleri, çocukluktan yaşlılığa her dönemde bireyle birlikte olacak psikolojik, fiziksel ve sosyal fayda sağlayacaktır (Karaküçük, 2008). Serbest zaman etkinlikleri iyi şekilde organize edildiğinde, insan kaynaklarını korumanın, geliştirmenin ve yaşam standartlarını yükseltme yöntemlerinden birisi olan ait olma duygusunu ve kişilik olgusunu oluşturabilir (Balci, 2003, s. 158-173). Bireylerin serbest zaman değerlendirme bilincine varmaları ve katılacakları etkinlikleri kendi zevkleri doğrultusunda özgür olarak seçmeleri mutlu, huzurlu, bilinçli, sağlıklı bir toplum oluşmasını sağlama bakımından büyük önem taşır (Kılbaş, 2010).

Gençlik dönemi, bireyin yaşam ve gelecekle ilgili tutumlarının büyük ölçüde biçimlendiği ve kişilik gelişimi bakımından önemli bir evredir. Bu gelişime serbest zaman etkinliklerinin önemli bir katkısı vardır (Bahar, 2008, s. 118). Bireyin en kalabalık topluluklarla bir arada olduğu bireysellikten toplumsallığa geçiş süreci öğrencilik dönemleridir (Balci ve İlhan, 2006). Üniversiteler toplum kültürünü yansıtan bir araç konumundadır (Ağaoğlu, 2006). Yıllar boyu devam edecek davranış biçimlerinin

oluşturulabilmesi için üniversite öğrenimi önemli bir süreçtir (Korkmaz, 2000). Üniversite hayatı boyunca serbest zaman eğitimi verilerek bireylere zamanı nasıl kullanacağı ve kişiliğini etkileyen yönlerinden ne şekilde yararlanabileceği öğretilmelidir (Ağaoğlu vd., 2005). Modern yaşamın ve okul çalışmalarının öğrenci üzerinde oluşturduğu yoğunluğun azaltılması için gerekli çaba, planlama ve programlama yapılmalıdır. Bugün daha sağlıklı bilinçlerinin oluşturulabilmesi için, zamanın büyük bölümünü sınıfta, laboratuvarında ve çalışma masasında geçiren öğrencilere boş zaman yaratılmalı ve rekreatif etkinliklere katılmaları için fırsat verilmelidir (Kılbaş, 2010). Toplumsal yaşam içerisinde sıklıkla karşılaşılan boş zaman faaliyetleri, her kesimden ve her yaştan insanın ilgisini çekmekle birlikte, özellikle öğretmen adayları üzerinde etkisini göstermektedir. (Korkmaz, 2000). Öğretmen adaylarının serbest zamanlarını iyi şekilde değerlendirmelerine yardımcı olmak, çalışma verimlerini artırmak için gereklidir (Çetinbaş, 2010, s. 4). Öğretmen adaylarının toplu ve düzenli şekilde bu faaliyetleri yapabilecekleri alanlar geliştirmek ve düzenlemek konusunda üniversitelere büyük sorumluluk yüklenmiştir (Balcı ve İlhan, 2006). Bu nedenle üniversiteler bu durumu engelleyen etmenleri belirlemeli ve önlem alması gerekir (Kılbaş, 2010) ayrıca faaliyet programlarında, rekreasyon etkinlikleri ve dinlenme için daha çok fırsat sağlamalıdır (Mutlu, 2008, s. 25). Öğretmen adaylarının öğrenim süreci sırasında katıldıkları boş zaman etkinlik seçimleri hem kendi sosyal-kültürel gelişimi açısından hem de öğretmen olduklarında öğrencilerini etkileyerek kendini örnek alması açısından önem arz etmektedir (Korkmaz, 2000).

Bu araştırmanın temel amacı; pedagojik formasyon eğitimi almakta olan öğretmen adaylarının rekreatif etkinliklere katılımlarını engelleyen faktörlerin belirlenmesi ve bu faktörlerin bazı bağımsız değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemektir.

1. 1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, pedagojik formasyon eğitimi almakta olan öğretmen adaylarının rekreatif etkinliklere katılımlarını engelleyen faktörleri bazı değişkenler açısından incelemektir.

Bu amaç kapsamında aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır;

1. Pedagojik formasyon eğitimi almakta olan öğretmen adaylarının rekreatif etkinliklere katılım engel algıları ne seviyededir?
2. Pedagojik formasyon eğitimi almakta olan öğretmen adaylarının rekreatif etkinliklere katılımlarını engelleyen faktörler cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

3. Pedagojik formasyon eğitimi almakta olan öğretmen adaylarının e rekreatif etkinliklere katılımlarını engelleyen faktörler gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
4. Pedagojik formasyon eğitimi almakta olan öğretmen adaylarının rekreatif etkinliklere katılımlarını engelleyen faktörler çocukluk döneminde aktif olarak sporla ilgilenme durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
5. Pedagojik formasyon eğitimi almakta olan öğretmen adaylarının rekreatif etkinliklere katılımlarını engelleyen faktörler aktif olarak sporla ilgilenme durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
6. Pedagojik formasyon eğitimi almakta olan öğretmen adaylarının rekreatif etkinliklere katılımlarını engelleyen faktörler ailede aktif sporla ilgilenen birey bulunma durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
7. Pedagojik formasyon eğitimi almakta olan öğretmen adaylarının yaşları ile rekreatif etkinliklere katılımlarını engelleyen faktörler arasında anlamlı ilişki var mıdır?

1. 2. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

Serbest zaman etkinliklerinin eğitim aracı olarak kullanılması günümüzde ihtiyaç haline gelmiştir. Üniversite dönemi, bireyin gelecek yaşamındaki serbest zaman faaliyetlerinin şekillenmesinin gerçekleştiği bir dönemdir. Bu dönemde kazanılan alışkanlıklar bireyin gelecek yaşamında da devam etmektedir. Öğrencilerin eleştirel düşünebilen bireyler olarak yetişmesini istiyorsak öncelikle uygulama alanındaki öğretmenlerin bu özelliklere sahip birer model olmaları gerekmektedir (McBride ve Cleland, 1998'den akt., Saçlı, 2008, s. 37). Bu bağlamda toplumda saygın bir konuma sahip, öğretmen ve öğretmen adaylarının serbest zaman etkinliklerini hem uygulayan hem de uygulayıcı konumunda gerçekleştirmeleri önemlidir. Rolü gereği öğretmenler eğitim ve toplum ilişkisi açısından önemli bir görev ve sorumluluk üstlenmişlerdir. Geleceğimizin yetiştirilmesinde sorumluluk sahibi öğretmenlerin fiziksel ve ruhsal açıdan sağlıklı olmaları gerekir. Bunun yanı sıra serbest zaman değerlendirme etkinlikleri, öğretmen adaylarının kendilerini geliştirecek ve tatmin edecek aktivitelerin seçilmesine yardımcı olmakta ve sosyal ilişkiler kurma, kendini gerçekleştirme, eğlenme gibi pozitif etkiler sağlamaktadır (Iso-Ahola, 1999'dan akt., Kara, Emir, Gürbüz ve Öncü, 2013, s. 42).

Pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının rekreatif etkinliklere katılımlarının önünde algıladıkları engelleri gidermek için, öğretmen adaylarının motivasyon ve başarılarının artmasını sağlamaktadır. Serbest zaman etkinlikleri

öğretmenlerin ruhsal ve fiziksel yönden kişisel gelişimlerine büyük katkı sağlamaktadır. Öğretmenlerin motivasyonlarının yüksek olması eğitim açısından öğrencileri pozitif yönde etkilemektedir. Bu sebeple, pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının serbest zaman değerlendirme engellerini bazı değişkenlere göre ortaya çıkan farklılıkların belirlenmeye çalışıldığı bu araştırma; öğretmen adaylarının, serbest zaman etkinliklerini sınırlandıran faktörleri tespit etmek, onların öğretmen olarak göreve başladıklarında verecekleri eğitim- öğretime ne kadar yarar sağlayıp sağlayamayacağını görülmesine yardımcı olur (Türkoğlu, 2009).

Serbest zaman ile ilgili literatür incelendiğinde Türkiye’de ve yurt dışında yapılan çalışmalarda; serbest zaman aktivitelerine katılımını etkileyen ve engelleyen faktörlerin (Çelik, 2011; Çoruh, 2013; Çöl, 2015; Demir ve Demir, 2007; Özkan, 2018; Özşaker, 2012) ayrıca rekreasyon etkinliklerine katılımı etkileyen ve engelleyen faktörlerin belirlenmesi (Ayhan, Eskiler ve Soyer 2017; Dalay, 2018; Gümüş, Alay-Özgül ve Karakılıç, 2016; Karaoğlu, Koç ve Turan, 2018; Mahiroğulları, 2016; Paksoy vd., 2016; Polat, 2017; Sabancı, 2016; Sağlık, Erdoğan-Morçin ve Morçin, 2014; Sarıbaş, 2012; Tütüncü vd., 2011; Üstün ve Kalkavan, 2013; Yerlisu-Lapa ve Ardahan, 2009) ve bazı araştırmalarda rekreasyonel eğilimler ve rekreatif etkinliklere katılımına engel olan faktörlerin belirlenmesinin (Alexandris ve Carroll, 1997; Bulut ve Koçak, 2015; Çoruh ve Karaküçük, 2014; Demirel ve Harmandar, 2009; Ekinci ve vd., 2014; Emir, 2012; Emir, Gürbüz ve Öncü, 2012; Gürbüz, Karaküçük ve Sarol, 2010; Gürbüz ve Temir, 2012; Has, 2016; Karasar ve Paslı, 2014; Lakot, 2015; Lakot vd., 2013; Şahin ve Kocabulut, 2014; Tolukan, 2010; Yaşartürk vd., 2016) araştırma konusu yapıldığı görülmüştür. Yapılan literatür taraması sonucuna göre bu çalışmanın; pedagojik formasyon eğitimi almakta olan öğretmen adaylarının rekreatif etkinliklere katılımlarını engelleyen faktörlerin belirlenmesi ve araştırmadan elde edilen bulguların, değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesi açısından literatüre katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

1. 3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma için araştırmacı tarafından öngörülen veya araştırmanın yapısında bulunan başlıca sınırlılıklar şunlardır;

1. Araştırma bulgularının kaynağı; Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi’nde 2015-2016 eğitim-öğretim yılında pedagojik formasyon eğitimi almakta olan öğretmen adayları ile sınırlandırılmıştır.
2. Araştırma için toplanan verilerin geçerlilik süresi, veri toplama araçlarının uygulandığı zaman dilimi ile sınırlandırılmıştır.

3. Araştırma, çalışma konusuyla ilgili ulaşılan kaynaklardan temin edilen veriler ile sınırlandırılmıştır.
4. Veri toplama araçlarının uygulaması için kullanılan süre sekiz hafta ile sınırlandırılmıştır.
5. Araştırma, pedagojik formasyon eğitimi almakta olan öğretmen adaylarının rekreatif etkinliklere katılımlarını engelleyen faktörlerin belirlenmesi ile sınırlandırılmıştır.

1. 4. Araştırmanın Varsayımları

Bu araştırmanın planlanma, yürütülme ve elde edilen bulguların yorumlanma aşamasında aşağıda belirtilen sayılılara göre hareket edilmiştir;

1. Araştırma konusu ile ilgili elde edilen kaynaklardan ulaşılan bilgilerin nesnelliği aktardığı varsayılmıştır.
2. Araştırmada kullanılan veri toplama aracının; pedagojik formasyon eğitimi almakta olan öğretmen adaylarının rekreatif etkinliklere katılımlarını engelleyen faktörleri belirleyebilecek nitelikte ve yeterlilikte bir ölçme aracı olduğu varsayılmıştır.
3. Veri toplama aracı sorularının öğretmen adayları tarafından doğru olarak algılandığı varsayılmıştır.
4. Veri toplama aracının uygulanması sırasında iç ve dış koşullar bütün katılımcılar için aynı olduğu varsayılmıştır.
5. Öğretmen adaylarının veri toplama aracına verdiği cevapların doğru olduğu varsayılmıştır.
6. Veri toplama aracı sonuçlarının tam ve doğru şekilde işleme alındığı varsayılmıştır.

1. 5. Tanımlar

Çalışmanın konusu ile ilgili anlamının bilinmesi, çalışmayı inceleyenler için bir görüş oluşturabilecek nitelikteki ana kavramlar aşağıda yer verilmiştir.

Öğretmen: Derslerini planlayan-programlayan, öğreten ve değerlendiren aynı zamanda öğretmen ve öğrenci arasında ilişkiyi yöneterek toplum içindeki konum, sorumluluk ve görevlerini bilen, yerine getiren örnek alınan bir meslek elamanıdır (Büyükkaragöz, 1998).

Serbest zaman etkinlikleri: Yeme-içme, uyuma ve çalışma gibi yapmakla zorunlu zaman diliminin dışında kalan, kişinin özgür seçme ve değerlendirme şansına sahip olduğu bir zaman birimidir (Karaküçük ve Başaran, 1996).

Serbest zaman engelleri: Serbest zaman kaynaklarında engel kavramı kişinin serbest zamanlarında rekreatif etkinliklere katılmasını engelleyen veya kısıtlayan nedenler olarak ifade edilmektedir (Karaküçük ve Gürbüz, 2007).

2. LİTERATÜR TARAMASI

Hazırlandığı alanla ve çalışmanın konusuyla ilgili terminolojinin tanıtılıp açıklanmasına bu bölümde yer verilmiştir. Ayrıca bu bölümde; problemin, araştırma kavram ve değişkenlerinin; araştırma konusuyla ilgili daha önce yapılmış örnek oluşturabilecek çalışmaların kısaca özetlerinin ve ilişkili olan literatür taramalarının sonuçlarına da yer verilmiştir.

2. 1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi

Bu bölüm üç başlık altında incelenmiştir. Birinci bölüm öğretmen, ikinci bölüm serbest zaman, üçüncü bölüm rekreasyon ile ilgili bilgilerden oluşmaktadır.

2. 1. 1. Öğretmen

2. 1. 1. 1. Öğretmen Kavramı

1973 yılında çıkarılan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanun namesinde öğretmenlik mesleği; öğretmen, devlet kamu kurumunda eğitim-öğretim görevini üstlenen, yerine getiren önemli bir uzmanlık mesleği şeklinde tanımlamıştır (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 1973'den akt., Türk, 1999, s. 28-29). Öğretmenlik, eğitim-öğretim alanında özel uzmanlık ve mesleki formasyon bilgisi gerektiren profesyonel bir meslek dalıdır (Hacıoğlu ve Alkan, 1997). Öğretmen, okul ve toplum içindeki konum, görev ve sorumluluğunu bilip yerine getirebilen bir meslek elemanıdır (Büyükkaragöz, 1998). Öğretmen; bireyin kendini gerçekleştirmesinde, kişiliğinin oluşmasında ve gelişmesinde rehberdir (Yavuzer, 1997). Öğretmen aynı zamanda eğitim sisteminin en temel ögesidir (Özden, 1999).

Öğretmenlik mesleğiyle ilgili olarak birçok tanımlamaların olduğu söylenebilir. Bu tanımlardan bazıları şöyledir: Öğretmenin değer, tutum ve davranışları mesleki geleceğini etkilemekle kalmaz öğrencilerini, meslektaşlarını ve toplumu etkiler (Yapıcı, 2001). Öğretmenler bireylerin sosyal ve toplumsal hayata hazırlanması, toplumun sahip olduğu kültürel (gelenek-görenek) değerlerinin gelecek nesillere taşınmasında etkili olmaktadır (Özden, 1999). Bu tanıma göre öğretmenin temel görevlerinden biri, toplumsal kültürü öğrenciye aktarmak ve öğrencinin toplumsallaşmasını sağlamaktır. Bu görevi başarılı bir şekilde yerine getirmesi için öğretmenin; içinde bulunduğu toplumun kültür ve değerlerini çok iyi bilmelidir (Erden, 2005).

Öğretmenler bir ülkede, kaliteli insan gücünün yetiştirilmesinde, toplumun huzur ve barışını sağlamada önemli yere sahiptir (Özden, 1999). Öğretmenler yetiştirdikleri

öğrenciler aracılığıyla toplumu şekillendirir, devleti güçlendirir tehlikelerden korur ve vatani yüceltir. Bu nedenle öğretmenler, bir milletin, devletin istikbalini şekillendirme mesuliyetini üzerine alan önemli ve özel bir ihtisas mesleğidir (Erişti, 1998).

2. 1. 1. 2. Öğretmen Yeterlik Alanları

Öğretmen, öğrencilerine ve öğrencilerinin eğitim–öğretimine kendini adanmış olmalıdır. Öğretmenin mesleğini etkili şekilde yerine getirmesi için gereken yeterlik alanları bilgi, beceri ve tutum olarak açıklanabilir. Günümüz koşullarında bir öğretmenin mesleğini kaliteli şekilde yerine getirebilmesi için sahip olması gereken öğretmen yeterlik alanlarını Varol (2007) şu şekilde açıklamaktadır;

Pedagojik alan bilgisi: Öğretmenin öğretim alanının temel konu, kavram, araç, gereç, öğretilecek olan içeriğin teknoloji ve son gelişmeler ile bütünleştirilmesiyle birlikte programın nasıl öğretileceği ve alanının diğer alanlarla olan ilişkisi hakkında bilgi sahibi olmasıdır.

Mesleki görevleri, mevzuatı bilme ve anlama: Öğretmen öğretme–öğrenme ortamında *işiyile ilgili* yasal ve etik mevzuatı bilmelidir. Uygulama aşamasında sorumlu ve eleştirel davranabilmedir. Ve öğrenci davranışlarını yönetme, yönlendirme becerisine sahip olmalıdır.

Gelişimi planlama ve gerçekleştirme: Her zaman kendi uygulamalarını sorgulayarak; uygulamalarını sistematik olarak düşünme ve deneyimlerinden öğrenerek mesleki gelişimini sağlamadır.

Öğretimi planlama ve uygulama: Öğretmen öğretim planını; müfredat, öğrenci ve toplum amaçlarına dayalı olarak sıralı etkili biçimde planlama ve konu dizisi şeklinde öğretmedir.

İşbirliği içinde çalışabilme: Öğretmen öğrencilerinin öğrenimini ve gelişimini sağlamak için öğretmenler, aileler, *okul çalışanları* ve diğer kurumlarla etkili bir iletişim ve iyi ilişkiler kurmalıdır.

Değerlendirme ve izleme: Öğrenci kazanımlarını ve gelişimlerini görmek değerlendirmek için ölçme ve değerlendirme stratejilerini bilme ve kullanmadır.

2. 1. 1. 3. Öğretmenlik Mesleğine Hazırlık

Öğretmen olabilmek için üniversitelerin eğitim fakültelerinin öğretmenlik bölümlerinden dört yıllık lisans düzeyinde mezun olmak gerekmektedir (Tokat, 2013). Öğretmenlik mesleğine hazırlık için alınması gereken eğitim aşamaları; genel kültür, genel

yetenek özel alan bilgisi ve pedagojik formasyon (eğitim bilimleri) eğitimi olarak ifade edilebilir (Sandıkçı, 2011, s. 6).

2. 1. 1. 3. 1. Genel Kültür ve Genel Yetenek

Öğretmenin yetiştiği çevrenin coğrafi yapısını ve tarihi değerlerin eğitim sistemindeki genel kazanımların bütününü genel kültür ve genel yetenek kapsamaktadır. Öğretmen mesleğini yaparken yararlandığı disiplinler arası bilgi, beceri ve tutumlarını içermektedir. Genel kültür genel yetenek bilgisi, disiplinler arası ilişkinin kurulması, konunun öğretilmesinde ğretim yöntem ve teknikleri içerisinde güncellik ve bütünlük gibi ğretim ilkelerinin yaşama yansıtılması konusunda eğitim-öğretimin önemli bir boyutunu oluşturmaktadır (Yetim ve Göktaş, 2004, s. 542). Genel kültür bilgileri, konuların, programda yer alan günlük hayatla ilişkilendirilerek öğrenciye sunulması ve öğrencilerin güdülenme düzeylerinin yükseltilmesi bakımından oldukça önemlidir. Öğretmenlerin genel kültür alanında sahip oldukları yeterlilikle kendilerini sürekli yenileme gereksinimi yakından ilişkilidir (Sandıkçı, 2011).

2. 1. 1. 3. 2. Özel Alan

Özel alan bilgisi, ğretmen adaylarına ğretim yapacakları alanlara ait bilgi, beceri, değer ve tutumları kazandırmak için gerekli bir alandır (Sarioğlu, 2005, s. 165). Öğretmen, alanına ait bilgilerin, gerçeklerin sürekli değişmekte ve gelişmekte olan bir yapıya sahip olduğunu öğrenir (Yetim ve Göktaş, 2004, s. 542). Öğretmenin hizmet edeceği okula, eğitim-ğretim yapacağı kademenin derslerine yönelik bilgi, beceri ve tutum özel alan bilgisine sahip olması büyük önem taşımaktadır (Sarioğlu, 2005, s. 165). Öğretmen, ğrencilerine anlamlı öğrenme deneyimleri yaşatabilmek için öğreteceği konuyla ilgili temel kavram, araştırma-inceleme materyallerini bilmeli ve etkili şekilde kullanabilmelidir (Sandıkçı, 2011, s. 7). Öğretmen ilerleyen teknoloji ve yapılan araştırmalar doğrultusunda alanıyla ilgili gelişim ve değişikleri bilmeli öğrencilerine doğru şekilde aktarmalıdır (Yetim ve Göktaş, 2004, s. 542).

2. 1. 1. 3. 3. Pedagojik Formasyon

Öğretmenin alan bilgisinde uzman olmasının ve genel kültür bilgisinin yanı sıra bilgilerinin aktaracak düzeyde pedagojik formasyona sahip olması gerekir (Sandıkçı, 2011, s. 7). Öğretmen, gelişim özelliklerinin öğrenmeyi nasıl etkilediğini bilmeli ve bu gelişim özelliklerinin öğrenme sürecinde dikkate alarak öğrenmeyi nasıl gerçekleştireceğini iyi

programlamalıdır. Öğrenmenin kolay ve hızlı şekilde gerçekleşmesi için gerekli öğretim stratejilerini kullanır (Yetim ve Göktaş, 2004, s. 543).

Öğretmen öğrencilerinin bedensel, ruhsal ve zihinsel olarak büyüüp gelişmesine yardımcı olmak durumundadır (Bilgen, 1988'den akt., Dağ, 2010, s. 20). Öğretmen, öğrencilerini bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişim özelliklerini tanır ve öğrenme farklılıklarını bilir bu farklılıklarına uygun öğrenme biçimleri oluşturur (Yetim ve Göktaş, 2004, s. 543). Öğrenmeyi gerçekleştirecek olan öğrencidir. Öğretmen öğrenme sürecinde öğrencilerine rehberlik eder; öğrenci yaparak yaşayarak kendi öğrenmesini gerçekleştirir (Dağ, 2010, s. 20). Rehber olan öğretmen, öğrenmenin amacını belirler, zamanı ayarlar, öğretim araç-gereçlerini hazırlar, sınıfın güvenliğini sağlayarak sınıftaki faaliyetlerin düzenleyicisidir (Yetim ve Göktaş, 2004, s. 543).

2. 1. 1. 4. Öğretmenin Nitelikleri

Bir öğretmenin mesleğini yaparken kendinde bulunması gereken nitelikleri; öğretmenin kişisel nitelikleri ve mesleki nitelikleri olarak iki ana başlık altında gruplandırarak tanımlayabiliriz.

2. 1. 1. 4. 1. Öğretmenin Kişisel Nitelikleri

Öğretmen niteliklerinin ve sınırlarının neler olduğu bir bütün olarak belirlenmemiştir. Bu konuda çok farklı niteliklerden söz edilebilir. Bir öğretmenin taşıması gereken kişisel özellikler Tamer ve Pulur'a (2001) göre şöyledir;

Kişilik: Öğretmen idealist, kendini mesleğine adanmış, öğretmekten zevk alan, öğrencilerine sevgi, saygı, ilgi ve arkadaşça yaklaşan bir kişilik yapısına sahip olmalıdır.

Karakter: Öğretmen öğrencilerine örnek, ideal bir birey olacağı için iyi huy, olumlu tutum davranış ve ahlaki değerlere sahip olmalıdır.

Disiplin: Öğretmen olaylar karşısında adil, adaletli ve kararlı bir tutum sergilemeli disiplin sağlamalıdır.

İletişim becerisi: Öğretmen öğrencileri, velilerini iyi anlayabilmeli, kendini onların yerine koyarak (empati) düşünüp onlarla anlaşma sağlamalıdır.

Motivasyon yeteneği: Öğretmen öğrencilerinin içerisinde var olan potansiyeli dışarı çıkararak en iyisini yapabileceğine inandırma becerisidir.

Sevgi: Öğretmen öğrencileri arasında ayırım gözetmeksizin çıkarsızca sevgi, ilgi ve şefkat göstermeli mümkün olduğunca ihtiyaçlarını karşılamalıdır.

Dış Görünüm: Öğretmen; kılık kıyafetine özen göstermeli iyi, temiz, zevkli, gösterişli giyinmiş olmalıdır.

2. 1. 1. 4. 2. Öğretmenin Mesleki Nitelikleri

Öğretmenin mesleki özelliklerini şöyle sıralamak mümkündür (İlkim, 1998'den akt., Erhan, 2009, s. 53):

Atatürk İlke ve İnkılâplarına sonuna kadar bağlıdır.

Türk Milletinin millî, manevi ve kültürel değerlerine sahip çıkar, uygular.

Hukuk devletinin gerektirdiği demokratik, laik tutum ve davranışlara sahiptir.

Kurum içinde-dışında kişi ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde çalışır gerektiği durumlarda rehber görevi üstlenir.

Okulda ve çevrede tutarlı davranış gösterir, güvenilir, disiplinli ve önderlik özelliklerine sahiptir,

İnsanları, vatanını, milletini sever ve yaşadığı toplumun manevi değerlerini yüceltmeye çalışır.

Dil, din, ırk, meshep ve cinsiyet ayrımı yapmaz,

Dilini iyi bilir; açık, anlaşılır şekilde konuşur etkili iletişim becerisine sahiptir.

Zihinsel, fiziksel ve ruhsal yönden sağlıklıdır,

Yeterli bir kültür düzeyine sahiptir,

Yaratıcı, estetik ve mizah duygularına sahiptir,

Kendisi ile barışık, öz eleştiri yapabilir ve eleştiriye açıktır,

Tarihi değerlere karşı duyarlı, çevre ve doğa olaylarına karşı bilinçlidir,

Yabancı dil bilgi ve iletişim kurma becerilerine sahiptir.

Boş zamanlarını yararlı etkinliklere katılarak değerlendirme bilgi ve becerisine sahiptir.

2. 1. 1. 5. Öğretmenin Görevleri

Milli Eğitim Bakanlığı (2000) tarafından hazırlanan eğitim-öğretim programlarının ilgili mevzuatında; öğretmenlerin branşlarıyla ilgili bilgi, beceri, tutum ve davranışları, hangi yaş grubu öğrencilerine, hangi yöntem ve teknikle öğreteceği ayrıntılı şekilde belirtilmiştir. Öğretmenler bu program çerçevesinde çalışma plan ve programı hazırlar. Ve yaptıkları ders planını uygulayarak öğrencilerine branşı ile ilgili bilgi, beceri ve tutumları öğretir, gelişimlerini izler, başarılarını değerlendirir ve sorunlarının çözümüne yardımcı olarak başarı düzeylerini artırıcı önlemler alır.

Öğretmenler gün içerisinde nöbet tutarak; öğrencileri korur, okulun düzen ve disiplinini sağlamaya çalışır. Yeri gelir rehber olur; öğrencilerin ders ve alan seçimlerine yardımcı olur. Öğrencilerin yeteneklerini geliştirici eğitici kol çalışmaları hazırlar, yönetimle

ilişkilerini sağlamaya çalışır. Alanıyla ilgili gelişim ve değişiklikleri takip eder, öğretim programına yansıtılması için yetkililere önerilerde bulunur (MEB, 2000).

2. 1. 2. Serbest Zaman

2. 1. 2. 1. Zaman Kavramı ve Kullanımı

Zaman kavramı, insanın yaşam içerisinde çevresinde ve evrende karşılaştığı olayların, değişikliklerin yaşandığını hissettiği süreçtir (Malkoç, 2011). Zaman, soyut bir kavramdır. İnsanın zihninde oluşturduğu ve olayların içinde olup gittiğini düşündüğü başlangıcı ve bitişi belli olmayan sonsuz bir olgudur (Akatay, 2008, s. 282). Türk Dil Kurumu (1983) ise zamanı; iş, oluş ve eylemlerin içinde gerçekleştiği süre olarak tanımlamaktadır. Smith (1998) zamanı geçmiş, bugün, gelecek olarak birbirini takip eden kesintisiz bir süreç olduğunu belirtmiştir. Zaman insan düşüncesinin oluşturduğu doğal, sonsuz ve göreceli bir üründür (Addington, 2013). Zaman insanların eşit sahip olduğu geri döndüremediği gibi, isteyerek veya istemeyerek harcamak zorunda kaldığı şeydir (Filiz ve Özçalıkuşu, 2001). Zaman hayatın kendisidir bu yüzden zamanı boşa geçirmek, hayatı boşuna yaşamaktır (Baltaş ve Baltaş, 2012). Zamanın farkında olmak zamanın iyi kullanılması gerekliliğini ortaya koyar (Karaküçük ve Gürbüz, 2007). Zaman ile ilgili insanların karşılaştığı sorun, zamanın nasıl etkili şekilde kullanılacağıdır (Kaba, 2009). Zamanı etkili ve verimli kullanabilme öncelikle bir eğitim işidir (Kaya, 2011). Dolayısıyla da aile ve okulların üzerine düşen bir sorumluluktur (Kayadibi, 2010). Zamanı iyi şekilde planlayıp kullanabilmesi, insanın kendisine, biyolojik ve fizyolojik zorunlu ihtiyaçlarını karşılamaya ayırdığı zaman birimlerinin arasındaki dengeyi iyi kurmasıyla mümkün olur (Karaküçük, 2008).

Çalışan herkes zamanı akıllıca planlamak ve kullanmak zorundadır. Zamanı iyi kullanan bireyler her zaman başarıya daha yakın olmuşlardır (Karaküçük, 2008). Çünkü zamanı iyi kullanabilen insan; zamanını en faydalı şekilde nasıl kullanacağını bilir ve ulaşmak istediği hedeflere göre zamanını ayarlar (Alay ve Koçak, 2003). Daha sonra hedeflerine ulaşabilmesi için gerekli yol haritasını belirler ve zamanını buna göre kullanarak hedeflerini gerçekleştirir (Kaba, 2009). Dolayısıyla da insanların gelişiminde ve başarısında zaman anlayışının payı oldukça büyüktür (Karaküçük, 2008).

İnsanlar, ağır çalışma şartlarından uzakta gelişen, değişen dünya içerisinde kendine ait özel zamana ihtiyaç duymaktadır. İnsanlar bu ihtiyaç doğrultusunda serbest zaman kavramını öğrenmiştir (Kaba, 2009). Günümüzde dünyanın en ileri toplumları bile isteklerde bulunarak serbest zaman dilimini artırma çabası içerisinde (Karaküçük, 2008). Çünkü serbest zaman kullanımı günümüzde teknolojik gelişmeler ve iş yükünün

eve yansıtılması, insanların yenilenmek amacıyla yaptığı rekreasyon etkinliklerinin çeşitlenmesi ile bağlantılı olarak büyük bir öneme sahip olmuştur (Demirtaş ve Özer, 2007).

İnsanoğlu zaman adını verdiği bu sonsuz kavramı kullanım şekillerine göre bölümlere ayırmaya çalışıyor (Üstünova, 2005). Zamanın kullanım bölümleri Meyer, Brightbill (1969) tarafından ele alınmıştır. Meyer ve Brightbill'e (1969) göre bunlar (akt., Karaküçük, 2008, s.47-48):

Çalışma zamanı (iş zamanı): Hayatını devam ettirmek için kazanç sağlama amacına yönelik işler, fazla mesai, ek ve ikinci işler için kullanılan zamana denir.

Çalışma dışı zaman: Yeme, içme, bakım, uyuma, dinlenme gibi hayatı sürdürmek için zorunluluk arz eden ihtiyaçlar için kullanılan zaman dilimidir.

Boş zaman: İnsanların zorunlu ihtiyaçlarını yerine getirdiği zaman dışında kalan ve kendi isteği ile değerlendirdiği zaman olarak tanımlanmaktadır.

2. 1. 2. 2. Serbest Zaman Kavramı

Kaynaklarda "serbest zaman" ve "özgür zaman" gibi farklı şekillerde kullanılmaktadır. Bu farklı kullanımlar iki temel nedenden kaynaklanmaktadır. Birincisi, çeşitli dillerde birden fazla terimin eş anlamlı ("leisure", "leisure time", "free time", "spare time", "recreation") olarak kullanılması, ikincisi ise serbest zaman kavramında gizli olan, nesnel olarak ölçülemeyen özelliklerindedir (Binarbaşı, 2006, s. 7). Bu iki nedene bağlı olarak serbest zaman kavramının tanımında çeşitlilik görülmektedir. Serbest zaman kavramı en basit ifadeyle bireyin kendi iradesiyle değerlendirdiği zaman dilimi olarak tanımlanır. (Karaküçük ve Gürbüz, 2007, s. 18-24). Genel bir ifadeyle serbest zamanı tanımlamak gerekirse; yeme, içme, uyuma, işte çalışma gibi bireyin yapmakla zorunlu olduğu görev ve sorumluluklarını yerine getirdikten sonra kendi istek ve zevkine göre değerlendirebileceği zaman dilimidir (Karaküçük, 2008). Kişinin görev ve sorumluluklarını yerine getirdikten sonra kendi isteğiyle değerlendirdiği zaman dilimi serbest zamandır (Kılbaş, 2001). Serbest zaman, kişinin her türlü bağımlılıktan kurtularak özgür iradesiyle kullanacağı serbest zaman olarak tanımlanabilir (Tezcan,1993). Serbest zaman zorunluluklardan kurtulmak bireyin iş ve sosyal görevlerini yerine getirdikten sonra geriye zaman dilimi olarak ifade etmektedir (Howe ve Carpenter, 1985'den akt., Karaküçük ve Gürbüz, 2007, s. 18-24). Karaküçük (2008); serbest zamanı zorlama duygusunun olmadığı, kişinin kendi isteğine bağlı kullandığı bir zaman parçası olarak tanımlamaktadır.

Diğer yandan, serbest zaman uğraşlarının kültürlere hatta bireylere göre değişiklik göstermesi bu uğraşlardan yola çıkarak ortak tanımlara varmayı zorlaştırmaktadır (Binarbaşı, 2006, s. 7). Serbest zaman; bireye kazandırılan bir şey değildir,

değerlendirilen, yaşanan bir olgudur. Birey yaşam içerisinde sahip olduğu serbest zamana katılım şekline göre serbest zamandan bir doyum elde etmektedir (Samdahl, 1988'ten akt., Karaküçük ve Gürbüz, 2007, s. 18-24). Serbest zaman, biyolojik olarak yaşamak için yapılması gereken (yemek, uyumak vb.) zorunlu ihtiyaçların karşılanmasından sonra artan zamanı kendi yargı ve seçimine bağlı kullandığı zamandır (Hacıoğlu vd., 2003). Serbest zaman kavramı yeme içme, uyuma ve iş gibi diğer zorunlulukların yerine getirildikten sonraki zaman dilimi ve bireyin bu zaman diliminde isteği doğrultusunda bir takım etkinlikler yaparak serbest zamanını kaliteli şekilde değerlendirmesidir (Karaküçük ve Gürbüz, 2007, s. 18-24).

Sonuç olarak; yaşam içerisinde kendine özgü bireye mutluluk, özgürlük hissi, özgür seçme ve değerlendirme şansı gibi kavramlarla ilişkilendirilen serbest zaman kavramı zorunluluk arz eden eylemleri içermeyen, istenilen şekilde değerlendirilen zaman birimi olarak tanımlanabilir (Karaküçük ve Gürbüz, 2007).

2. 1. 2. 3. Serbest Zaman Kavramının Tarih İçindeki İlerleyişi

Tarihin ilk dönemlerinden beri serbest zaman kavramı insan hayatında söz konusu olmuştur (Gülbahçe, 1996). İnsanlığın yaşam süreci kişilerin dolaylı veya dolaysız hizmetiyle (Ekici, 1997) gelişim ve değişimlerle devam etmiştir. Bu süreçteki gelişim ve değişiklikler ilk çağlardan başlayarak her devirde yaşam şekillerini değiştirerek devam etmiştir (Erol, 2004, s. 25). Çağımızın serbest zaman değerlendirme olarak katıldığı (ata binmek, avlanmak, yüzmek, el sanatları, vb.) etkinlikler günlük yaşamın birer parçasıydı. İlk çağlarda insanlar yaşamlarını zaman dilimlerine ayırmamıştır. Ve herkes çalışma ve ritüellere de katılırdı (Torkildsen, 2005). Avlanma, fırtına sonrasında sevinme, dua etme ve kutlama ilkel toplumlarda serbest zaman etkinlikleri olduğu söylenebilir. Son yıllara kadar insanların avcı-toplayıcı olarak tüm gereksinimlerini doğadan karşıladıkları ve makineleşme olmadığı için insan gücünden yararlandıkları bilinmektedir (Erol, 2004, s. 25). İlk çağlarda insanlara önem verilmemiştir ve insanlar köle tacirlerinin elinde mal gibi alınıp satılmış böylece kölelerin emeğine dayanan bir hayat tarzına geçilmiştir (Ekici, 1997). Her çağda ve toplumda daima iş yapmayan elit bir kesim vardır. Ve bu elit kesim hayatını sürdürmek için alt kesimden kişileri çalıştırmaktadır (Sezgin, 1987, s. 13). Kölelerin çalıştırılması sonucu köle sahiplerinin serbest zamanları arttı ve buna bağlı olarak spor, müzik, resim ve taşları oyarak serbest zamanlarını değerlendirmişlerdir. Böylece çalışma zamanı ve serbest zaman birbirinden ayrılmış zorunluluklar dışında kalan gönüllü zevk verici etkinlikler serbest zamanın içine dahil edilmiştir (Broadhurst, 2001; Ekici, 1997; Karaküçük, 2008). Feodal Dönemde de; serbest zaman sosyal sınıfla ilişkilidir (Broadhurst, 2001). Serbest zaman bu dönemde, özgür, mülk sahibi kesime tanınan bir

hak, yaşam şekli haline gelmiştir (Aydoğan, 2000, s. 34). Toplumun yüksek sınıfı oluşturan lortlar serbest zaman kavramı en iyi şekilde değerlendiren kesimdir (Broadhurst, 2001). Serbest zaman kavramı Roma ve Eski Yunan' da elit kesimin kullandığı bir zaman dilimidir (Sezgin, 1987, s. 13).

Çalışanların serbest zamanlarının arttırılması düşüncesi 18. yüzyıl başlarına dayanır. (Arslan, 1996). Sanayi devrimiyle başlayan otomasyon ve aşırı üretim sonucunda insan gücüne duyulan ihtiyacın azalmasıyla uzun süreli çalışma saatlerinde kısaltmalar oluşmuş böylece artan refah düzeyi sayesinde insanların serbest zamanlara duydukları ihtiyaç artış göstermeye başlamıştır (Özmaden, 1997). Sanayi devrimi yıllarındaki uzun mücadelelerle, çalışanları zorlayan aşırı çalışma-çalıştırma zihniyetinin yıkılması (Karaküçük, 2008) yazarların ve sendikaların girişimleriyle çalışanlara her alanda (sağlık, güvenlik, dinlenme vb.) iyileştirme süreci başlamıştır. Fabrikalar da çalışanların dinlenmesi, eğlenmesi, egzersiz yapabilmeleri için parklar, kulüpler, kütüphaneler yapılmış ve şenlikler düzenlenmeye başlanmıştır (Sezgin, 1987, s. 15). Sanayi devriminde çalışanları daha fazla ve verimli çalıştırabilmek için verilen, sadece dinlenmek amacıyla kullanılan serbest zaman günümüzde araç olmaktan çıkıp amaç haline gelmiştir (Arslan, 1996). Zaman içerisinde serbest zaman kavramı büyük değişikliğe uğramış, başka anlam ve önem kazanmıştır (Özmaden, 1997). Serbest zaman etkinlikleri İkinci Dünya savaşına kadarki sanayi döneminde diğer faaliyetlerinin gerisinde kalırken; zaman içerisinde en önemlisi haline gelmiştir (Sezgin, 1987, s. 16).

İnsanların çalışma zamanlarının yanı sıra onlara serbest zaman oluşturmak ve bu serbest zamanı en güzel şekilde değerlendirmeleri için gerekli ve yeterli olanakları sunmak son derece önemlidir (Ekici, 1997). Üretimde yüksek teknolojinin kullanılması verimliliği arttırdığı gibi, çalışma saatlerini de azaltmaktadır (Özmaden, 1997). Günün 24 saatini üç (8 iş, 8 uyku, 8 serbest zaman) eşit parçaya bölerek çalışma saatleri yeniden ayarlanmış günde 12 saate varan çalışma süresi 8 saate indirilmiştir (Ekici, 1997). Amaç yaşamdan en yüksek düzeyde yararlanma, tat alma düşüncesine ulaştığı için tüm teknolojik ilerlemeler insan yaşam ve zevk duygusuna hizmet etme yolunda birleşmiş durumdadır (Özmaden, 1997).

Sonuç olarak; gelişen teknolojiyle insana verilen değer ve serbest zamanın önemi artmıştır (Özmaden, 1997). Kişilere serbest zaman etkinlikleri için ayrılmış zaman dilimini isterse aktif (spor, seyahat vb.), isterse pasif (sanat, kültürel etkinlikler vb.) değerlendirme özgürlüğü tanınmıştır (Ekici, 1997). Günümüz de serbest zaman etkinlik çeşitliliği ve popüleritesi gittikçe artmaktadır (Tel, 2007, s. 20-22).

2. 1. 2. 4. Serbest Zaman Kavramının Önemi

Serbest zamanın önemi sadece günümüzde değil, çok eski çağlarda bile farklı şekillerde insanların yaşam süreci içerisinde etkili olmuştur (Tezcan, 1993). Artan teknolojik ve bilimsel ilerlemeler sonucunda insan gücünün yerini teknolojilerin almaya başlaması, serbest zaman ve öneminin artmasında etkili gelişmelerden biri sayılabilir (Özcan, 2007).

Ekonomik verimliliğin artmasıyla serbest zamanın bilinçli bir şekilde değerlendirilmesi, kendini gerçekleştiren ruhen sağlıklı gençlerin yetişmesine katkı sağlamıştır (Balcı vd., 2002). Serbest zamanı değerlendirmenin, bireye sağladığı yararlar incelendiğinde; insanın çalışma yaşamının stres ve yorgunluğundan sonra (Okumuş, 2002) ruhen ve bedenen rahatlatmak için bir kaçış olarak görülmüştür (Aytaç, 2006, s. 28). Kişilerin katılmak istediği etkinlikleri özgürce seçtiği zaman dilimini ifade ederken bu etkinlikler kişisel doyumu artırır (Lobo, 2006). Aynı zamanda kişiye sağlık ve mutluluk verir (Ağaoğlu, 2006). Serbest zaman yaratıcılığın ortaya çıkması maneviyatın gösterilmesi, tasarlama, düşüncelerin dışa vurulması için fırsatlar sağlar. Yeni arkadaşlıklar kurma, ilişkiler geliştirme sosyal etkileşim şekilleri ve bağlantılar serbest zaman süreciyle mümkündür. Bu tür sosyal faktörler kültürel kimliği, aile bağlarını ve toplumsal uyumu geliştirmek serbest zamanın önemini ortaya koymaktadır (Edginton, 2006).

2. 1. 2. 5. Serbest Zaman Hakkı

Serbest zaman bilinci başta gelişmiş, sanayileşmiş kalkınma gücünü elde etmiş ülkeler başta olmak üzere gelişmekte olan ülke toplumlarında görülmeye başlanmıştır (Gökdeniz, Hacıoğlu ve Dinç, 2003). Sanayi ve teknolojik gelişmelere paralel olarak da serbest zamanların kullanılmasında çeşitli değişimler yaşanmıştır (Sağcan, 1986). Çalışanların serbest zaman hakkını teslim eden ilk gelişme çalışanlara ücretli olarak izin hakkı (yıllık tatil) verilmesi olmuştur (Kapani,1991; Yetiş, 2008). Daha sonra ilk olarak pazar günlerinin, daha sonraları ise, cumartesilerin serbest bırakılmasıyla serbest zaman kullanma hakkının yaygınlaştırılması sağlanmıştır (Karaküçük, 2008, s. 43-47).

İlk defa Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra serbest zaman hakkı yasalaşmaya bazı gelişmiş Avrupa ülkelerinin yasaları arasında yerini herkes için serbest zaman hakkı olarak yerini almıştır (Karaküçük, 2008, s. 43-47). Örneğin; İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin 24'üncü maddesinde; "Herkesin belli zamanlarda ücretli izin, serbest zaman, dinlenme ve eğlenme hakkına sahiptir" belirtilmiştir (Kapani,1991; Yetiş, 2008). İşçi sendikaları destek politikaları içerisinde yer almaya başlamasıyla birlikte serbest zaman

hakkı genişletilerek hak haline gelmeye başlamıştır. Serbest zaman hakkı ile ilgili ilk düzenlemeler Ülkemizin 1982 Anayasasının 17'nci maddesine göre; "Herkes yaşama, maddi, manevi varlığını koruma, sürdürme ve geliştirme hakkına sahiptir." şeklinde temel yaşama hakkı dokunulmazlığıyla birlikte kazanılmaya başlanmıştır (Üstün ve Kalkavan, 2013). Sonuç olarak; serbest zaman hakkı teknolojik gelişmelerle birlikte azalan insan gücü artan ekonomik düzey sayesinde oluşan sosyal, kültür ve eğitim düzeylerindeki refaha bağlı olarak artış gösterdiği görülmektedir (Karaküçük, 2008, s. 43-47).

2. 1. 2. 6. Serbest Zaman Kavramının Temel Fonksiyonları

Serbest zamanın temel fonksiyonlarını uygulanma amaçlarına göre; çalışan bireylerin fiziksel güç ve dengesini yeniden oluşturmasına yardım eden dinlenme fonksiyonu (Mutlu, 2008), sinir sistemi ve bireyin ruhsal yapısını yenilemesi, canlandırmasını sağlayan eğlenme ve gelişim fonksiyonları olarak üç alt boyut olarak sınıflandırabiliriz (Sağcan, 1986, s. 5).

Dinlenme Fonksiyonu: Karaküçük (2008) dinlenme fonksiyonunu, çalışma hayatı içerisinde değerlendirilmesi temel bir ihtiyaç olduğunu belirtmiştir. Dinlenme fonksiyonunu çalışma saatlerinin 12–15 saat olduğu dönemlerde kişiler sadece fiziksel gücü sağlamak uyumak, dinlenme amacıyla kullanmışlardır (Mutlu, 2008). Dinlenme fonksiyonunun önemini "Çalışma zorunda olduğunuz günlerde, yüksek seviyede verim elde etmek istiyorsanız, kendinize sürekli olarak bir miktar dinlenme zamanı ayırmalısınız" ifadesiyle vurgulanmıştır (Scott, 1997'den akt., Karaküçük, 2008, s. 47). Günümüzde ise, serbest zamanda bilişsel ve fiziksel etkinliklerle dinlenme yolunu seçen birey sayısı göz ardı edilemeyecek kadar çoktur. Gelişen dünya şartlarıyla birlikte her geçen gün yeni serbest zaman etkinliklerin keşfedildiği, dinlenme fonksiyonu üzerindeki önemin en belirgin göstergesidir (Mutlu, 2008).

Eğlenme Fonksiyonu: Eğlenmenin içsel bir istek olduğunu ve serbest zamanlarda bireyleri mutlu edecek etkinliklere ihtiyaç duyduğumuz zaman dilimi olarak ifade edilmiştir (Brotherten, 1989'den akt., Kırkpınar, 2004, s. 26). Eğlenme fonksiyonu; eğlence, haz ve rahatlamayı sağlayan, can sıkıntısını yok eden tüm spor uğraşları ile diğer etkinlikleri aktif ya da pasif olarak değerlendirerek haz alma fırsatımızdır (Karaküçük, 2008, s. 48). Bireylerin günlük yaşamda eğlenmeye verdikleri önemin artmasıyla birlikte psikolojik ve fiziksel sağlıklarına gösterdikleri değerde giderek artmıştır (Tezcan, 1993). Değişen yaşam koşullarıyla birlikte insanlar serbest zamanlarında ne kadar fazla eğlence etkinliğine katılıyorsa o kadar başarı ve statü sahibi olduğu düşünülmektedir (Torkildsen, 2005).

Gelişim Fonksiyonu: Gelişme fonksiyonu, insana kendini yetiştirmek, geliştirmek, bilgi, düşünce, sorumluluk alma, özgürlüğünü yaşamak, vaktini planlı kullanmada ve çalışkan kendine göre seçim yapma gibi davranışlar kazanılması olarak ifade edilebilir (Tezcan, 1993). Gelişme fonksiyonunun etkili şekilde kullanılması; zorlu yaşam şartlarının bireylerde oluşturduğu kötü alışkanlıklar ve bozulan ruh halinin iyileştirilmesini sağlayabilir ve tekrar oluşmasını engelleyebilir (Karaküçük ve Ekinci, 1995, s. 62-66).

2. 1. 2. 7. Serbest Zamanın Sınıflandırılması

Serbest zaman etkinliklerini; yapılış amaçlarına, yerlerine, gruplarına göre farklı şekillerde sınıflandırmak mümkündür. Fakat en yaygın olarak kullanılan sınıflama türleri süresine ve amacına göre yapılan sınıflamadır. Bireylerin serbest zaman süreleri incelendiğinde sürelerine göre serbest zaman kendi içinde ikiye ayrılmaktadır. Gökdeniz, Hacıoğlu ve Dinç'e (2009) göre bunlar;

Uzun Süreli Serbest Zaman Etkinlikleri: çocukluk, gençlik, emeklilik ve yıllık izin dönemi gibi toplumsallaşma süreci içerisinde pasif konumda olunan yaşam sürecini ifade etmektedir

Kısa Süreli Serbest Zaman Etkinlikleri. Günlük iş dışı saatler, hafta sonları, resmi ve milli tatiller gibi günlük kısa süreli tatilleri ifade etmektedir (Aslan, 2005, s. 10; Gökdeniz, Hacıoğlu ve Dinç, 2009).

Bireylerin serbest zaman değerlendirme amaçları incelendiğinde değerlendirme amacına göre serbest zaman kendi içinde dörde ayrılmaktadır. Hazar'a (2003, s. 7) göre bunlar;

Sportif Serbest Zaman Etkinlikleri: İnsanların amatörce zevk almak için spor yapmaya ayırdıkları serbest zaman dilimini ifade eder.

Sosyal Serbest Zaman Etkinlikleri: insanların aile, arkadaş, eş dost ziyaret ve toplantıları gibi sosyal etkinliklere katılmaya ayırdıkları serbest zaman dilimini ifade eder.

Yaratıcı Serbest Zaman Etkinlikleri: İnsanların el sanatları, güzel sanatlar (resim, heykel, ahşap oyna, vb.) gibi içsel yaratıcılık yeteneklerini ortaya çıkarmaya ayırdığı serbest zaman dilimidir.

Turistik Serbest Zaman Etkinlikleri: İnsanların yıl içerisindeki yorgunluğunu gidermek amacıyla tatil için ayırdığı serbest zaman dilimini ifade eder.

2. 1. 2. 8. Serbest Zaman Değerlendirmenin Faydaları

Serbest zamanları değerlendirmenin birçok faydası olmakla birlikte bu faydaları üç ana başlık altında toplanabilir. Bunlar;

Fiziksel Faydaları: Gelişen teknolojiyle makineleşmenin artması insanlarda bir hareket azlığına neden olmuştur. Bu hareket azlığı birçok hastalığa (şişmanlık, hareket güçlüğü vb.) sebep olmaktadır. Bu hastalıklardan kurtulmanın en faydalı yolu fiziksel etkinliklere katılmaktır (Hazar, 2003, s. 7). Egzersizle sağlığı korumak bilimsel bir gerçekliktir. Tel'e (2007) göre; yapılan araştırmalar düzenli fiziksel etkinlik yapmanın birçok hastalığı önleme (şişmanlığı, tansiyon, kolesterol, kas ve eklem rahatsızlıklarını vb.) ya da iyileştirmede etkili olduğunu göstermektedir. Buna bağlı olarak serbest zaman rekreatif etkinlikleri, bireylerin fiziksel sağlığını korumak, düzeltmek için önemli, ihmal edilemeyecek bir etmendir (Hazar, 2003, s. 7).

Psikolojik Faydaları: Serbest zaman etkinlikleri fiziksel hastalıklarda olduğu gibi psikolojik sağlığın korunmasında hatta bozulan ruh halinin iyileştirilmesinde önemli bir araçtır (Tel, 2007, s. 35-37). Modern yaşamın bireyin üzerinde oluşturduğu baskıdan kurtulmak için insan farklı bir ortam içine girip eğlenmek, kendisini yenilemek ve moral kazanmak ister (Karaküçük, 1999, s. 94).

Sosyal Faydaları: İnsanlar doğası itibariyle sosyal özellikleriyle birlikte yaratılmıştır. İnsanlar birbiriyle olan ilişkilerinde temel fizyolojik ihtiyaçlarının yanı sıra katılım, kabullenme, yakınlık gibi sosyal ihtiyaçlarını karşılar (Tel, 2007, s. 37). İnsanlar serbest zaman etkinliklerine katılarak kendisine yeni bir kimlik oluşturma cabasına girer (Kılbaş, 2010). İnsanlar yalnızlık duygusunu yok etmek, tanışmak, ilişki kurmak ve yakınlaşmak gibi dışa dönük kişilik oluşturma olanağı bulmak için serbest zaman etkinliklerinde bir gruba, takıma veya organizasyona katılmaktadırlar (Gedik, 1985'den akt., Tel, 2007, s. 35-37). Serbest zaman etkinlikleriyle birçok insan serbest zaman etkinliklerine katılarak sosyal statüsünü yükseltmekle birlikte (Kılbaş, 2010) toplumsal yaşamın niteliği artmakta, mutlu, huzurlu ve zengin bir yapıya sahip olmaktadır (Tezcan, 1977'den akt., Tel, 2007, s. 35-37).

2. 1. 2. 9. Dünya'da ve Türkiye'de Serbest Zaman Algısı

Bireylerin serbest zamanları değerlendirebilmeleri ve bilgi, becerisini arttırmak amacıyla çeşitli organizasyon (kültürel, dini vb.) ve kulüpler kurulmuştur (Bucher, 1979'den akt., Tel, 2007, s. 32). Devletlerde, serbest zaman eğitimi ve serbest zaman değerlendirme konusunda üzerlerine büyük görev ve sorumluluk almıştır. Devletler bu konu için bütçelerinde ödenek ayırmakta ve araç gereç sağlayarak destek olmaktadır (Gülbahçe, 1996).

ABD'de; serbest zamanları değerlendirme ile ilgili çeşitli kuruluşlar (federal hükümet, bölge yönetimi, belediyeler, okullar vb.) vardır (Kaya, 2003). Bu kuruluşlar; serbest zaman değerlendirme eğitimi vererek insanları teşvik etmek ve eğitim verenleri destekleyerek,

kaynaklarının yönetimi, korunması ve ıslahı, programlarına maddi destek sağlamak konusunda çalışırlar (Ekici, 1997; Gülbahçe, 1996). Özel kuruluşlar, dernekler üyeleri için eğlenceye yönelik gençlik kulüpleri, izci grupları, Hıristiyan örgütleri gibi serbest zaman hizmetleri sağlarlar. Yurttaşlık örgütleri; vatansever bir yurttaşlık bilincinin geliştirilmesini amaçlayan kuruluşlardır (Zorba, 2004, s. 25).

Almanya'da; açık hava etkinlik ve sporları en büyük zevklerdenidir. Takım ve grup etkinliklerine katılım ön plandadır (Karaküçük, 2008). Ayrıca Almanlar eğlence seven bir millettir, festivaller, bayramlar, dans ve müzik hayatın önemli bir parçasıdır (Zorba, 2004, s. 30). Alman Spor Danışma Konseyince (Deutscher Spor Beirat) geliştirilip denetlenen sayısız federal devlet, bölgesel spor kuruluşları ve birlikleri vardır (Kaya, 2003). Federal Gençlik Örgütü (Federal Young Ring) çeşitli gençlik örgütlerinin merkezi bir birliği olarak pek çok kültürel, toplumsal ve sportif nitelikteki boş zaman etkinliğini yaygınlaştırmaya çalışmaktadır (Zorba, 2004, s. 30).

1958'de Fransa'da; Eğitim Bakanlığı Gençlik ve Spor Yüksek Sekreterliği açılmıştır. Popüler eğitim, açık-kapalı alan spor etkinlikleri bu kurum tarafından yönetilmiştir (Kaya, 2003). Endüstriyel firmalar ve birlikler, serbest zaman değerlendirme spor, sanat gibi alanlarda araç gereç ihtiyacını giderir ve kültürel programlar düzenlerler (Zorba, 2004, s. 30). Gönüllü kuruluşlar devletten daha öne çıkmış durumdadır (Kaya, 2003). Kiliseler, gençlik ve yetişkinler kulüpleri birçok gençlik ve spor programları hazırlamakta ve düzenlemektedir (Zorba, 2004, s. 30).

18. yüzyılda İngiltere'de; kiliseler kriket ve futbol kulüplerini desteklemiş ve insanları kötü alışkanlıklar ve günahlardan kurtaran bir araç olarak görmüşlerdir. 1918'de Eğitim Yasası ile spor kampları, fiziksel öğretim merkezleri, oyun alanları eğitim kuruluşlarının kabulü sağlanmıştır (Zorba vd., 2006). Sporu ve serbest zaman etkinliklerini tüm ülkeye yaymak için 1925 yılında "Ulusal Oyun Alanları Örgütü" kurulmuştur. 1964 yılında Londra'da ulusal serbest zaman değerlendirme merkezi olan Kristal Sarayı açılmıştır. 1965' de hükümet Spor Heyeti'ni kurmuştur (Zorba, 2004, s. 26). Bu kuruluş, uluslararası sportif konularda spor ve antrenörlüğün geliştirilmesi, imkanların planlanması, araştırma ve istatistik çalışmalar yapmaktadır (Zorba vd., 2006).

Japonya'da; 2.Dünya Savaşı sırasında planlı serbest zaman değerlendirme etkinliklerine önem verilmiş ve serbest zaman değerlendirme din, özel kulüpler geleneksel ve ulusal şenlikler şeklinde sağlanmıştır (Ekici, 1997). 1932 olimpik oyunlardan sonra "Ulusal Serbest Zaman Değerlendirme Kuruluşu" açılmıştır bu sayede serbest zaman değerlendirme etkinlik fırsatlarını arttırmaya, program hazırlamaya, liderler yetiştirmeye ve yayınlar çıkarılmaya çalışılmıştır (Gülbahçe, 1996). 1961-1964 yılları arasındaki Tokyo Olimpiyatları için özel yasalar ve hazırlıklar yapılmıştır. Japonlar için geleneksel ve kültürel

(suma, judo vb.) etkinlikler önemli yer tutmaktadır. Yaşamlarının ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir (Zorba, 2004, s. 29).

Rusya; serbest zaman değerlendirme etkinliklerini ekonomik ve toplumsal planlarının arasına alan bir ülkedir. 7-25 yaş arası katılım yapılan tüm etkinlikler devlet kontrolü altına alınmış ve 1920 yılından itibaren her yaş seviyesine uygun serbest zaman etkinlik imkanı sağlanmışlar (Zorba, 2004, s. 27). Fiziksel eğitim bütün eğitim-öğretim gören öğrenciler için zorunluk arz etmekte ve diğer tüm derslerle aynı önem ve seviyede tutulmaktadır. Asıl ağırlık spora olsa da devlet tarafından kültürel etkinliklere önem verilir. Yıl boyu süren federal devletlerarası çok çeşitli branşlarda spor olayları, şenlikler ve yarışlar düzenlenir (Karaküçük, 2008). 1930 yılında sosyal planlamaya park, oyun ve spor alanları, merkezler, kamplar dahil edilmiştir (Zorba vd., 2006).

Türkiye’de ise; 1993 yılında yapılan Devlet Planlama Teşkilat (DPT) raporuna göre; “sosyal ve ekonomik sektörlerdeki gelişmeler” başlığı altında serbest zamanları değerlendirme etkinliklerinin dağılımına bakıldığında; spor yaparak değerlendirenlerin oranın çok düşük olduğu görülmüştür. Ayrıca kırsal kesimin % 67,3, kentsel kesimin ise % 75,6 oranında ev içi etkinliklere katılım gerçekleştiği görülmüştür (DPT, 1993, s. 142). Günümüzde ise; Gençlik ve Spor Genel Müdürlükleri, gençlik kampları, turizm uygulamaları, gönüllü kuruluşlar, oyun kulüpleri gibi rekreatif etkinlik alanları yaygınlaşmıştır (Zorba vd., 2006). Gençlik Spor Genel Müdürlükleri her yıl uluslararası ve ülke içinde birçok sportif rekreatif etkinlik içeren turnuva ve şampiyonalar düzenlemektedir (Ekici, 1997; Gülbahçe, 1996). Serbest zaman değerlendirme rekreatif etkinlikleri üniversitelerin beden eğitimi ve spor yüksek okulu beden eğitimi öğretmenliği ve rekreasyon bölümleri tarafından düzenlenmekte ve yürütülmektedir (Zorba vd., 2006).

2. 1. 2. 10. Serbest Zaman Eğitim Algısı ve Önemi

Serbest zaman eğitimi; kişiye serbest zaman fırsatları sunan, bireyi içgüdüsel olarak zenginleştirerek kişisel tatminini sağlayan, toplum üzerindeki etkisini anlamayı ve bu etkiyi göz önünde bulundurarak doğru şekilde kullanmayı öğreten eğitim olarak tanımlanabilir (Özmaden, 1997). Serbest zaman eğitimi, Türkiye’de yeni gelişmeyle birlikte son yıllarda artış olmaktadır (Cevahircioğlu, 2007, s. 29). Serbest zaman eğitimini 20. yüzyılda birçok etken amaç ve işlev yönünden birey yararına değişime ve gelişime zorlamıştır (Özmaden, 1997). Gelişen eğitim anlayışı içinde serbest zaman eğitimi önemli bir alanı oluşturmakta ve yaygın eğitim olarak da eğitimi desteklemektedir. (Torkildsen, 2005). Bireylere sağlanacak serbest zaman eğitiminin kapsamını, niteliğini oluşturmada, geliştirmede araç-gereç ve yatırım yapılmasında başlangıç noktası serbest zaman alanında yetişmiş nitelikli

personelin yetiştirilmesidir (Cevahircioğlu, 2007, s. 29). Serbest zaman eğitimi, okul gibi bireyi yaşama hazırlar ve yaşamı öğretilme yollarından biri olur.

Serbest zaman değerlendirmede duyulan tüm becerileri öğrenmek için en ideal yer okuldur (Tezcan, 1982). Okullar öğrencilerin spor ve fiziksel etkinliklere yoğun ilgi gösterdikleri bir ortam olarak hazırlanmalıdır. Okullar arası yarışmalara katılmayan tüm öğrenciler için yoğun bir özendirici rekreasyonel etkinlikler programı yaratılmalıdır (Krotee ve Bucker, 2007). Beden eğitimi öğretmenleri ve gençlik liderlerine okulda serbest zamanı değerlendirme eğitimi için büyük hizmetler düşmektedir (Tezcan, 2007). Okulun ders saatleri dışında beden eğitimi öğretmenleri her türlü sportif faaliyete sevk edebilir (Özmaden, 1997). Çocukların kendi fiziki güç ve becerilerini geliştirecek imkanı bulması ve onların hayat boyu severek uygulayabilecekleri faaliyetler yoluyla sağlıklı nesiller yetişebilir (Cevahircioğlu, 2007, s. 29). Genç neslin toplumun yaşam seviyesinin daha ileri daha kaliteli noktalara ulaşabilmesi için büyük yeri ve önemi vardır. Ülke ekonomisinde genç neslin görev ve sorumluluklarını en iyi şekilde yerine getirebilmeleri aldıkları eğitim-öğretimle doğrudan ilişkilidir. Dolayısıyla da gençlere sunulacak serbest zaman etkinlikleri gençlerin doğru şekilde yetişebilmesi açısından önemlidir (Özmaden, 1997). Serbest zaman eğitimi, eğitimin ilk basamağı olan ilk ve ortaokul başta olmak üzere lise ve üniversitelerde yürütülen eğitimle birlikte, öğrenim gören tüm öğrencilerin ilgi, istek, beceri ve yeteneklerine uygun şekilde hazırlanmış etkinlik programlarının bir parçasını oluşturmaktadır (Krotee ve Bucker, 2007). Rekreasyon etkinlikleri okul yaşamının ayrılmaz bir parçasıdır. Üniversite rekreasyon programlarının öğrenciler için ciddi bir rolü ve önemi vardır (Ergül, 2008, s. 22). Ders dışı etkinlikler eğitimin önemli bir bölümünü kapsamaktadır. Bu bölüm haftalık öğretim programı dışında kalan zamanda öğrencilerin etkinliklerle geçirdikleri zamandır. (Yıldız, 2010, s. 37). Öğrencilerden büyük bir bölümünün katıldığı ders dışı sportif ve sanatsal etkinlikler derslerin bir uzantısı olmakla birlikte öğrencinin serbest zamanını değerlendirdiği bir yaşam alanı durumundadır (Tezcan, 1993).

Üniversite etkinlik programları, öğrencilerin modern hayatın ve okul çalışmalarının yorucu temposu ve yoğunluğunu azaltıcı dinlenme, eğlenme fırsatları sağlayıcı nitelikte olmalıdır (Ergül, 2008, s. 22). Serbest zaman değerlendirme etkinliklerinin üniversite öğrencileri için gereken önem ve değeri taşıyabilmesi ancak üniversite fiziki ortamının bazı özelliklere sahip olması ile mümkündür. (Tunçkol, 2001). Öğrencilerin üniversitelerde serbest zamanlarını iyi bir şekilde değerlendirebilmeleri için bu işin uzmanları ile iş birliği yapılarak, bilimsel yollarla problemlere çözüm yolları aranmalıdır (Gülbahçe, 1996). Günümüzde zamanın çoğunu ders çalışarak geçiren öğrencilerin rekreatif etkinliklere katılmaya ihtiyacı vardır (Ergül, 2008, s. 22). Üniversite öğreniminde bireyin mesleki

formasyon eğitimi dışında katılacağı rekreasyon etkinlikleri kendi yaşantısını çarpıtmadan görebilmelerini, kendi yeteneklerine uygun uğraşlar edinerek kendini gerçekleştirmelerini sağlamalıdır (Arslan, 1996). Öğrencinin okul dışı etkinliklere katılması onun okul başarısını olumlu bir şekilde etkilemektedir (Tezcan, 1993). Üniversitelerdeki rekreasyonel spor programları öğrencilere serbest zamanlarını değerlendirebilmeleri için (Krotee ve Bucker, 2007) çeşitli etkinlikler ve ideal bir ortam sunmaktadır (Gülbahçe, 1996). Öğrencilerin serbest zamanlarını değerlendirme etkinliklerinde karşılaştıkları sorunlar içinde spor engelleri oldukça fazladır (Yağmur, 2006). Ders dışı etkinliği olarak spor, müzik, güzel sanatlar, folklor gibi dallarla uğraşan öğrencilerin eğitim hayatlarında başarılı oldukları gözlenmiştir (Tezcan, 1993).

2. 1. 2. 11. Serbest Zaman Değerlendirme Eğilimini Etkileyen Faktörler

Bireylerin serbest zaman değerlendirme alışkanlık ve biçimleri birçok faktörden etkilenmektedir. Bu faktörleri birkaç başlık altında toplamak mümkündür. Bunlar;

Toplum Faktörü: Toplum, insan ve çevre etkileşimi doğrultusunda biçimlenen bir gerçektir. (Köktaş, 2004). Toplumsallaşma süreci kuşakların öğrenme yoluyla toplumla bütünleşmesini sağlayan süreçtir (Kaya ve Karaküçük, 2003). Serbest zaman değerlendirme şekli bireyden bireye farklılık gösterdiği gibi toplumdan topluma da farklılık gösterir (Köktaş, 2004). Farklı kültür ve yaşam tarzları, serbest zaman etkinlikleri istek, ihtiyaç ve katıldıkları etkinlikleri de farklılaştırmaktadır (Köybaşı, 2006).

Kültür Faktörü: Bir davranışın kültürel olarak nitelendirilebilmesi için toplumun çoğunluğu tarafından benimsenmiş olması gerekmektedir Birey, önce içinde yaşadığı doğal çevrenin etkisi altında kalır (Aslan, 2005, s. 45-46) ve toplumun genel kültür yapısı serbest zamanları değerlendirme etkinliklerinde etkili olmaktadır. Kültürel yapı göz ardı edilerek bir rekreasyon etkinliği düşünülemez. Modern iletişim ve ulaşım teknolojileri sayesinde kültürel engeller son yıllarda büyük ölçüde azalmıştır (Kılbaş, 2010). Kültürel nitelik taşıyan birçok spor ve sanat etkinlikleri çok sayıda insanın beğeni, ilgi ve isteklerine hitap ederek, rekreatif etkinliklere teşvik eden kültürel bir unsur olarak görülebilir (Yağmur, 2006).

Sosyal Sınıf ve Etkileşim Grupları Faktörü: Sosyal çevre de kişinin serbest zaman etkinlik seçim ve davranış örüntülerinin oluşturup yön veren en önemli kademe aile, okul ve akran gruplarıdır (Hergüner, 1993, s. 89). Sosyal sınıf faktörü günlük yaşamın çeşitli alanlarında ve serbest zamanları değerlendirme şekillerinde farklılıklar oluşturmaktadır (Kaya, 2003). Bu farklılık, sosyal sınıfları karakterize ederek yaşam biçimlerini ve serbest zaman değerlendirme etkinliklerine belirli zorunluluklar getirmektedir (Aslan, 2005, s. 47-48). Bireyin serbest zaman değerlendirme faaliyetleri mensup olduğu alt kültür gruplarına

göre değişebilmektedir (Hergüner, 1993, s. 89). Sosyal sınıflara özgü serbest zaman etkinliklerini, insanlar yaşadıkça ait oldukları yaşam biçimlerini benimsedikçe seçme eğilimi göstermektedirler (Kaya, 2003).

Kişinin serbest zaman değerlendirme etkinlik istek ve seçimini etkileyen en önemli sosyal faktörlerden bir diğeri de etkileşim gruplarıdır (Aslan, 2005, s. 48-50). Kişilik gelişimi büyük ölçüde, çocuğun başkaları ile ilişkilerine, onlarla etkileşimine bağlıdır (Kaya, 2003). Arkadaş ilişkilerinin, kişilik gelişiminin üzerinde önemli olduğu bilinmekte ve kişinin topluma uyum sağlamayarak toplumsal bir kişilik özelliği kazanması arkadaş edinmesiyle yakından ilişkilidir (Lakot, 2015). Grupla gerçekleştirilen etkinliklerde, bireylerin motivasyonlarının daha yüksek olduğu görülmektedir (Kaya, 2003).

Ekonomik Faktörler: Gelir düzeyi, bireyin serbest zaman seçimini etkileyen etkenlerden biridir. İnsanların katılmak istediği pek çok etkinlik türünde gelir düzeyinin önemli bir faktör olduğu düşünülmektedir. Bireylerin gelir düzeyleri, serbest zaman değerlendirme etkinliklerine harcanan para miktarı ile çok yakın ilişkilidir (Aslan, 2005, s. 56). Bireyin gelir düzeyi arttıkça serbest zaman değerlendirme etkinliklerine katılım durumları da artmakta; gelir düzeyi azaldıkça rekreatif etkinliklere katılım durumu da azalmaktadır (Lakot, 2015).

Demografik Faktörler: Bireyin serbest zaman değerlendirme etkinliklerine katılımını etkileyen önemli faktörler arasında bireyin yaşı, cinsiyeti, yaşadığı yer gibi demografik faktörler bulunmaktadır. Farklı yaş düzeylerinde katılımcıların özelliklerinin, gereksinimlerinin bilinmesi, kapasiteleri serbest zaman etkinlikleri çalışmalarının seçimini temelini oluşturur (Emir, 2012). Birey için serbest zaman değerlendirme etkinliklerinin cinsiyete göre taşıdığı anlam da değişebilmektedir. Yemek pişirmek kadın için bir zorunluluk arz edenken bir erkek için serbest zaman aktivitesi olabilmektedir (Lakot, 2015).

2. 1. 3. Rekreasyon

2. 1. 3. 1. Rekreasyon Kavramı

Serbest zaman değerlendirme kavramı ile rekreasyon kavramı çoğu zaman karıştırılmakta hatta aynı anlamı ifade ediyormuş gibi birbiri yerine kutlanılmaktadır. Fakat rekreasyon kavramı, serbest zaman içerisinde yapılan tüm etkinlikleri içermektedir. Bir serbest zaman değerlendirme etkinliği olan rekreasyon; insan ruhunun yenilenmesi ve hayatın monotonluktan uzak heyecanlı hala gelmesidir (Balcı vd., 2002). Rekreasyon, serbest zamanı değerlendirmek, haz ve mutluluk sağlamak için kişinin kendi zevkine göre seçtiği etkinlikler olarak tanımlanmaktadır (Larousse, 1994). Genel bir ifadeyle rekreasyon

etkinlikleri; insanların gönüllü olarak katıldıkları serbest zamanlarında eğlence ve haz veren; bedensel, ruhsal yorgunluklarını giderip güç ve yaratıcılık kazandıran etkinlikler olarak tanımlanmaktadır (Gökdeniz, Hacıoğlu ve Dinç, 2009). Başka bir ifadeyle Rekreasyon; insanların, hayat içindeki zorunlu görevlerini yerine getirdikten sonraki sürede (serbest zamanda), gönüllü olarak katıldıkları haz verici etkinliklerdir (Karaküçük, 2008). Sağcan (1986) rekreasyonu; insanların eğlence ve doyum sağlamak amacıyla serbest zamanlarında katıldıkları etkinlikler olarak açıklamaktadır (Kuvan, 1993, s. 4). Serbest zamanda turistik seyahat, spor, piknik, arkadaş ziyareti, evde televizyon izleme veya kitap okuma gibi eğlence amacı taşıyan tatmin edici etkinliklerdir (Hazar, 2003). En geniş haliyle kişinin çalışmak ve zorunlu ihtiyaçları karşılamak için uğraştığı zaman dışında kalan serbest zamanda, yoğun çalışma hayatının stres, sıkıntılarını azaltmak, rutin yaşam şekli ve olumsuz çevresel etkilerden bozulan beden ve ruh sağlığını iyileştirmek için bağımsız ve bağlantısız isteğe bağlı olarak kişisel doyum sağlayacak, zevk ve haz almak amacıyla, bireysel yada grup olarak yapılan etkinliklere rekreasyon denir (Karaküçük, 2008).

Rekreasyon sayesinde kişi, bazı kişilerin farkına varır veya toplumsal değerlerin üstesinden gelebilir (Cevahircioğlu, 2007, s. 37). Kişinin günlük yaşamın monotonluğundan kurtulmak ve başka kişilerle iletişim kurarak sosyal bir kimlik kazanması, insanın kişiliğine uygun ve yapmaktan hoşlandığı sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerdir (Bucher, 1972'den akt., Karaküçük, 2008, s. 58). Rekreasyon etkinliklerinin herhangi bir çıkar ya da karşılık gözetmeksizin, boş zamanda baskı ve zorlama olmadan özgürce kendimizi akışına bıraktığımız; insanın gelişimini destekleyen, manevi ilgi, istek ve ihtiyaçlara cevap veren etkinliklerdir (Anderson, 1998). Rekreasyonun içeriği genellikle katılanların, gönüllü seçtikleri faaliyet ya da denedikleri tecrübedir (Cevahircioğlu, 2007, s. 37). Bireyin yaşam içindeki serbest zamanı, fiziksel ve sosyo-ekonomik olarak değerlendirmesi bir rekreasyon etkinliğidir (Gökdeniz, Hacıoğlu ve Dinç, 2009).

2. 1. 3. 2. Rekreasyonun Özellikleri

Rekreasyonu diğer etkinliklerden ayrılan ilgi, dürtü, amaç ve katılım şekillerine göre birçok temel özelliği vardır. Çok çeşitli faktörlerden etkilenen rekreasyonun özellikleri üzerinde ortak bir yargıya varmak oldukça zordur. Pek çok araştırmacı bu özellikleri ifade etmiştir.

Torkildsen'e (2005) göre rekreasyon etkinliklerinin başlıca özellikleri şunlardır:

1. Rekreasyon etkinliklerin çekiciliği vardır ve katılanları canlandırır neşelendirir.
2. Rekreasyon etkinlikleri bütünlük arz etmelidir. Etkinlik sırasında kişiye bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor yönden yarar sağlamalıdır.

3. Bütün rekreatif faaliyetlerin birbirinden farklı ve kendine özgü nitelikleri vardır. Bu nedenle, faaliyetlerin özünde bireyin yüksek derecede mutlu edilme ve beğenisini kazanma hedefi olmalıdır.
4. Rekreasyon etkinlikleri kişiye özgüdür ve yapılan tüm etkinlikler bireyleri tatmin edici nitelik taşımaktadır. Bu nedenle etkinliklere katılım gönüllülük esası içerisinde bireyin zevkine yönelik etkinlikler sunulmalı ve seçme şansı verilmelidir.

Karaküçük (2008) ise; rekreasyon etkinliklerinin başlıca özelliklerini şu şekilde ifade etmektedir;

1. Rekreasyon etkinlikleri özgürlük hissi verir, tercihi bireyin isteğine bağlıdır ve etkinliklere devam etme zorunluluğu yoktur.
2. Yaş ve cinsiyet gözetmeksizin insanların etkinliklere katılımlarına imkân verir.
3. Rekreasyon etkinlikleri, serbest zamanda yapılır. Rekreasyon haz neşe sağlayan bir faaliyettir.
4. Rekreasyon etkinliklerin katılımcıya kendisini ifade edebilme, yaratıcılık, sosyallik gibi kişisel ve toplumsal özellikler kazandırması beklenir.
5. Rekreasyon, pek çok etkinliğe aynı anda ilgi duyma ve uygulama olanağı verir.
6. Rekreasyon etkinlikleri, sosyal ve toplumsal değerlere aykırı olmayan; toplumun gelenek görenek, törelerine, ahlaki ve manevi değerlerine uygun özelliklerde olmalıdır.
7. Rekreasyon etkinlikleri, her mevsim ve iklim şartına uygun açık ve kapalı alanlarda yapılmaktadır.

2. 1. 3. 3. Rekreasyon Etkinliklerine Duyulan İhtiyacın Nedenleri

Sağladığı fiziksel, psikolojik ve sosyal yararlar rekreasyon etkinliklerine duyulan ihtiyacın temelini oluşturmaktadır. Rekreasyon etkinliklerine duyulan ihtiyaçları kişisel ve toplumsal yararları doğrultusunda sınıflamak mümkündür. Kişisel yönden rekreasyon etkinliklerine duyulan ihtiyacın nedenlerini Yetiş'e (2008) göre şu şekilde sıralamak mümkündür;

1. Rekreasyon etkinlikleri bireyin hareketsiz yaşam tarzından kaynaklanan problemlerin çözülmesi, sağlıklı, zinde bir yaşam sürdürebilmesi için önemli rol alır ve fiziki sağlık gelişimi sağlamaktadır.
2. Grup olarak gerçekleştirilen rekreatif faaliyetler kişinin sosyal ilişkiler kurmasını ve geliştirmesini sağlayarak kişiyi sosyalleştirir.

Kişisel yönden rekreasyon etkinliklerine duyulan ihtiyacın nedenlerini Kazan'a (2000) göre şu şekilde sıralamak mümkündür;

1. Rekreasyonun esas gayelerinden birisi insana neşe vermek, insanı mutlu etmektir.
2. İnsanın sinir sisteminin bozulmasına, yorulmasına ve dayanma gücünün azalmasına sebep olan aile, okul ve iş hayatındaki sorun ve stresin azalmasını sağlayarak bireyin ruh sağlığını korumasına yardımcı olur.
3. Kişinin isteyerek ve severek yaptığı etkinlikler kişisel beceri ve yeteneğin gelişmesini sağlar.
4. Rekreasyon etkinlikleri, doğru etkinlik seçimi, düzenli katılım ve iyi bir lider önderliğindeki kişinin çalışma başarısı ve iş veriminin artırmasına olumlu katkı sağlamaktadır.

Toplumsal yönden rekreasyon etkinliklerine duyulan ihtiyacın nedenlerini şu şekilde sıralamak mümkündür;

1. Rekreasyon etkinlikleri gruplaşmaların azaltılmasında önemli rol oynayarak toplumsal dayanışma ve bütünleşmeyi sağlar (Yetiş, 2008).
2. Rekreasyon etkinliklerinde sosyal, ekonomik ve eğitim farklılıkları ortadan kalkar ayrı statü ve bakış açısına sahip kişiler bir araya gelmekte aynı şartlarda etkinliklere katılmaktadırlar (Kazan, 2000).
3. Rekreatif etkinlikler insan ilişkilerinin şekillenmesinde ve toplum kurallarına uyulmasında önemli rol oynayarak demokratik toplumun yaratılmasına imkân sağlar (Tezcan, 2007, s. 39).

2. 1. 3. 4. Rekreasyon Etkinlikleri ve Spor

Spor, rekreasyon etkinliklerinin büyük bölümünü oluşturmaktadır. (Cevahircioğlu, 2007, s. 31). Spor amatörce yapılan şekliyle rekreatif etkinlik özelliği taşımaktadır. Spor meslek olarak yapan profesyonellerin faaliyeti, rekreasyon kavramı dışında kalmaktadır (Öztürk, 1998). Artan serbest zaman faaliyetlerinden biri olan sportif faaliyetler, bireyin sosyal statüsünü tamamlayıcı bir nitelik taşımaktadır (Erkal, 1992). Spor, insanların etkinlik ihtiyaçlarını karşılamada önemli olduğu kadar, rekreasyon da sporun tanınması ve yaygınlaşmasında önemli roller üstlenmiştir (Cevahircioğlu, 2007, s. 31). Spor bir serbest zaman faaliyeti olarak değerlendirildiğinde bireye toplum içinde sosyal tabakalar arasındaki geçişler için yardımcı olmaktadır (Erkal, 1992). Spor rekreatif rolünü herkes için spor, sağlıklı hayat için spor ve yaşam boyu spor etkinlikleri ile gerçekleştirmektedir (Cevahircioğlu, 2007, s. 31). Rekreatif sporlar her beceri ve yetenek seviyesinde bireylere farklı fiziksel etkinlikler gerçekleştirme olanağı sağlar (Krotee ve Bucker, 2007). Bir rekreasyon etkinliği olarak spor, seyirci olarak pasif katılım; sporcu olarak aktif katılım çeşidi göstermektedir (Cevahircioğlu, 2007, s. 31).

Sonuç olarak spor, rekreasyon etkinlikleri arasında en fazla rağbet gören alandır. Spor, eğlence için yapılırsa rekreasyon etkinliği, para kazanmak için yapılırsa bir meslek özelliği alarak rekreasyon etkinliği kapsamı dışında kalmaktadır (Öztürk, 1998).

2. 2. Literatür Taramasının Sonucu

2. 2. 1. Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Demir ve Demir (2007) tarafından yapılan araştırmanın amacı, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu öğrencilerinin serbest zaman faaliyetlerine katılmalarını etkileyen faktörleri belirlemektir. Araştırmaya Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okulun da öğrenim gören 183 lisans öğrenci katılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak; değişik soru tiplerinden oluşan “Anket Formu” uygulanmıştır. Araştırma sonucuna göre; katılımcıların serbest zaman etkinliklerine katılımını etkileyen birçok faktör bulunmuştur. Ve bulunan her faktörün etki derecesi cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık belirlenmiştir.

Özdilek, Demirel ve Harmandar (2007) tarafından yapılan araştırmada; Dumlupınar Üniversitesi ve Sakarya Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin boş zaman etkinliklerine katılım sebepleri ve katılım seviyelerini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmaya 336 öğrenci katılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak; “Anket Formu” uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda; katılımcıların serbest zaman etkinlikleri ve bu etkinliklere katılmanın önemi konusunda bilinçli oldukları görülmüştür.

Erken (2008) tarafından yapılan araştırmanın amacı, öğretmenlerin serbest zamanlarında spor faaliyetlerine katılımını incelemektir. Çalışmaya Sakarya ilinde ilköğretim okullarında görev yapan 99 kadın, 101 erkek, toplamda 200 öğretmen katılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak; “Anket Formu” kullanılmıştır. Çalışma bulgularına göre; öğretmenlerin serbest zaman aktivitelerine ve spor faaliyetlerine katılmamalarını ekonomik nedenlere bağlamadıkları sonucuna varılmıştır.

Ardahan ve Yerlisi-Lapa (2009) tarafından yapılan çalışmada; üniversite öğrencilerinin serbest zaman tatmin düzeylerinin cinsiyet ve gelir düzeyine göre farklılaşp farklılaşmadığını incelemek amaçlanmıştır. Çalışmanın örneklem grubuna 349 kadın ve 455 erkek toplamda 804 öğrenci katılmıştır. Çalışmada “Kişisel Bilgi Formu” ve “Serbest Zaman Tatmin Ölçeği” 'inden veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Çalışma sonuçlarında; cinsiyet değişkenine göre; SZTD ve alt boyutları arasında anlamlı farklılaşma olmadığı fakat gelir değişkeni açısından anlamlı farklılaşma bulunmuştur. Gelir düzeyi yükseldikçe serbest zaman tatmin düzeyinin de yükseldiği tespit edilmiştir.

Demirel ve Harmandar (2009) tarafından yapılan araştırmada, üniversite öğrencilerinin rekreasyonel faaliyetlere katılımlarına engel oluşturacak faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmaya Dumlupınar, Gazi ve Sakarya Üniversiteleri Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu öğretmenlik bölümlerinden 235 öğrenci katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; “Boş Zaman Engelleri Ölçeği” uygulanmıştır. Araştırma sonucunda; katılımcıların okudukları üniversite değişkeni ile “Bilgi Eksikliği”, “Birey Psikolojisi”, “Sosyal Ortam” ve “Tesis/Hizmet/Ulaşım” alt boyutlarında anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Bunun yanı sıra katılımcıların cinsiyeti ile “Boş Zaman Ölçeği” arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir.

Yerlisu-Lapa ve Ardahan (2009) tarafından yapılan araştırma; öğrencilerin boş zaman değerlendirmede rekreatif etkinliklere katılım nedenleri ve cinsiyet değerışkeninin bu nedenler üzerine etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmanın örneklem grubuna Akdeniz Üniversitesinde öğrenim gören 443 kadın ve 695 erkek toplam 1138 öğrencisi katılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak; “Anket Formu” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; öğrenciler boş zamanlarında daha çok pasif katılım gerektiren sosyal etkinlikleri tercih ettikleri tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra katılımcılar aktif ve pasif katılım gerektiren tüm etkinliklerde; ilk sırada arkadaşlarla zaman geçirmek, eğlenmek ve rahatlama gibi nedenleri ifade etmişlerdir. Ancak son sırada eğersiz yapmak ve sağlıklı olmak nedenlerini ifade etmişlerdir. Kadın katılımcılar; etkinlik saat ve günlerinin uymaması, ders yoğunluğu, erkek katılımcılarda ise; arkadaş çevresinin ilgisizliği, etkinliklerin ilgi çekici olmaması ve maddi yetersizlikler etkinliklere katılmama nedenleri olarak ifade etmişleridir

Gürbüz, Karaküçük ve Sarol (2010) tarafından yapılan araştırma; Ankara İlinde yaşayan bireylerin rekreasyonel aktivitelere katılımının önündeki algılanan engel farklılıklarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmanın örneklem grubuna 2531 birey katılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak; “Boş Zaman Engelleri Ölçeği” uygulanmıştır. Çalışma sonucunda; katılımcıların rekreasyonel aktivitelere katılımlarına engel olarak tesisler/hizmet/ulaşım faktörü ilk sırada yer alırken; ikinci sırada bilgi eksikliği ve sosyal ortam faktörü son olaraksa zaman faktörünün etkili olduğu tespit edilmiştir.

Tolukan (2010) tarafından yapılan çalışmada; özel yetenek ile ilgili bölümlerde okuyan öğrencilerin rekreatif etkinliklere katılmalarına engel oluşturabilecek unsurları belirlemek amaçlanmıştır. Çalışmaya Gazi Üniversitesi 2009-2010 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulundan 221, Müzik Bölümünden 116 ve Resim-İş Bölümünden 161 toplam 498 öğrenci katılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak; “Boş Zaman Engelleri Ölçeği” uygulanmıştır. Araştırma bulgularına göre; bireylerin

rekreasyonel etkinliklerine katılmalarına engel olarak birey psikolojisi, ilgi eksikliği ve tesisler/hizmet eksikliği faktörlerinin ilk 3 sırayı aldığı tespit edilmiştir.

Çelik (2011) tarafından yapılan çalışma; Antalya merkezinde kamu kurumlarında görev yapan engelli bireylerin serbest zaman engel algıları ve tatmin düzeylerini incelemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmaya 32 kadın ve 91 erkek toplamda 123 kişi katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; “Kişisel Bilgi Formu”, “Genel Bilgiler Formu”, “Boş Zaman Engelleri Ölçeği” ve “Serbest Zaman Tatmin Ölçeği” uygulanmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre; katılımcıların serbest zaman engelleri düzeyinde sosyal ortam ve bilgi eksikliği en yüksek önem teşkil ederken, ilgi eksikliği en düşük engel teşkil etmektedir. Serbest zaman engelleri ile demografik özellikler karşılaştırıldığında cinsiyet ve yaş durumu değişkenine göre anlamlı fark bulunamazken, gelir değişkeni açısından anlamlı fark bulunmuştur.

Tütüncü, Avcı, Aydın, Küçükusta ve Taş (2011) tarafından yapılan araştırma; üniversite öğrencilerinin rekreasyon faaliyetlerine katılmalarını etkileyen faktörler ve algıların ölçülmesi ve değerlendirmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışmaya Dokuz Eylül Üniversitesi Yüksek Okul ve Fakültelerinden 946 öğrenci katılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak “Rekreasyon Etkinliklerine Katılım Ölçeğinden” yararlanılmıştır. Araştırma sonucuna göre; kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre, tüm boyutlarda anlamlı bir fark görülmüştür.

Emir (2012) tarafından yapılan çalışmada; üniversite öğrencilerinin serbest zaman rekreatif etkinliklere katılımlarının önünde algıladıkları engellerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya 650 öğrenci katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; “Boş Zaman Engelleri Ölçeği-18” uygulanmıştır. Çalışma sonucuna göre; üniversite öğrencilerinin serbest zaman engel algıları ile cinsiyet, geçmişte herhangi bir spor ile ilgilenme, gelir durumu ve öğrenim gördükleri üniversite değişkenleri arasında anlamlı farklılaşma belirlenmiştir. Yaşam kalitesiyle cinsiyet değişkeni arasında anlamlı ilişki tespit edilmemiştir.

Gürbüz ve Temir (2012) tarafından yapılan araştırmanın amacı, rekreasyonel aktivitelere katılımın önündeki engellerin incelenmesidir. Çalışmaya 146 kadın 154 erkek katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; “Boş Zaman Engelleri Ölçeği” uygulanmıştır. Araştırma sonucunda; katılımcıların cinsiyetlerine göre erkek katılımcılar için zaman faktörü en önemli engel olarak görülürken kadın katılımcılar için; bilgi eksikliği ve sosyal ortam faktörleri en önemli engel olarak belirlenmiştir. Ayrıca; düşük eğitim düzeyindeki bireylerin, eğitim seviyesi yüksek olan bireylere göre alt boyutlarda daha fazla engel belirttikleri görülmüştür.

Özşaker (2012) tarafından yapılan çalışma; gençlerin serbest zaman etkinliklerine katılmama nedenlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmaya Adnan Menderes Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Yüksek Okulu, Eğitim Fakültesi, Nazilli Meslek Yüksekokulu, Resim ve Müzik bölümlerinden 159 erkek 169 kadın toplam 328 öğrenci katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Boş Zaman Engelleri Ölçeği” uygulanmıştır. Çalışma verilerine göre; erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre aktivitelere katılmada daha aktif ve açık oldukları görülmüştür. Ve üniversite organizasyon ve tesislerinin yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca gelir düzeyinin rekreatif etkinliklere katılımda önemli bir engel oluşturduğu tespit edilmiştir.

Sarıbaş (2012) tarafından yapılan çalışma; boş zaman değerlendirme ve rekreasyon etkinliklerine katılımı kişilik tiplerine ve demografik özelliklere göre etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmaya Akdeniz Üniversitesi Turizm Bölümünde öğrenim gören 1400 öğrenciden rastgele seçilen 301 kişi katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; daha önce çalışılmış “Rekreasyon Etkinliklere Katılımı Etkileyen Faktörler” ve kişilik faktörünü belirleyici bir “Anket Formu” uygulanmıştır. Araştırma sonucuna göre; A tipi kişilik ve B tipi kişilik tespit edilmiştir. Ayrıca rekreatif etkinliklerine katılımı etkileyen faktörler ise; alan durumu, gelir durumu, fiziksel özellikler ve organizasyon durumu olarak tespit edilmiştir.

Çoruh (2013) tarafından yapılan çalışmada; üniversite öğrencilerinin rekreasyonel eğilimleri ve rekreasyonel etkinliklere katılımlarına engel olan faktörleri belirlemek amaçlanmıştır. Çalışmaya Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Ve İslami Bilimleri Fakültelerinde 2012-2013 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören 490 öğrenci katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; “Boş Zaman Engelleri Ölçeği” uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; bilgi eksikliği, birey psikolojisi, ilgi eksikliği ve zaman değişkeni açısından kadın katılımcılar ile erkek katılımcılar arasında anlamlı farklılaşma görülmüştür. Ancak arkadaş eksikliği, tesis ve ulaşım alt boyutları açısından cinsiyetle ilişkili olarak anlamlı bir fark görülmemiştir.

Lakot, Gürbüz ve Öncü (2013) tarafından yapılan araştırma, akademisyenlerin rekreasyonel etkinliklere katılımının önünde algılanan engelleri belirlemek ve engel algılarının bazı bağımsız değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığını ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Araştırmaya 535 akademisyen katılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak; “Boş Zaman Engelleri Ölçeği” uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda; rekreasyonel etkinliklere katılımın önünde algılanan engeller arasında zaman faktörü en önemli faktör, birey psikolojisi ise en önemsiz faktör olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, akademisyenlerin serbest zaman engelleri ölçeğinden aldıkları puanların akademik unvan, cinsiyet ve medeni durum değişkenleri açısından anlamlı farklılaşma görülmüştür.

Üstün ve Kalkavan (2013) tarafından yapılan araştırmada Beden Eğitimi Ve Spor Yüksek Okulu öğrencilerinin boş zamanları hangi rekreatif etkinliklerle değerlendirdiği ve etkinliklere katılımlarını motive eden faktörleri belirleyerek bazı değişkenlere göre incelemek amaçlanmıştır. Araştırmaya Ege Bölgesin de beden eğitimi ve spor yüksekokulun da eğitim alan 822 öğrenci katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; "7 alt boyut ve 28 maddeden oluşan Serbest Zaman Motivasyon Ölçeği" uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; katılımcıların rekreatif etkinliklere katılım motivasyonunu akademik başarı düzeyi, cinsiyet, öğrenim gördükleri bölümler, serbest zamanlarını değerlendirme biçimleri ve serbest zamanlarını nerede değerlendirme alt boyutlarında anlamlı fark olduğu görülmüştür. Yaşa göre ise anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Altın ve Barsbuğa (2014) tarafından yapılan araştırmanın amacı, Selçuk üniversitesi öğrencilerinin serbest zaman faaliyetlerine katılımlarını engelleyen faktörlerin tespit edilmesidir. Araştırmanın örneklem grubuna 448 öğrenci katılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak; "Serbest Zaman Engelleri Ölçeği" uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda; cinsiyet ve gelir değişkenine göre, arkadaş, bilgi eksikliği, tesis ve zaman alt boyutlarında anlamlı bir fark görülmezken, öğrencilerin puanlarının sınıflar doğrultusunda; 1. sınıftaki öğrencilerin aritmetik ortalama değerlerinin 4. sınıfta okuyan öğrencilere nazaran daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Çelik (2014) tarafından yapılan çalışmanın amacı, Ankara polis koleji öğrencilerinin boş zaman aktivitelerine ilişkin tutumlarını belirlemektir. Çalışmaya; 830 öğrenci tesadüfi örneklem yöntemiyle katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; "Kişisel Bilgi Formu" ve "Boş Zaman Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma verilerinde; öğrencilerinin boş zaman tutumları genel olarak yaş, sınıf, haftalık boş zaman yeterliliği, boş zaman değerlendirme güçlüğü, ağır ve hafif egzersiz şiddeti, egzersiz yapma sıklığı ve kulüp üyelik durumu değişkenlerine göre anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Ancak boş zaman süresi, aile gelir durumu ve orta şiddetli egzersiz durumuna göre anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir.

Ekinci, Gündüz, Kalkavan ve Üstün (2014) tarafından yapılan araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin boş zamanlarında hangi spor dışı etkinlikleri tercih ettiklerini ve etkinliklere katılmalarına engelleyen faktörlerin bazı değişkenlere göre incelenmektir. Çalışmaya Dumlupınar Üniversitesi fen edebiyat ve mühendislik fakültesinden 339 öğrenci katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; "Boş Zaman Engelleri Ölçeği" uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; boş zamanlarında sportif etkinlikleri katılımcılardan %19,2'si tercih etmiştir. Cinsiyet değişkenine göre; arkadaş eksikliği, bilgi eksikliği ve zaman alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Yaşa göre zaman alt

boyutunda anlamlı farklılık onduğu görülmüştür. Ve gelir düzeyine göre; birey psikolojisi ve hizmet/tesis alt boyutlarında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Ayrıca üniversite öğrencilerinin boş zamanlarında tercih ettikleri etkinlik türü açısından anlamlı fark tespit edilmemiştir.

Karasar ve Paslı (2014) tarafından yapılan çalışmada; turizm otel işletmeciliği programı öğrencilerinin rekreasyonel eğilimleri ve rekreasyonel etkinliklere katılımlarını engelleyen faktörleri belirlemek amaçlanmıştır. Çalışmaya Çankırı Karatekin Üniversitesi turizm otelcilik bölümünden 135 öğrenci katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; anket ve “Boş Zaman Engelleri Ölçeği” uygulanmıştır. Çalışma bulgularına göre; rekreasyon etkinliklerine katılımı sağlayacak tesislerin yetersiz olması rekreasyon etkinliklerine katılmamada en önemli engel olarak tespit edilmiştir. Ayrıca; gelir durumu yetersizliği rekreasyon etkinliklerine katılımını engelleyen önemli bir faktör olduğu belirlenmiştir.

Sağlık, Erdoğan-Morçin ve Morçin (2014) tarafından yapılan çalışmaya; üniversite öğrencilerinin kırsal rekreasyon etkinliklerine katılımını etkileyen faktörleri belirlemek amaçlanmıştır. Çalışmaya, Ardahan İli Çıldır İlçesi Meslek Yüksek Okulunda öğrenim gören 140 öğrenci katılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak; “Katılımı Engelleyen Faktörler Ölçeği” uygulanmıştır. Araştırma sonucunda; katılımcıların etkinliklerin pahalı bulunması, ekonomik durum yetersizliği, ekipmanların yetersiz olması, hava şartlarının uygun olmaması ve ulaşımı en önemli engel olarak tespit edilmiştir.

Şahin ve Kocabulut (2014) tarafından yapılan araştırmanın amacı, Akdeniz Üniversitesi Turizm Fakültesi öğrencileri sportif rekreasyon etkinliklerine düzenli katılımı engelleyen faktörleri belirlemektir. Çalışmanın örneklem grubuna 370 öğrenci katılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak; “Boş Zaman Engelleri Ölçeği” uygulanmıştır. Çalışma bulgularına göre; öğrencilerin refah seviyesi ile sportif rekreasyon etkinliklerine katmaları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca ilgi eksikliği alt boyutunda sportif rekreasyon etkinliklerine katılma ile negatif yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Bulut ve Koçak (2015) tarafından yapılan araştırmanın amacı, üniversitede hazırlık okuyan kadın öğrencilerin rekreatif etkinliklere katılımlarının önünde algıladıkları engelleri belirlemektir. Araştırmaya Ankara Üniversitesi yabancı diller yüksekokulu hazırlık bölümünde okuyan 200 öğrenci katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; “Boş Zaman Engelleri Ölçeği-18” uygulanmıştır. Çalışmada elde edilen verilere göre; katılımcıların en önemli engel algıları tesis faktörü olarak belirlenmiştir. Spor etkinliklerine katılmış olma değişkenine göre; daha önce spor yapmamış katılımcıların, daha önce spor yapanlara göre rekreatif etkinliklere katılımda daha fazla engelle karşılaştıkları

belirlenmiştir. Refah seviyesi değişkenine göre; katılımcıların refah seviyesi iyi-çok iyi olanlar ile normal-düşük olanlara göre engel algılarının daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak kadın öğrencilerin rekreatif etkinliklere katılım engel algılarını spor yapma durumu ve refah seviyesinin etkilediği belirlenmiştir.

Çöl (2015) tarafından yapılan çalışma; özel gereksinimi olan çocukların boş zaman aktivitelerine katılımını etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmaya 6-15 yaş arası 55 kız, 57 erkek toplam 112 özel gereksinimi olan çocuk ve ailesi katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Boş Zaman Aktivitelerine Katılımı Değerlendirme Formu”, “Boş Zaman Aktivitelerine Karar Vermede Ailenin Rolü Formu” ve “Çocuklar İçin Yaşam Kalitesi Ölçeği” uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; çocukların katıldığı aktivite grupları ile ailenin rolü arasında anlamlı ilişki tespit edilmemiştir. Aktivitelere katılım gösteren çocukların yaşam kalitesi incelendiğinde, alt gruplarda farkın aktivite çeşitlerine göre değiştiği tespit edilmiştir.

Lakot (2015) tarafından yapılan araştırmanın amacı, beden eğitimi öğretmeni adaylarının rekreasyonel etkinliklere katılımın önünde algılanan engelleri belirlemektir. Araştırmanın örneklem grubuna 961 kişi katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; “Boş Zaman Anlamı Ölçeği” ve “Boş Zaman Engelleri Ölçeği-18” uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda; rekreasyonel etkinliklere katılımın önünde algılanan engeller arasında en önemli faktörün sosyal etkileşim faktörü, en önemsiz faktörün ise; içsel motivasyon boyutunda olduğu belirlenmiştir. Aynı zamanda serbest zaman algı farkındalığının artmasıyla birlikte serbest zaman engellerinin arttığı tespit edilmiştir.

Gümüş, Alay-Özgül ve Karakılıç (2016) tarafından yapılan çalışmada; park ve rekreasyon alanlarına fiziksel aktivite amaçlı gelen katılımcıların mekan seçimleri ve fiziksel aktivite katılımlarını etkileyen faktörleri incelemek amaçlanmıştır. Çalışmaya 603 kişi katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; “Fiziksel Aktivite Mekânı Değerlendirme Ölçeği” (FAMDÖ) uygulanmıştır. Çalışma sonucuna göre; katılımcıların mekân seçiminde beden kitle indeksi, cinsiyet, eğitim düzeyi, sigara kullanımı ve yaş değişkenleri anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.

Has (2016) tarafından yapılan çalışmada; sağlık sektöründe çalışanların boş zamanlarında rekreasyon etkinliklerine katılımlarının önündeki engellerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya Osmaniye İlinde 2015-2016 sağlık sektöründe çalışan 411 kişi katılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak; “Boş Zaman Engelleri Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, çalışanlar cinsiyet, eğitim durumu, çalışma yılı, gelir düzeyi ve yaş değişkenlerine göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Mahiroğulları (2016) tarafından yapılan çalışma; üniversite öğrencilerinin rekreatif etkinliklere katılımını etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmaya

256 öğrenci katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Anket Formu” uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda; öğrencilerin rekreatif etkinliklere katılmama nedenleri olarak maddi yetersizlikler ve üniversitenin rekreasyon alanlarının yetersiz olduğu tespit edilmiştir.

Paksoy, Çalık, Çimen ve Yaşartürk (2016) tarafından yapılan araştırmanın amacı, öğrencilerin rekreasyon etkinliklerine katılımını engelleyen faktörleri belirlemektir. Çalışmanın örneklem grubuna 2015/2016 eğitim-öğretim yılında Abdullah Gül Üniversitesinde öğrenim gören 450 öğrenci katılmıştır. Çalışmada veri toplama tekniği olarak; “Anket Formu” uygulanmıştır. Çalışmanın bulgularına göre, rekreasyon tercih şekli açısından 17-20 yaş arası ile 21 yaş üstü öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Öğrencilerin; gelir düzeyi, kampüsün fiziki ortamı ve yaş rekreasyon etkinlik tercih niteliği ve rekreasyon etkinliklerine yüklenen anlamın rekreasyon etkinliklerine katılımı etkilediği tespit edilmiştir.

Sabancı (2016) tarafından yapılan çalışma; öğretim elemanlarının rekreasyonel faaliyetlere katılımlarının engelleyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışmanın örneklem grubuna Selçuk Üniversitesi'nde 2015-2016 eğitim-öğretim yılında eğitim veren akademisyenlerden 200 kadın ve 414 erkek toplam 614 akademisyen katılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak; “Boş Zaman Engelleri Ölçeği” uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; cinsiyet, medeni durum değişkenlerine göre ilgi eksikliği ve zaman alt boyutlarında anlamlı farklılaşma tespit edilmiştir. Ancak medeni durum, yaş değişkeni ve daha önce aktif spor yapıp yapmama durum değişkenine göre bilgi eksikliği, birey psikolojisi ve ulaşım/tesis alt boyutlarında anlamlı farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Yaşartürk, İmamoğlu, Uzun ve Yamaner (2016) tarafından yapılan araştırmada; sedanter kadınların rekreatif etkinliklere katılımlarının önünde algılanan engelleri incelemek amaçlanmıştır. Çalışmanın örneklem grubunu Samsun İlinde yaşayan 245 kadın oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak; “Betimsel Tarama Modeli”, “Kişisel Bilgi Formu” ve “Boş Zaman Engelleri Ölçeği-18” kullanılmıştır. Çalışma bulgularına göre; Sedanter kadınların günlük boş zaman sürelerine ve boş zaman değerlendirmelerine göre; arkadaş eksikliği, bilgi eksikliği, bireysel psikoloji ve zaman alt boyutları ve toplam puan bazında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Çalışma ve gelir durumu değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Ayrıca araştırmada sonuç olarak; sedanter bayanların rekreatif etkinliklere katılımı boş zaman değerlendirme güçlükleri, boş zaman süreleri, ikamet yerleri ve medeni durum gibi birçok faktörden etkilendiği tespit edilmiştir.

Ayhan, Eskiler ve Soyer (2017) tarafından yapılan araştırma; aktif sporcuların rekreatif etkinliklere katılımlarına engel oluşturabilecek faktörlerin yaşam tatmini ve yaşam kalitesi üzerine etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada Türkiye'nin yedi bölgesinden 1013 aktif sporcu katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; "Boş Zaman Engelleri Ölçeği", "SF-36 Yaşam Kalitesi Ölçeği" ve "Yaşam Tatmini Ölçeği" uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre; veriler normal dağılıma sahip ve katılımcıların engel algıları mental sağlık ve yaşam tatmini üzerine negatif etkiye sahip olduğu belirlenmiştir.

Polat (2017) tarafından yapılan araştırmanın amacı; üniversite öğrencilerinin rekreasyonel etkinliklere katılım engellerini bazı değişkenlere göre incelemektir. Araştırmanın örneklem grubuna 525 öğrenci katılmıştır. Çalışmada veri toplama tekniği olarak; "Boş Zaman Engelleri Ölçeği" uygulanmıştır. Araştırma bulgularına göre, cinsiyet, gelir düzeyi, anne eğitim düzeyi, yaş ve öğrenim gördükleri bölüm, sınıf değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık görülmüştür. Fakat baba eğitim düzeyi, lisanslı spor yapma durumu ve rekreatif spor yapma durum değişkenine göre anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.

Dalay (2018) tarafından yapılan araştırma; akademik personelin rekreasyonel faaliyetlere katılımlarını engelleyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmaya 200 akademisyen katılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak; "Boş zaman Engelleri Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; demografik bilgiler ile alt boyut toplam puanları arasındaki değişkenler açısından anlamlı farklılık belirlenmiştir.

Karaoğlu, Koç ve Turan (2018) tarafından yapılan araştırma; aile yanında yaşayan ve yaşamayan çocukların rekreasyonel etkinliklere katılımlarının önündeki engellerin bazı değişkenlere göre incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın örneklem grubuna Yozgat çocuk esirgeme yurdunda ve ailesiyle birlikte yaşayan 14-17 yaş arası toplam 140 çocuk katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; "Kişisel Bilgi Formu" ve "Boş Zaman Engelleri Ölçeği" uygulanmıştır. Çalışma sonuçlarına göre; arkadaş eksikliği, bilgi eksikliği, birey psikolojisi ve tesis/ulaşım eksikliği alt boyutlarında engel algıları belirlenmiştir. Aileyle birlikte olma, gelir durumu, haftalık boş zaman ve yaş değişkenlerinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Ancak cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.

Özkan (2018) tarafından yapılan çalışmanın amacı, kamu personelinin serbest zaman etkinliklerine katılımına engel teşkil eden faktörler ile serbest zaman etkinliklerine katılımı kolaylaştıran faktörlerin incelenmesidir. Araştırmaya 457 kamu personeli katılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak; "Serbest Zaman Engelleri Ölçeği" ve

“Serbest Zaman Kolaylaştırıcı Ölçeği” uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre; cinsiyet, eğitim düzeyi, refah düzeyi, medeni durum ve yaş değişkenine göre pozitif yönde zayıf bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

2. 2. 2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Alexandris ve Carroll (1997) tarafından yapılan araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin rekreasyonel sportif etkinliklere katılım sıklıkları ve katılımı engelleyen etkenleri belirlemektir. Çalışmaya Yunanistan’da kentsel alanda yaşayan bireyler katılmıştır. Çalışmaya veri toplama aracı olarak; “Anket Formu” uygulanmıştır. Çalışma sonucuna göre; engel algıları ile bilgi eksikliği ve motive olma seviyesi arasında anlamlı ilişki belirlenmiştir. Paranın hizmet/tesis/ulaşım alt boyutunu etkileyen önemli bir faktör olduğu için katılımcıların rekreasyonel sportif etkinliklere katılımlarında gelir durumu değişkeni önemli bir yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Damianidis ve Alexandris (2007) tarafından yapılan araştırmada; öğrencilerin rekreasyonel faaliyetlere katılımlarının önündeki algılanan engelleri belirlemek amaçlanmıştır. Çalışmanın örneklem grubunu Yunanistan Livadia Şehrinde bulunan devlet okullarında öğrenim gören tabakalı örnekleme yöntemiyle seçilmiş 643 ortaokul ve lise öğrencisi oluşturmuştur. Çalışmada veri toplama aracı olarak; “Boş Zaman Engel Algıları Ölçeği” uygulanmıştır. Araştırma sonucunda; maddi imkanların yetersiz olduğu ve bilgi eksikliğinden kaynaklanan engeller olduğu belirlenmiştir. Ayrıca kadınların erkeklere göre daha ilgisiz olduğu, sporcu olanların ise sporcu olmayanlara göre aktivitelere katılım puanının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Olubor ve Ogonor (2007) tarafından yapılan araştırmanın amacı; Güney Nijerya’da Üniversite öğrencileri arasında geçirilen kişisel eğitim zamanı ve serbest zamanlarında yaptıkları aktiviteleri karşılaştırmaktır. Çalışmaya Birinci Nesil Üniversitesinden 2400 öğrenci katılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak; “Anket Formu” uygulanmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere göre; haftalık en yüksek yüzde %23,58 ile müzik dinlemeye zaman ayrıldığı, haftalık %12,25 ile en düşük saat yüzdesi dini etkinlikler ve geleneksel aile toplantılarına ayrıldığı tespit edilmiştir. Veri toplama aracına yanıt verenler judo, kâğıt, oyunu bilgisayar oyunları satranç, scrabble gibi kapalı mekân faaliyetlerine haftada %18,42’lik bir zaman ayırdıklarını belirtmişlerdir.

Shah ve Yusof (2007) tarafından yapılan araştırma; üniversite öğrencilerinin serbest zamanlarında sportif aktivitelere katılıp katılmadıklarını ve serbest zamanlarında sportif aktivitelere katılmamalarının önündeki engelleri incelemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmaya Malaysian Üniversitesinden 303 öğrenci katılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak; “Boş Zaman Sınırlamaları Anketi” uygulanmıştır. Araştırma sonucunda;

mevcut spor aktivitelerinin yetersizliği, maddi imkânların yetersiz oluşu ve tesis yetersizliği olarak belirlenmiştir. Ayrıca kadın öğrenciler erkek öğrencilere göre daha fazla kişisel engelle karşılaştıkları belirlenmiştir.

Drakou, Tzetzis ve Mamantzi (2008) tarafından yapılan araştırma; Yunanistan'da Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları boş zaman kısıtlamalarını öğrencilerin yaş, cinsiyet, yaşadığı bölge ve sağlığının fiziksel aktivitelere katılımı üzerindeki etkilerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmaya Yunanistan'da Atina ve Selanik bölgesinden Aralık 2005-Şubat 2006 tarihleri arasında 320 öğrenci katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; "Boş Zaman Engelleri Ölçeği" uygulanmıştır. Araştırma sonucunda; katılımcıların boş zamanlarında spor etkinliklerine katılımlarının önündeki algılanan engeller arasında maddi imkanların yetersizliği ve tesis yetersizliği olduğu belirlenmiştir. Ayrıca beslenme alışkanlıkları ve sağlık faktörü katılımcılar tarafından engel olarak neredeyse hiç belirlenmemiştir.

Masmanidis, Gargalianos ve Kosta (2009) tarafından yapılan araştırmanın amacı; üniversite öğrencilerinin sportif etkinliklere katılım engellerini belirlemek, spor yapan ve yapmayan kişilerin spor etkinliklerine katılımları arasındaki ilişkiyi belirlemek. Spor yapmayan kişilerin etkinliklere katılımlarını etkileyen engel boyutlarını belirlemektir. Çalışmanın örneklem grubuna 2005-2006 Öğretim yılında Yunanistan'da 7 farklı Üniversitede öğrenim gören 3041 öğrenci katılmıştır. Çalışmada veri toplama tekniği olarak; "Üniversite Spor Engelleri Anketi (USCQ)" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda katılımcıların spor etkinliklerine katılımlarına etki eden 9 faktör olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların spor etkinliklerine katılımlarına engel oluşturan faktörler arasında ilk sırada tesis yetersizliği yer almaktadır bunu bilgi eksikliği izlediği tespit edilmiştir.

Cerin (2010) tarafından yapılan araştırmada; yetişkinlerin boş zamanlarında fiziksel aktivitelere katılımlarının önündeki algılanan engelleri belirlemek ve ekolojik pespektiften değerlendirmek amaçlanmıştır. Araştırmaya 2003-2004 yılları arasında Avusturalya'dan 2194 kişi katılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak; "Uluslararası Fiziksel Aktivite Anketi" (IPAQ) uygulanmıştır. Araştırma sonucunda; katılımcıların boş zamanlarında fiziksel aktivitelere katılımlarına etki edebilecek algılanan engeller kişilerin motivasyon eksikliği, zaman yetersizliği ve tesis eksikliği olarak belirlenmiştir.

Palen ve diğerleri (2010) yaptıkları çalışmada; Cape Town'da yaşayan ergenlerin boş zamanlarında sportif aktivitelere katılımlarına engel oluşturan faktörleri belirlemek amaçlanmıştır. Çalışmaya Güney Afrika Mitchell'de 19 lisede öğrenim gören 114 öğrenci katılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak; "Grup Tartışması Tekniği" kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre; katılımcıların boş zamanlarında spor etkinliklerine katılımlarına engel oluşturan sosyo-kültürel faktörler arasında tesis ve maddi imkanların

yetersizliğinin olduğu, kişisel faktörler arasında ise spor aktivitelerine karşı ilgisizliğin olduğu belirlenmiştir. Katılımcılardan az bir kısmı ise fiziksel efor sarf etmeyi sevmediğinden ve belli kurallar çerçevesinde spor yapmaktan hoşlanmadığı tespit edilmiştir.

Tawfik-Amin (2011) tarafından yapılan araştırmanın amacı; iş dinlenme alanları arasındaki fiziksel aktivite alışkanlıkları ve boş zamanlarında fiziksel aktivitelere katılımlarının önündeki algılanan engelleri belirlemektir. Çalışmanın örneklem grubuna Al-Hassa'da yaşayan 2176 yetişkin Suudi katılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak "Fiziksel Aktivite Anketi" ve "Boş Zaman Engel Algıları Anketi" uygulanmıştır. Araştırma sonucunda; katılımcıların boş zamanlarında spor aktivitelerine katılımlarının önündeki algılanan engeller hava şartları, gelenekleri, tesis ve zaman yetersizliği tespit edilmiştir.

3. YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde; araştırma modeli, grubu, verilerin toplanması ve verilerin analizinde yapılan işlemler hakkında bilgiler verilmiştir.

3. 1. Araştırma Modeli

Çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Büyük kitlelerin araştırmalara konu özelliklerini belirlemek amacıyla yapılan ve yaygın olarak sosyal bilimlerde kullanılan (Can, 2014) bu yöntemde araştırmacı, var olan durumu ayrıntılarıyla betimlemeye ve durum hakkında bilgi vermeye çalışmıştır (Karakaya, 2012). Geçmişte ya da halen var olan bir durum kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya onları herhangi bir şekilde değiştirme çabası güdülmez (Karasar, 2012). Araştırmada veri toplama aracı olarak *anket formu* uygulanmıştır. Anket tekniği, bireylerin yaşam koşullarını, davranışlarını, inançlarını ve tutumlarını betimlemeye yönelik bir dizi maddeden oluşan araştırma materyali olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012).

3. 2. Araştırma Grubu / Evren ve Örneklem / Denek-Denekler

Araştırmanın örneklem grubuna, 2015-2016 Eğitim-Öğretim Yılı Bahar Yarıyılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde pedagojik formasyon eğitimi alan 287'si kadın 232'si erkek toplam 519 öğretmen adayı katılmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 24.33 ± 3.38 'dir.

3. 3. Verilerin Toplanması

Çalışmada veri toplanmak için 2 adet veri toplama tekniği uygulanmıştır. Demografik bilgileri tespit etmek için Kişisel Bilgi Formu öğretmen adaylarının serbest zaman değerlendirmede rekreatif etkinliklere katılımlarını engelleyen faktörleri belirlenmede Boş Zaman Engelleri Ölçeği-18 veri toplama aracı olarak uygulanmıştır.

3. 3. 1. Veri Toplama Araçları/Teknikleri

Bu bölümde çalışmada kullanılan veri toplama araçları ile ilgili detaylı bilgilere yer verilmiştir. Çalışmada veri toplama aracı olarak; "Kişisel Bilgi Formu" ve "Boş Zaman Engelleri Ölçeği-18" uygulanmıştır.

3. 3. 1. 1. Kişisel Bilgiler Formu

Çalışmada araştırmacı tarafından geliştirilen 'Kişisel Bilgi Formu' uygulanmıştır. Kişisel bilgi formu, çalışmaya katılan öğretmen adayları hakkında bilgi toplamak amacı ile çalışmada inceleme konusu olan cinsiyet, yaş, gelir durumu, çocukluk döneminde aktif olarak sporla ilgilenme durumu, aktif olarak sporla ilgilenme durumu ve ailede aktif olarak sporla ilgilenen birey bulunma durumu değişkenleri ile ilgili sorulardan oluşmaktadır.

3. 3. 1. 2. Boş Zaman Engelleri Ölçeği (BZEÖ-18)

Öğretmen adaylarının rekreatif etkinliklere katılımlarını engelleyen faktörleri belirlenmede Alexandris ve Carroll (1997) tarafından geliştirilen, Karaküçük ve Gürbüz (2007) tarafından Türkçeye uyarlanan, Gürbüz vd., (2012) tarafından doğrulayıcı faktör analizi ile faktör yapısı yeniden test edilen Boş Zaman Engelleri Ölçeği-18 veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Özgün ölçek, 29 madde ve 7 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar; (a) birey psikolojisi, (b) bilgi eksikliği, (c) tesisler/hizmet, (d) ulaşılabilirlik/parasal, (e) arkadaş eksikliği, (f) zaman ve (g) ilgi eksikliği biçimindedir (Alexandris ve Carroll, 1997). Ölçeğin Türkçe formu ise 27 madde ve 6 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar; (a) birey psikolojisi (4 madde "1- 2- 3- 4"), (b) sosyal ortam ve bilgi eksikliği (5 madde "5- 6- 7- 8- 9"), (c) tesis/hizmet ve ulaşım (8 madde "10- 11- 12- 13- 14- 15- 16-17"), (d) arkadaş eksikliği (3 madde "18- 19- 20"), (e) zaman (4 madde "21- 22- 23- 24") ve (f) ilgi eksikliği (3 madde "25- 26- 27") biçimindedir (Karaküçük ve Gürbüz, 2007). Bu çalışmada kullanılan ölçek formu ise 18 madde ve 6 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar; (a) birey psikolojisi (3 madde), (b) bilgi eksikliği (3 madde), (c) tesis (3 madde), (d) arkadaş eksikliği (3 madde), (e) zaman (3 madde) ve (f) ilgi eksikliği (3 madde) biçimindedir. Ölçek maddeleri (1) "Kesinlikle Önemsiz" ve (4) "Kesinlikle Önemli" biçiminde sıralanmakta ve puanlanmaktadır. Ölçek alt faktörleri için Cronbach Alpha güvenirlik katsayıları 0.65 ile 0.86 arasında değişirken ölçeğin tümü için 0.85 olarak hesaplanmıştır (Gürbüz vd., 2012). Bu çalışma kapsamında toplanan veriler üzerinde hesaplanan iç tutarlık katsayısı 'Birey Psikolojisi' için 0.64, 'Bilgi Eksikliği' için 0.80, 'Tesis' için 0.75, 'Arkadaş Eksikliği' için 0.80, 'Zaman' için 0.55, 'İlgi Eksikliği' için 0.68 ve toplam ölçek için 0.78'dir.

3. 3. 2. Veri Toplama Süreci

Çalışmada kullanılan Boş Zaman Engelleri Ölçeği-18 2015-2016 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde örneklem grubunu oluşturan öğrencilere uygulanmıştır. Çalışmada kullanılan veri toplama aracı, gerekli izinlerin alınmasından hemen sonra öğrencilere

pedagojik formasyon derslerinden önce uygulanmıştır. Talimatta, çalışmanın amacıyla ilgili gerekli açıklamalar yapılarak veri toplama tekniklerinin doldurulması hakkında detaylı bilgilere yer verilmiştir. Veri toplama araçları, katılımcılar tarafından gönüllü olarak doldurulmuştur. Uygulama sonucunda eksik veya yanlış doldurulan anket formları araştırma dışında tutularak formların geçerli ve kabul edilebilir nitelikte olanları kodlanarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

3. 4. Verilerin Analizi

Çalışma sınırlarında yapılan istatistiksel analizler, SPSS 21 istatistik paket programı vasıtasıyla yapılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde istatistiki yöntem olarak; frekans, aritmetik ortalama, standart sapma; t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), Tukey çoklu karşılaştırma ve Pearson Correlation testleri kullanılmıştır. Verilerin parametrik testlerin ön şartlarını sağlayıp sağlamadığına Skewness ve Kurtosis (verilerin normal dağılım durumu) değerleri ve Levene (varyansların eşitliği) testi sonuçları incelenerek karara varılmıştır (Büyüköztürk, 2012). Ölçeklerin güvenilirliklerini belirlemek için de Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları hesaplanmıştır.

4. BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde ilk önce demografik özellikleri ve puanlar dağılımı sunulmuştur. Daha sonra cinsiyet değişkeni, gelir değişkeni, çocukluk çağında aktif olarak sporla ilgilenme, aktif olarak sporla ilgilenme ve ailede sporla ilgilenen birey bulunma değişkeni sonuçlarına yer verilmiştir.

4. 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Bu bölümde, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının demografik özelliklerine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmen Adaylarına Ait Demografik Bilgiler Dağılımı

		n	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	287	55.3
	Erkek	232	44.7
	Toplam	519	100
Gelir	500 TL ve altı	246	47.4
	501-999 TL	167	32.2
	1000 TL ve üzeri	106	20.4
	Toplam	519	100
Çocukluk Döneminde Aktif Olarak Sporla İlgilenme Durumu	Evet	263	50.7
	Hayır	256	49.3
	Toplam	519	100
Şu Anda Aktif Olarak Sporla İlgilenme Durumu	Evet	101	19.5
	Hayır	418	80.5
	Toplam	519	100
Ailede Aktif Olarak Sporla İlgilenen Birey Bulunma Durumu	Evet	164	31.6
	Hayır	355	68.4
	Toplam	519	100

4. 2. BZEÖ-18 Puanlarının Dağılımı ve İstatistik Test Sonuçları

Çalışmanın bu bölümünde, çalışmaya katılan öğretmen adaylarının puan dağılımı ve istatistik test sonuçlarıyla ilgili bilgiler sunulmuştur.

Çalışma kapsamındaki öğretmen adaylarının, BZEÖ-18'nden aldıkları toplam puanların aritmetik ortalaması 2.69 ve standart sapması 0.42'dir. Ölçek puanları faktör bazında incelendiğinde en yüksek puan ortalamasının *Tesis* (2.97) alt boyutunda, en düşük puan ortalamasının ise *İlgi Eksikliği* (2.48) alt boyutunda olduğu görülmektedir.

Çalışma kapsamında yer alan öğrencilerin toplam ölçekten aldıkları en düşük puan 1.22 iken en yüksek puan ise 4.00'tür. Ölçekten alınan puanlar çarpıklık ve basıklık değerleri incelendiğinde verilerin normal dağılım gösterdiği görülmüştür (Tablo 2).

Tablo 2. BZEÖ-18 Puanlarının Dağılımı

	Madde Sayısı	N	Ort.	Ss	Çarpıklık	Basıklık	Min.	Maks.
Birey Psikolojisi	3	519	2.59	0.68	-0.14	-0.33	1.00	4.00
Bilgi Eksikliği	3	519	2.76	0.76	-0.55	-0.07	1.00	4.00
Tesis	3	519	2.97	0.70	-0.62	0.29	1.00	4.00
Arkadaş Eksikliği	3	519	2.58	0.77	-0.28	-0.47	1.00	4.00
Zaman	3	519	2.80	0.63	-0.37	-0.03	1.00	4.00
İlgi Eksikliği	3	519	2.48	0.77	-0.24	-0.48	1.00	4.00
BZEÖ-18	18	519	2.69	0.42	-0.42	1.22	1.22	4.00

4. 3. BZEÖ-18 Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Tablo 3'te öğrencilerin BZEÖ-18'den aldıkları puanların cinsiyet değişkenine göre t-testi sonuçları verilmiştir. Analizler, cinsiyet değişkenine göre toplam ölçek ve alt boyutlardan alınan puanların anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. Diğer bir deyişle kadın ve erkek öğretmen adaylarının toplam ölçek ve alt boyutlarından aldıkları puanların ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 3. BZEÖ-18 Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

	Kadın (n=287)		Erkek (n=232)		T	Sd	P
	Ort.	Ss	Ort.	Ss			
Birey Psikolojisi	2.55	0.69	2.63	0.66	1.24	517	0.22
Bilgi Eksikliği	2.71	0.76	2.82	0.76	1.65	517	0.10
Tesis	2.97	0.71	2.96	0.68	0.24	517	0.81
Arkadaş Eksikliği	2.63	0.78	2.51	0.77	1.75	517	0.08
Zaman	2.84	0.61	2.75	0.64	1.54	517	0.13
İlgi Eksikliği	2.48	0.78	2.48	0.76	0.06	517	0.96
BZEÖ-18	2.70	0.44	2.69	0.39	1.17	517	0.86

4. 4. BZEÖ-18 Puanlarının Gelir Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Tablo 4'te öğrencilerin BZEÖ-18'den aldıkları puanların gelir değişkenine göre ANOVA sonuçları verilmiştir. Analizler, gelir değişkenine göre BZEÖ-18 puanlarının anlamlı şekilde farklılaştığını belirtmektedir. Buna göre toplam ölçek ($F_{2,516}=6.90$, $p<0.01$) ve *Bilgi Eksikliği* ($F_{2,516}=4.55$, $p<0.05$), *Tesis* ($F_{2,516}=4.56$, $p<0.05$) ve *Arkadaş Eksikliği*

($F_{2,516}=6.18$, $p<0.01$) alt boyut puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, toplam ölçek ve anlamlı farklılığın tespit edildiği tüm alt boyutlarda düşük gelir durumuna sahip katılımcıların ortalama puanlarının, orta seviye gelir durumuna sahip öğretmen adaylarının ortalama puanlarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Başka bir ifadeyle toplam ölçek ve anlamlı farklılığın tespit edildiği tüm alt boyutlarda gelir durumu azaldıkça serbest zaman engelleri algısının arttığı belirtilmektedir.

Tablo 4. BZEÖ-18 Puanlarının Gelir Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

	500 TL ve altı (n=246)		501-999 TL (n=167)		1000 TL ve üzeri (n=106)		F	P
	Ort.	Ss	Ort.	Ss	Ort.	Ss		
Birey Psikolojisi	2.62	0.69	2.53	0.65	2.60	0.69	0.81	0.44
Bilgi Eksikliği	2.85	0.72	2.62	0.76	2.77	0.83	4.55	0.01
Tesis	3.06	0.64	2.86	0.74	2.92	0.73	4.56	0.01
Arkadaş Eksikliği	2.70	0.71	2.44	0.82	2.50	0.79	6.18	0.00
Zaman	2.84	0.58	2.72	0.69	2.82	0.63	1.96	0.14
İlgi Eksikliği	2.49	0.74	2.46	0.80	2.49	0.79	0.08	0.93
BZEÖ-18	2.76	0.42	2.61	0.40	2.69	0.42	6.90	0.00

4. 5. Katılımcıların BZEÖ-18 Puanların Çocukluk Döneminde Aktif Olarak Sporla İlgilenme Durumu Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Tablo 5'te öğrencilerin BZEÖ-18'den aldıkları puanların çocukluk çağında aktif olarak sporla ilgilenme durumu değişkenine göre T-testi sonuçları verilmiştir. Analizler, çocukluk döneminde aktif olarak sporla ilgilenme durumu değişkenine göre BZEÖ-18'den alınan puanların anlamlı şekilde farklılaşmadığını göstermiştir. ($t=0.81$, $p>0.05$). Ancak ölçek puanları faktör bazında incelendiğinde sadece *Tesis* alt boyutunda puanların anlamlı şekilde farklılaştığı belirlenmiştir. Buna göre çocukluk döneminde aktif olarak sporla ilgilenen katılımcıların ortalama puanlarının (3.03), çocukluk döneminde aktif olarak sporla ilgilenmediğini belirten katılımcıların ortalama puanlarından (2.90) daha yüksektir. Başka bir ifadeyle çocukluk döneminde aktif olarak sporla ilgilenen bireylerin *Tesis* alt boyutunda serbest zaman engel algıları daha yüksektir.

Tablo 5. BZEÖ-18 Puanlarının Çocukluk Döneminde Aktif Olarak Sporla İlgilenme Durumu Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

	Evet (n=263)		Hayır (n=256)		t	Sd	P
	Ort.	Ss	Ort.	Ss			
Birey Psikolojisi	2.55	0.69	2.63	0.66	1.46	517	0.15
Bilgi Eksikliği	2.74	0.79	2.77	0.73	0.39	517	0.70
Tesis	3.03	0.70	2.90	0.68	2.09	517	0.04
Arkadaş Eksikliği	2.52	0.80	2.63	0.74	1.67	517	0.10
Zaman	2.82	0.65	2.78	0.60	0.69	517	0.49
İlgi Eksikliği	2.42	0.80	2.54	0.73	1.74	517	0.08
BZEÖ-18	2.68	0.45	2.71	0.38	0.81	508.90	0.42

4. 6. BZEÖ-18 Puanlarının Aktif Olarak Sporla İlgilenme Durumu Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Tablo 6'da öğrencilerin BZEÖ-18'den aldıkları puanların herhangi bir spor dalıyla aktif olarak ilgilenme durumu değişkenine göre t-testi sonuçları verilmiştir. Analizler, aktif olarak sporla ilgilenme durumu değişkenine göre BZEÖ-18'den alınan puanların anlamlı şekilde farklılaşmadığını göstermiştir ($t=1.14$, $p>0.05$). Diğer bir deyişle aktif olarak sporla ilgilenen ve ilgilenmeyen bireylerin serbest zaman engel algıları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 6. BZEÖ-18 Puanlarının Herhangi Bir Spor Dalıyla Aktif Olarak İlgilenme Durumu Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

	Evet (n=101)		Hayır (n=418)		t	Sd	P
	Ort.	Ss	Ort.	Ss			
Birey Psikolojisi	2.62	0.67	2.58	0.68	0.54	517	0.59
Bilgi Eksikliği	2.84	0.78	2.74	0.76	1.19	517	0.23
Tesis	2.93	0.70	2.98	0.69	0.61	517	0.54
Arkadaş Eksikliği	2.46	0.81	2.61	0.76	1.76	517	0.08
Zaman	2.67	0.73	2.83	0.60	2.02	134.58	0.05
İlgi Eksikliği	2.40	0.77	2.50	0.77	1.22	517	0.23
BZEÖ-18	2.65	0.41	2.71	0.42	1.14	517	0.25

4. 7. BZEÖ-18 Puanlarının Ailede Aktif Olarak Sporla İlgilenen Birey Bulunma Durumu Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Tablo 7'de öğrencilerin BZEÖ-18'den aldıkları puanların ailede aktif olarak sporla ilgilenen birey bulunma durumu değişkenine göre t-testi sonuçları sunulmuştur. Analizler, ailede aktif olarak sporla ilgilenen birey bulunma durumu değişkenine göre toplam ölçek

($t=2.30$, $p<0.05$) ve *Bilgi Eksikliği* alt boyut puanlarının ($t=3.09$, $p<0.01$) anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir. Buna göre ailesinde aktif olarak sporla ilgilenen birey bulunan katılımcıların ortalama puanlarının, ailesinde aktif olarak sporla ilgilenen birey bulunmayan katılımcıların ortalama puanlarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Başka bir ifadeyle ailesinde aktif olarak sporla ilgilenen birey bulunan katılımcıların toplam ölçek ve *Bilgi Eksikliği* alt boyutunda boş zaman engel algıları daha yüksektir.

Tablo 7. BZEÖ-18 Puanlarının Ailede Aktif Olarak Sporla İlgilenen Birey Bulunma Durumu Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

	Evet (n=164)		Hayır (n=355)		t	Sd	P
	Ort.	Ss	Ort.	Ss			
Birey Psikolojisi	2.62	0.67	2.57	0.68	0.72	517	0.47
Bilgi Eksikliği	2.90	0.67	2.69	0.79	3.09	370.90	0.00
Tesis	2.99	0.66	2.96	0.71	0.58	517	0.56
Arkadaş Eksikliği	2.66	0.75	2.54	0.78	1.63	517	0.11
Zaman	2.80	0.64	2.80	0.62	0.04	517	0.97
İlgi Eksikliği	2.57	0.67	2.44	0.81	1.93	375.29	0.06
BZEÖ-18	2.76	0.40	2.67	0.42	2.30	517	0.02

4. 8. Yaş ile BZEÖ-18 ve Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Sonuçları

Katılımcıların yaşları ile toplam BZEÖ-18 ve alt boyutlarından aldıkları toplam puanlar arasındaki korelasyon katsayıları, yaş ile toplam BZEÖ-18 ve alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki olmadığını göstermiştir (Tablo 8).

Tablo 8. Yaş ile BZEÖ-18 ve Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Sonuçları

	Yaş		
	n	r	p
Birey Psikolojisi	519	0.03	0.46
Bilgi Eksikliği	519	-0.05	0.25
Tesis	519	-0.06	0.20
Arkadaş Eksikliği	519	-0.09	0.05
Zaman	519	-0.04	0.42
İlgi Eksikliği	519	-0.03	0.58
BZEÖ-18	519	-0.07	0.14

5. TARTIŞMA

Pedagojik formasyon eğitimi almakta olan öğretmen adaylarının rekreatif etkinliklere katılımlarının önünde algıladıkları engelleri bazı değişkenlere göre incelemek ve değişkenler arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacı ile yapılan bu araştırmada ulaşılan bulgular, araştırmmanın alt problemleri dikkate alınarak bu bölümde tartışılmış ve yorumlanmaya çalışılmıştır.

5. 1. BZEÖ-18 Puanlarının Dağılımı İle İlgili Tartışma

Çalışma sonucunda ulaşılan bulgulara göre; pedagojik formasyon eğitimi almakta olan öğretmen adaylarının rekreatif etkinliklere katılımlarının önünde algıladıkları engeller orta seviyenin biraz üzerindedir. Ayrıca öğretmen adaylarının BZEÖ-18'den aldıkları puanlar faktör bazında incelenince en yüksek puan ortalaması Tesis alt boyutunda olduğu görülmüştür. Araştırmada ulaşılan tesis bulgusu; çeşitli örneklem gruplarına yapılan benzer araştırmalarda elde edilen bulgularla büyük ölçüde benzerlik göstermektedir. Bu benzer araştırmalar; (Bulut ve Koçak, 2015; Cerin vd., 2010; Çolakoğlu, 2005; Emir, 2012; Güngörmüş vd., 2006; Hergüner ve Kandaz-Gelen 2007; Masmanidis, 2009; Özdilek vd., 2007; Sağlık, Morçin ve Erdoğan-Morçin 2014; Shah ve Yusof, 2007; Paksoy vd., 2016; Tawfik-Amin, 2011) incelendiğinde, rekreatif etkinliklere katılımın önündeki engellerin genellikle ilk sırasında tesis, hizmet, ulaşım ve zaman yetersizliği olduğu gözlenmiştir. Yapılan bu çalışmalar araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir ve bu bilgilere dayanarak serbest zaman rekreatif faaliyet engellerinin en önemlisinin tesis olduğu söylenebilir.

Pedagojik formasyon eğitimi almakta olan öğretmen adaylarının BZEÖ-18 puanları faktör bazında incelendiğinde en düşük puan ortalaması ise, ilgi eksikliği alt boyutunda olduğu görülmüştür. Çalışmanın bu sonucu, Emir (2012) tarafından rekreatif etkinliklere katılımın önündeki engellerin belirlenmesi amacı ile yapılan çalışma sonucuyla benzerlik göstermektedir. Ayrıca; çeşitli örneklem gruplarına yapılan benzer çalışmalarda (Çelik 2011, Yerlisu-Lapa vd., 2011) en düşük puan ortalamasının ilgi eksikliği alt boyutunda olduğu görülmüştür.

Çalışmamızın aksine; Demirel ve Harmandar (2009) tarafından yapılan çalışmada İlgisizlik faktörü üniversite öğrencilerinin rekreasyon etkinliklerine katılmalarına engel olarak birinci sırada yer aldığını sonucuna ulaşılmıştır. Bu farklılığın nedeni araştırma yapılan örneklem gruplarının farklı olması söylenebilir.

Literatürde Gürbüz (2010) tarafından 18-54 yaş arası gönüllü katılımcılarla yaptığı çalışmaya göre; katılımcılar en çok tesis/hizmet/ulaşım faktöründen en az ise; ilgi eksikliği faktöründen etkilenmektedir. Gürbüz'ün (2010) çalışmasının bu sonucu çalışmamın en yüksek ve düşük puanları bakımından benzerlik göstermekte ve çalışmayı destekler niteliktedir.

Katılımcıların serbest zamana katılımlarının önünde algıladıkları engellerin orta seviyenin üzerinde olması, serbest zaman algısının tam olarak bilincinde olmadıkları şeklinde yorumlanabilir. Sonuç olarak; pedagojik formasyon eğitimi alan öğrencilerin ilgilendikleri spor müsabakalarının tesis kapasitesi, hizmet, donanım ve ulaşım olanaklarının yetersizliği serbest zamana katılımın önünde algılanan engelin tesis boyutunda olmasını etkilemiş olabilir. Diğer yandan en düşük engel algısının ilgi eksikliği boyutunda olması gerekli alt yapı sağlandığında katılımcıların serbest zaman aktivitelerine katılımda isteksiz oldukları şeklinde yorumlanabilir.

5. 2. BZEÖ-18 Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları ile İlgili Tartışma

Çalışma bulgularına göre; öğretmen adaylarının BZEÖ'den aldıkları puanlar cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma tespit edilmemiştir. Kadın ve erkek öğretmen adaylarının serbest zaman engel algıları cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma göstermemiştir. Dolayısıyla kadın ve erkekler arasındaki boş zaman engelleri benzerlik göstermektedir. Bu bulgu, Altın ve Barsbuğa (2014), Dalay (2018), Lakot (2015), Sarıbaş'ın (2012) yaptığı çalışmalar ile eşdeğerlik göstermiştir. Çelik (2011) ve Karaoğlu, Koç ve Turan (2018) tarafından yapılan benzer başka çalışma sonuçlarında elde edilen bulgulara göre boş zaman engelleri cinsiyet ile karşılaştırıldığında aralarında anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

Çoruh ve Karaküçük (2014) yaptıkları çalışmada kadın ve erkekler arasında arkadaş eksikliği ve ulaşım/tesis alt boyutunda cinsiyetle ilişkili olarak anlamlı fark olmadığı görülmüştür. Demirel ve Harmandar (2009) tarafından üniversite öğrencilerinin rekreatif faaliyetlere katılımına engel oluşturacak faktörleri belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunamamıştır. Demir, Yeşiltepe ve Demir (2013) tarafından kamu kurumunda çalışan bireyler üzerinde yapılan serbest zamanı algılamalarında cinsiyete göre bir farklılığın olmaması bu çalışmayı destekler niteliktedir. Erdem (2011) tarafından beden eğitimi öğrencilerinin bölümleri bazında; Paksoy, Patrick, Gleeson, Caldwell, Smith ve Wegner (2016) cinsiyete göre kullanılabilir serbest zaman miktarının dikkate değer bir oranda değişmediği görülmüştür. Çalışmamızın sonuçlarına

ve literatürdeki benzer sonuçlara dayanarak; cinsiyet değişkeninin serbest zaman etkinliklerine katılımın önünde algılanan engelleri etkilemediği söylenebilir.

Çalışmamızın sonuçlarının aksine benzer şekilde yapılan bazı çalışmalarda cinsiyet değişkenine göre serbest zaman engel algılarında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Çoruh (2013) tarafından yapılan çalışmada katılımcıların zaman, bilgi eksikliği, birey psikolojisi ve ilgi eksikliği alt boyutları bakımından erkek ve kadın katılımcılar arasında anlamlı farklılaşma belirlenmiştir. Emir (2012) tarafından yapılan çalışmada ise; kadın katılımcılara göre bilgi eksikliği ve sosyal ortam faktörleri; erkek katılımcılar içinse zaman faktörü rekreatif etkinliklere katılımın önünde algılanan en önemli temel etken olduğu ortaya çıkmıştır. Özkan (2018) yaptığı çalışma verilerine göre; arkadaş eksikliği ve zaman alt boyutlarında anlamlı fark bulunmuştur. Tolukan (2010) tarafından yapılan çalışmada cinsiyet değişkenine göre; birey psikolojisi alt boyutunda anlamlı şekilde farklılık belirlenmiştir. Üstün ve Kalkavan (2013) tarafından yapılan çalışma sonuçlarına göre; kadın ve erkek katılımcıların rekreatif etkinliklere katılım motivasyonlarının da başarmak, bilmek, özdeşim, uyarıcı, ve yaşama alt boyutlarında anlamlı farklılıklar görülmüştür

Rekreatif etkinliklere katılım engellerinin incelendiği pek çok benzer araştırmada; (Damianidis vd., 2007; Gümüş, Alay-Özgül ve Karakılıç, 2017; Gürbüz, 2010; Gürbüz vd., 2012; Karaçar ve Paslı 2015; Lakot vd., 2013, Özşaker, 2012; Shah ve Yusof, 2007; Şahin ve Kacabulut, 2014; Tawfik-Amin, 2011; Tütüncü vd., 2011) cinsiyete göre anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Ve yapılan çalışmalar cinsiyet değişkeninin rekreatif etkinliklere katılımın üzerinde etkisi olduğu ve serbest zaman etkinliklerini tercih etmede önemli bir role sahip olduğunu vurgulamıştır. Çalışmamızla olan bu çelişkili durum, cinsiyet değişkeninin serbest zamana yüklenen anlamlar arasında araştırma yapılan örneklem gruplarının farklı gruplardan oluşması, sonuçlarda değişikliğe neden olabileceği söylenebilir.

5. 3. BZEÖ-18 Puanlarının Gelir Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları ile İlgili Tartışma

Analizler sonucunda katılımcıların BZEÖ'den aldıkları puanların gelir durumu değişkenine göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Alt boyutlar bazında incelendiğinde arkadaş eksikliği, bilgi eksikliği ve tesis alt boyut puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı belirlenmiştir. Araştırmada ulaşılan bulgular; gelir değişkenine göre düşük gelir durumuna sahip katılımcıların en yüksek puan ortalamasına sahip olduğunu göstermektedir. Bu sonuca göre gelir durumu azaldıkça serbest zaman engelleri algısının arttığı ifade edilebilir. Araştırmada ulaşılan bir diğer sonuç ise; yüksek gelire sahip katılımcıların en

düşük boş zaman engel algısına sahip olduğudur. Bu sonuca göre; gelir durumu arttıkça serbest zaman engelleri algısının azaldığı söylenebilir.

Lakot (2015) tarafından yapılan çalışmada elde edilen bulgular araştırmayı destekler niteliktedir. Ayrıca; Ayhan, Eskiler ve Soyer (2017) yaptıkları çalışmada refah düzeyine göre bilgi eksikliği, ilgi eksikliği, yaşam tatmini ve zaman alt boyutlarında anlamlı farklılaşma görülmüştür. Ekinci vd., (2014) yaptıkları çalışmanın bulgularına göre; aylık ortalama gelir değişkenine göre birey psikolojisi ve hizmet/tesis alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Emir'in (2012) yaptığı araştırmada gelir durumu değişkenine göre bireysel psikoloji alt boyutunda anlamlı fark görülmüştür. Tolukan (2010) yaptığı çalışmada refah seviyesine göre birey psikolojisi ve ilgi eksikliği alt boyut puanları arasında anlamlı farklılaşma bulunmuştur. Özkan (2018) tarafından yapılan araştırmanın verilerine göre; bilgi eksikliği, birey psikolojisi ve zaman alt boyutlarında anlamlı farklılaşma tespit edilmiştir. Özşaker (2012) tarafından yapılan çalışmada; refah düzeyi ile arkadaş eksikliği, bireysel başarı ve zaman alt boyutları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Benzer şekilde rekreatif etkinliklere katılım eğilimleri ve engellerinin incelendiği pek çok çalışmada (Bulut ve Koçak, 2015; Çöl, 2015; Karaoğlu, Koç ve Turan, 2018; Sarıbaş, 2012; Yaşartürk vd., 2015; Yerlisu-Lapa ve Ardahan, 2009) gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Rekreatif etkinliklere katılımı etkileyen faktörlerin belirlenmesi üzerine yapılan çalışmalara bakıldığında ise; (Akten, Erol ve Kuş-Şahin, 2009; Altunay, 2015; Sağlık, Morçin ve Erdoğan-Morçin, 2014; Tütüncü vd., 2011) boş zaman faaliyetlerine katılmak isteyip de katılamayan kişilerin engel sebeplerinin başında maddi sebeplerin geldiği sonucuna ulaşılmıştır.

Burton ve değerleri (2003) ve Jackson (2000) tarafından yapılan araştırmalara göre; rekreasyonel faaliyetlere katılıma engel oluşturan faktörler arasında gelir düzeyi ilk sıralarda yer aldığı ifade edilmiştir. Gratton (2000) tarafından yapılan çalışma sonucuna göre; katılımcıların rekreasyonel etkinliklere katılımında paranın en önemli faktör olduğu belirtilirken, Süzer (2000) ise öğrencilerin serbest zaman faaliyetlerine katılımlarında ellerine geçen para miktarının önemini vurgulamaktadır. Buna göre; orta ve iyi gelir seviyesine sahip kişilerin serbest zamanlarını genellikle yapmakla yükümlü olduğu işlerden arta kalan zaman dilimi olarak algılarken; gelir seviyesi çok iyi olan kişilerin ise istediği an kullanacakları zaman dilimi olarak algıladıkları görülür.

Çalışmamızın aksine bezer bir çalışmada ise, Karaçar ve Paslı (2015) rekreasyonel eğilim ve rekreasyonel etkinliklere katılım engel algılarını belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada; rekreasyon faaliyetleri ile gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır. Bu çelişkili durumun nedeni iki tez çalışmasının örneklem gurubunun farklı olmasından kaynaklanmış olabileceği söylenebilir.

Gelir gruplarına göre yapılan incelemede; düşük gelir durumuna sahip olanların serbest zamana katılımlarının önünde algıladıkları engellerin; sosyal etkileşim alt boyutunda yüksek olması, gelir durumu daha az olan katılımcıların fazla maliyet gerektirmeyen aktivitelerden zevk alabilmesi (yürüyüş), serbest zaman algısının olumlu etkilerken geliri yüksek olan katılımcıların maliyeti çok olan aktivitelerden zevk alması (gece hayatı) serbest zaman algısını düşürebileceği şeklinde yorumlanabilir.

5. 4. BZEÖ-18 Puanlarının Çocukluk Döneminde Aktif Olarak Sporla İlgilenme Durumu Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları ile İlgili Tartışma

Analizler, çocukluk döneminde aktif olarak sporla ilgilenme durumu değişkenine göre BZEÖ'den alınan puanların anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. Çalışmamızda çocuklukta spor yapan ve yapmayan katılımcıların engel algılarının benzer olduğu görülmektedir.

Bu çalışmanın aksine; Emir (2012) tarafından üniversite öğrencileri üzerine yapılan benzer bir çalışmada; geçmişte herhangi bir spor branşıyla ilgilenme değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ancak, bu çelişkili duruma araştırma yapılan örneklem gruplarının farklı gruplardan oluşmasının neden olabileceği söylenebilir. Ayrıca pedagojik formasyon eğitimi alan öğrencilerin ölçek puanları faktör bazında incelendiğinde sadece tesis alt boyutunda puanların anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir. Çocukluk döneminde aktif olarak sporla ilgilenen bireylerin tesis alt boyutunda serbest zaman engel algıları daha yüksektir.

Literatüre baktığımızda aile tercihlerinin de çocuklukta spora katılımı etkilediğini görmekteyiz. Aile teşviki sayesinde çocuklukta aktif spora yönelme daha kolay olmaktadır. Ayrıca ailelerin çocuklarıyla birlikte aktivite yapması pozitif bir model oluşturduğu için katılımı arttırdığı düşünülmektedir (Giddens, 1994'den akt., Özel ve Güzel, 2000, s. 57). Literatür taramasındaki bu çalışmalara dayanarak aile teşviki, ailenin eğitim durumu ve maddi olanaklarının çocukluk döneminde spor yapmayı ve boş zaman engelleri algısını etkilediği söylenebilir.

5. 5. BZEÖ-18 Puanlarının Aktif Olarak Sporla İlgilenme Durumu Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları ile İlgili Tartışma

Çalışma sonuçlarına göre; öğretmen adaylarının BZEÖ'den aldıkları puanlar aktif olarak herhangi bir spor branşı ile ilgilenme durumu değişkenine göre anlamlı farklılaşma bulunmamıştır. Başka bir ifadeyle aktif olarak sporla ilgilenen ve ilgilenmeyen bireylerin serbest zaman engel algıları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı değildir. Bu sonuç, serbest zamanlarında spor yapan ve spor yapmayan öğrencilerin serbest zaman engelleri

algısının benzer olduğunu göstermesi bakımından önemli bir bulgu olarak yorumlanabilir. Dalay (2018) yaptığı araştırmada; düzenli fiziksel aktiviteye katılım değişkenine göre düzenli fiziksel aktiviteye katılan ve katılmayan kişiler arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark belirlenmemiştir. Bu çalışma sonucu; çalışmamızda elde edilen bulguları destekler niteliktedir.

Çalışma bulgularının aksine Bulut ve Koçak (2015) yaptıkları çalışmaya göre; daha önce hiç spor yapmamış ve halen spor yapan birey değişkenlerine göre; arkadaş eksikliği, ilgi eksikliği ve zaman alt boyutlarını daha çok engel olarak gördükleri belirlenmiştir. Yanı sıra toplam ölçek puanlarına bakıldığında daha önce hiç spor yapmayanların, daha önce spor yapan bireylere göre rekreatif etkinliklere katılımlarına daha çok engel olduğu belirlenmiştir. Paksoy ve diğerleri (2016) yaptıkları çalışmada gençlerin sportif faaliyetler gibi aktif katılım gerektiren faaliyetleri tercih etmemelerinde; kişilerde serbest zaman bilincinin yeterince gelişmemesi, ailelerin yeterli bilince sahip olmaması, ilk ve orta öğretimde haftalık beden eğitimi ders saatlerinin bir veya iki saatle sınırlı olması veya hiç olmaması gibi bir çok faktör doğrudan etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Serbest zaman rekreatif faaliyetlerine katılımın önündeki algılanan engeller ile aktif olarak spor yapma değişkeni arasındaki ilişkinin incelendiği çalışma sayısı oldukça sınırlıdır. Bu çalışmada kullanılan ölçeğin uyarlanmış bir versiyonunun kullanıldığı, Damianidis ve Alexandris (2007) tarafından ortaokul ve lise öğrencileri üzerinde, ders dışı spor etkinliklerine katılımın önünde algılanan engelleri belirlemek amacıyla yürütülen bir çalışmada, sporla ilgilenen öğrencilerin aktivitelere katılım puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Erken (2008) bireyin yaşamı için serbest zaman etkinliklerinin önemli yer teşkil ettiği belirlenmiş olmasına rağmen, günümüzde pek çok insan rekreasyon amaçlı fiziksel etkinliklere yeterli seviyede ya da hiç katılım göstermediği belirtilmiştir. Bu ifadeye göre araştırmaya katılanların sporla ilgilenen ve ilgilenmeyenlerin serbest zaman engel algılarının benzer olmasının nedeni bu sonuca bağlanabilir. Rekreatif aktivitelere aktif olarak katılmadıklarını belirtenlerin serbest zaman aktivitelere katılımları olmadığı için engel algılarının da düşük olduğu söylenebilir. Bu durum serbest zaman algısının katılımcılar için önemli olması ve engeller üzerinde etkisinin bulunmasından kaynaklanıyor olabilir.

5. 6. BZEÖ-18 Puanlarının Ailede Aktif Olarak Sporla İlgilenen Birey Bulunma Durumu Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları ile İlgili Tartışma

Gençlerin serbest zaman değerlendirmede spor etkinliklerinin yeri ve önemini belirlemek üzere yaptığı çalışmasında araştırmaya katılan gençlerin çoğunluğu ailelerinin spor yapma konusunda olumsuz bir etkisinin olmadığını düşünmektedir (Gökalp, 2007). Çalışmada elde edilen bulguların aksine Yağmur'un (2006) yaptığı çalışmada; öğrencilerin anne ve babalarının serbest zaman aktiviteleri ile ilgili dağılımlarına bakıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür. Öztürk (1998) ailenin sosyal çevre ve spor yaşamının oluşturulmasını sağlayan ilk etmen olduğunu ifade etmiştir. Ve çocuğun spora başlayıp başlamayacağı ve nasıl bir spor branşı tercih edeceğini ailenin oluşturduğu ilk etki olarak belirtmiştir. Ailelerin spora pozitif yaklaşımı, gençler arasında spora olan ilgiyi artırır. Aileler spora katılıyorsa ya da daha önce sporla ilgilenmişlerse, çocuklarda daha çok sporla ilgilenme eğiliminde olduğu görüşünü savunmaktadır. Bu görüşe dayanarak ailelerin çocukların spora eğilimlerini etkilediği söylenebilir.

5. 7. Yaş İle BZEÖ-18 ve Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Sonuçları ile İlgili Tartışma

Araştırmada elde edilen bir diğer sonuç ise; yaş değişkenine göre serbest zaman engelleri ölçeği puanları anlamlı bir şekilde farklılık göstermemiştir. Benzer şekilde yapılan çalışmalarda (Bulut ve Koçak, 2015; Karasar ve Paslı, 2015) yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Çelik (2014) Ankara Polis Kolejinde öğrenim gören öğrencilerinin boş zaman etkinliklerine olan tutumlarını araştırmak amacıyla yaptığı çalışmada yaş gruplarına göre serbest zaman tutumlarına ilişkin bulgulara bakıldığında davranışsal alt boyut puanları düzeyinde anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Serbest zaman etkinliklerine katılımı etkileyen önemli faktörlerin içinde yaş değişkeninin yer almadığı söylenebilir.

Serbest zaman ve rekreatif etkinliklere katılım engelleri ile yaş değişkeni arasındaki ilişkinin incelendiği birçok araştırmada (Altunay, 2015; Avcı ve Yaylı, 2015; Çoruh, 2013; Demir ve Demir, 2007; Karaoğlu, Koç ve Turan 2018; Lakot, 2015; Paksoy vd., 2016; Sarıbaş, 2012) yaş değişkenine göre anlamlı farklılaşma tespit edilmiştir. Ve yapılan çalışmalarda yaş faktörünün rekreatif etkinliklere katılımında belirgin şekilde rol oynadığı belirtilmektedir.

Alexandris ve Carroll (1997) üniversite öğrencilerinin rekreatif etkinliklere katılımını engelleyen faktörler ile yaş faktörü arasında bilgi eksikliği ve birey psikolojisi alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit etmişlerdir. Ayhan, Eskiler ve Soyer (2017) yaş

faktörünün bilgi eksikliği, birey psikolojisi, tesis ve zaman alt boyutlarında anlamlı fark gösterdiği belirlenmiştir. Emir (2012), Ekinci ve diğerleri (2014) yaptıkları araştırmada katılımcıların serbest zaman engel algıları ile yaş değişkeni arasında zaman alt boyutunda anlamlı bir fark görülmüştür. Polat (2017) yaptığı çalışmada; yaş değişkenine göre arkadaş eksikliği, bilgi eksikliği, birey psikolojisi ve tesis yetersizliği alt boyutlarında anlamlı farklılıklar belirlenmiştir.

Dalay (2018) rekreasyonel faaliyetlere katılım engelleri alt boyutlarından faktör 2 alt boyutunda 21-30 ile 31-40 yaş arası bireylere göre 41-50 yaş arası bireylerin puanlarını anlamlı derecede yüksek olduğu tespit edilmiştir. Torkildsen (2005) yaş faktörünün bireylerin rekreasyonel etkinliklere katılımlarında önemli bir etkiye sahip olduğunu belirtmekte ve bireyler yaşlandıkça rekreasyonel etkinliklere katılımlarının da azalacağını savunmaktadır. Serbest zaman ve rekreatif etkinliklere katılım engelleri ile yaş değişkene göre elde edilen sonuçlar arasındaki bu farklılık çalışmaların farklı örneklem gurupları üzerinde yapılmış olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Genel anlamda araştırma sonuçları tartışılacak olursa öğretmen adaylarının cinsiyet, çocukluk da aktif olarak sporla ilgilenme, aktif olarak sporla ilgilenme ve yaş değişkenlerine göre serbest zaman rekreatif faaliyet engellerin de anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Gelir durumu ve ailede aktif olarak sporla ilgilenme değişkenlerine göre ise; serbest zaman rekreatif faaliyet engellerinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Genel anlamda sonuçlar incelendiğinde, bütün öğretmen adaylarının aynı derecede tesis faktörünü önemseydiği tespit edilmiştir. Yani serbest zamanlarını değerlendirirken tesise ihtiyaç duymaktadırlar. Bu faktör onlar için önemli bir kısıtlayıcı olarak karşımıza çıkmaktadır.

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

6. 1. Sonuçlar

Bu bölümde araştırmada ulaşılan verilere dayanılarak sonuçlar özetlenmiştir.

1. Çalışma kapsamındaki öğretmen adaylarının boş zaman engeli algıları orta seviyenin üzerindedir.
2. Pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının boş zamana katılımlarının önünde algıladıkları en yüksek engel tesis engelidir.
3. Kadın ve erkek öğretmen adaylarının boş zaman engeli algıları arasında farklılık yoktur.
4. Düşük gelir durumuna sahip öğretmen adaylarını en yüksek boş zaman engel algısına sahiptir.
5. Çocukluk döneminde aktif olarak sporla ilgilendiğini belirten öğretmen adaylarının tesis engeli algıları yüksektir.
6. Aktif olarak sporla ilgilenen ve ilgilenmeyen öğretmen adaylarının boş zaman engeli algıları yüksektir.
7. Ailelerinde aktif sporla ilgilenen birey bulunan öğretmen adaylarının boş zaman engeli algıları arasında farklılık vardır.
8. Öğretmen adaylarının yaşlarıyla boş zaman engeli algıları arasında anlamlı ilişki yoktur.

6. 2. Öneriler

Araştırmanın bu kısmında, araştırma süresinde ulaşılan bulgulara göre varılan çalışma sonuçlarına ve araştırmacının deneyimlerine dayanarak yapılan öneriler sunulmuştur.

6. 2. 1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler

1. Öğretmen adaylarının akademik eğitimlerinin bir parçası olarak serbest zaman ve rekreasyon eğitimi verilebilir. Bu eğitimle serbest zaman algıları yüksek rekreatif engelleri aşabilecek bilgi ve deneyime sahip öğretmenler yetiştirilebileceği düşünülmektedir.
2. Öğretmen adaylarına serbest zaman etkinliklerine katılmak için özel mekan ve zaman ayırmayı gerektirmeyen üniversite kampüsü içerisinde etkinlikler önerilebilir. Öğretmen adaylarına uygun etkinliklerin ve ortamların oluşturulması

sayesinde serbest zaman etkinlerinin önünde algıladıkları tesis engeli yok edilebileceği düşünülmektedir.

3. Üniversite yöneticileri tarafından kampüs etrafında çevresel düzenlemeler öğretmen adaylarının rahatça gezip aktivite yapacakları şekilde ayarlanmalı, sosyal, kültürel ve sportif birçok rekreatif etkinlik düzenlemeli ve herkesin katılımına açılabilmesi düşünülmektedir.
4. “Öğretmen adaylarının boş zaman etkinliklerine katılmasında gelir durumu etkilidir”, bulgusundan hareketle; öğretmen adaylarının serbest zaman etkinliklerine daha yüksek oranlarla katılım göstermeleri için gelir durumuyla ilişkisi en az düzeyde gerçekleşen etkinliklere yönlentilmeleri önerilebilir.
5. Öğretmen adaylarının üniversitenin sunduğu hizmetlerden ve aktivite programlarından ekonomik şekilde yararlanmaları sağlanabilir. Ayrıca; üniversiteler ücretsiz etkinlikler içeren kampüs rekreasyonu fırsatları sağlayarak öğretmen adaylarının düşük gelir durumuna bağlı engel algılarını azaltabileceği düşünülmektedir.
6. Çocukluk döneminde aktif olarak spor yapan adayların; zorluk yaratmayacak özendirici, eğlence amaçlı rekreatif etkinlikler ve planlamalar yapılarak tesis engel algılarını azaltacağı düşünülmektedir.
7. Araştırmada da görüldüğü gibi, öğretmen adaylarının serbest zamanlarını değerlendirmek için tercih ettikleri etkinlikler gelir durumuna ve ailede aktif olarak sporla ilgilenen birey bulunma durumuna göre farklılık göstermektedir. Bu değişkenler dikkate alınarak, öğretmen adaylarının serbest zamanlarını değerlendirebilecekleri etkinlikler ve bu etkinliklere katılabilecekleri tesis, araç ve gereçlerin sağlanabileceği düşünülmektedir.

6. 2. 2. İlerde Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Yapılan bu çalışmada sadece fakültenin pedagojik formasyon bölümlerinde öğrenim gören mezun olabilecek durumdaki öğretmen adayları ile gerçekleştirildi. Öğretmen adaylarının 4 yıllık süreçlerini kapsayacak şekilde değerlendirildiğinde araştırmanın geliştirilmesi açısından daha fazla katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
2. Öğretmen adaylarının serbest zaman engel algıları üzerinde önemli etkisi olduğu bulunan “gelir durumu” ve “ailede aktif olarak sporla ilgilenen birey bulunma” değişkenlerinin farklı öğretmen adayları ve çalışan öğretmenler üzerinde çalışılmasının alana önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

3. Farklı öğretmen gruplarına aynı veri toplama aracı ve ölçekler uygulanılarak, engel algılarının sosyal faaliyet ve başarılarını ne ölçüde değiştirdiğinin araştırılabileceği düşünülmektedir.
4. Öğretmen adaylarının serbest zaman engel algıları ve rekreatif faaliyetlerin başarıya olan etkisi çerçevesinde ön test, son test şeklinde bir araştırma yapılması önerilebilir.
5. Özel yetenek sınavına giren ve girmeyen öğretmen adaylarının serbest zaman engel algıları karşılaştırılabilir. Bu şekilde öğretmenlik bölümleri arasındaki fark ortaya çıkar ve çalışma sonucuna göre engel algılarına yönelik düzenlemeler yapılabilir.
6. Araştırmanın farklı değişkenlerle birlikte tekrarlanması ve sonuçların ortaya konması öğretmen adaylarının bu konuyla ilgili olabilecek eksiklerinin belirlenmesi ve giderilmesi için yol gösterici olabilir. Bununla birlikte araştırma kapsamındaki tüm değişkenlere bağlı olarak öğretmenlik bölümleri arasındaki engel algıları düzeyi araştırılabilir. Böylece bu değişkenlerin bölümler bazında engel algı dereceleri saptanabilir. Böyle bir çalışmanın bölümler arası farklılığı daha açık ortaya koyabileceği düşünülmektedir.
7. Benzer çalışmaların diğer ülkelerle karşılaştırmalı olarak yapılarak öğretmen adaylarının serbest zaman engel algıları hakkında dünya ölçeğinde bilgi sahibi olunabilir.

7. KAYNAKLAR

- Adam, I. (2014). Gendered perspectives of leisure patterns and constraints of university students in Ghana. *Leisure Loisir Journal*, 38(2), 181-198.
- Addington, J. E. (2013). *%100 Düşünce gücü* (B. Çetinkaya, Çev.). İstanbul: Platform Yayınları.
- Ağaoğlu, Y. S. (2006, Kasım). *Serbest zaman felsefesi*. 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi'nde sunulan bildiri, Muğla Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Muğla.
- Ağaoğlu, Y. S., Aybek, S., Bayrak, M. ve Yazarer, İ. (2005). Serbest zaman ve eğitim. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(3), 1302-2040.
- Ağılönü, A. (2007). *Yerel yönetimlerde rekreasyon hizmetleri ve model belirleme (Fethiye ili örneği)* (Yayınlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akatay, A. (2008). Örgütlerde zaman yönetimi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 282-300.
- Akten, S., Erol, U. E. ve Kuş-Şahin, C. (2009). Eğirdir meslek yüksekokulu öğrencilerinin rekreasyon faaliyetlerine katılımlarının belirlenmesi. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 10(1), 62-71.
- Alay, S. ve Koçak, S. (2003). Üniversite öğrencilerinin zaman yönetimleri ile akademik başarıları arasındaki ilişki. *Kavram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 9(3), 326- 335.
- Alexandris, K. and Carrol, B. (1997). Demographic differences in the perception of constraints on recreational sport participation: Result from a study in Greece. *Journal of Leisure Research*, 29(3), 107-125.
- Altın, M. ve Barsbuğa, Y. (2014, Kasım). *Serbest zaman faaliyetlerine üniversite öğrencilerinin katılımı ile ilgili kısıtlamaların belirlenmesi (Selçuk Üniversitesi örneği)*. 13. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi'nde sunulan bildiri, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Altunay, B. R. (2015). *Ankara ili Keçiören ilçesindeki ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin boş zaman etkinliklerine katılım motivasyonu* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Anderson, N. (1998). *Work and leisure*. Florence: Routledge.
- Ardahan, F. ve Yerlisu-Lapa, T. (2009). Üniversite öğrencilerinin serbest zaman tatmin düzeylerinin cinsiyete ve gelire göre incelenmesi. *Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi*, 21(4), 129-136.

- Arslan, S. (1996). *Yükseköğretim kredi ve yurtlar kurumuna bağlı yurtlarda kalan bayan öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirme sorunları üzerine bir araştırma (Ankara ili örneği)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aslan, N. (2005). *Üniversite öğrencilerinin boş zaman değerlendirme eğilimi, öğretmen yetiştiren kurumlarda karşılaştırmalı bir araştırma*. İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları.
- Aydoğan, F. (2000). *Medya ve serbest zaman*. İstanbul: Om Yayınevi.
- Ayhan, C. Eskiler, E. ve Soyer, F. (2017, Mayıs). *Aktif sporcuların rekreatif etkinliklere katılımlarına engel oluşturabilecek faktörlerin yaşam tatmini ve yaşam kalitesi üzerine etkisi*. 2017 ERPA Uluslararası Eğitim Kongresi'nde sunulan bildiri, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Aytaç, Ö. (2006). Boş zamanın değişen yüzü. *Sosyoloji Dergisi*, 15, 57-91.
- Bahar, H. H. (2008). Cinsiyet ve branşa göre eğitim fakültesi öğrencilerinin serbest zaman etkinlikleri (Erzincan eğitim fakültesi örneği). *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 117-140.
- Balcı, V. (2003). Ankara'daki üniversite öğrencilerinin boş zaman etkinliklerine katılımlarının araştırılması. *Milli Eğitim Dergisi*, 158, 161-173.
- Balcı, V. ve İlhan, A. (2006). Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin rekreatif etkinliklere katılım düzeylerinin belirlenmesi. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), 11-18.
- Balcı, V., Demirtaş, M., Ersöz, V. Gürbüz, P. ve İlhan, A. (2002, Ekim). *Ankara'daki üniversite öğrencilerinin boş zaman etkinliklerine katılımlarının araştırılması*. 7. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi'nde sunulan bildiri, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Baltaş, A. ve Baltaş, Z. (2012). *Stres ve başa çıkma yolları*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Binarbaşı S. (2006). *Kütahya ilinde ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin boş zamanlarını değerlendirme alışkanlıklarının tespiti ve incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Broadhurst, R. (2001). *Monoging environments for leisure and recreation*. New York: Routledge.
- Bulut, M. ve Koçak, F. (2015). Hazırlık öğrenimi gören kadın üniversite öğrencilerinin rekreatif etkinliklere katılmalarını engelleyen faktörlerin belirlenmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 61-71.
- Burton, N., Oldenburg, B. and Turrell, G. (2003). Participation in recreational physical activity: Why do socioeconomic groups differ? *Health Education, Behavior Journal*, 30(2), 225-244.
- Büyükkaragöz, S. (1998). *Öğretmenlik mesleğine giriş* (2. Baskı). Konya: Mikro Yayıncılık.

- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö. E., Demirel, F., Karadeniz, Ş. ve Kılıç-Çakmak, E. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Can, A. (2014). *SPSS ile nicel veri analizi* (3. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Cerin, E. (2010). Perceived barriers to leisure-time physical activity in adults, an ecological perspective. *Journal of Physical Activity and Health*, 7, 451-459.
- Cevahircioğlu, B. (2007). *Efes ile ilk adım basketbol okulları projesine katılan 9-15 yaş grubu çocukların rekreasyon aktivitelerine katılımlarının değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Çelik, G. (2011). *Kamu kuruluşlarında çalışan engelli bireylerin serbest zaman engellerinin ve tatmin düzeylerinin incelenmesi (Antalya merkez örneği)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Çelik, Z. (2014). *Ankara polis koleji öğrencilerinin boş zaman aktivitelerine yönelik tutumlarının incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çetinbaş, R. N. (2010). *Sivas ili Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin boş zamanlarını değerlendirme alışkanlıklarının tespiti ve incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Çoruh, Y. (2013). *Üniversite öğrencilerinin rekreasyonel eğilimleri ve rekreasyonel etkinliklere katılımına engel olan faktörler (Ağrı İbrahim Çeçen üniversitesi örneği)* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çoruh, Y. ve Karaküçük, S. (2014). Üniversite öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre rekreasyonel eğilimleri ve rekreasyonel etkinliklere katılımına engel olan faktörler (Ağrı İbrahim Çeçen üniversitesi örneği). *International Journal of Science Culture and Sport*, 1, 854-862.
- Çöl, G. (2015). *Özel gereksinimi olan çocukların boş zaman aktivitelerine katılımını etkileyen faktörler* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dalay, Y. (2018). *Akademik personelin rekreasyonel faaliyetlere katılımlarını engelleyen faktörlerin belirlenmesi (Batman üniversitesi örneği)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Batman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Batman.
- Dağ, E. (2010). *Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde etkili olan faktörler arasındaki ilişki (İzmir ili örneği)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

- Damianidis, C. and Alexandris, K. (2007). Perceived constraints on extracurricular sports recreation activities among students, the case study of schools of livadia city in Greece. *Inquiries in Sports and Physical Education*, 5(3), 379-385.
- Demir, C. ve Demir, N. (2007). Bireylerin boş zaman faaliyetlerine katılmalarını etkileyen faktörler ile cinsiyet arasındaki ilişki (Lisans öğrencilerine yönelik bir uygulama). *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 6(1), 36-48.
- Demir, M., Demir, Ş. ve Yeşiltepe, B. (2013). Kamu kurumu ile otel yöneticilerinin serbest zaman algılaması ve değerlendirmesine yönelik bir karşılaştırma. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 39(6), 1-17.
- Demirel, M. ve Harmandar, D. (2009). Üniversite öğrencilerinin rekreasyonel etkinliklere katılımlarında engel oluşturabilecek faktörlerin belirlenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 838-846.
- Demirtaş, H. ve Özer, N. (2007). Öğretmen adaylarının zaman yönetimi becerileri ile akademik başarısı arasındaki ilişki. *Eğitimde Politika Analizleri ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 34-48.
- Devlet Planlama Teşkilatı [DPT]. (1993). *Ekonomik ve sosyal sektördeki gelişmeler 1993 yılı programı destek çalışmaları*. Ankara: DPT Yayınları.
- Drakou, A., Mamantzi, K. and Tzetzis, G. (2008). Leisure constraints experienced by university students in Greece. *United States Sports Academy The Sport Journal*, 11(1), 1543-9518.
- Edginton, R. (2006). World leisure, enhancing quality of life. *International Journal of Applied Sports Sciences*, 18(2), 108-120.
- Ekici, S. (1997). *Yükseköğretim gençliğinin boş zamanlarını değerlendirme alışkanlıkları ve turizme katkıları üzerine bir araştırma* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ekinci, N. E., Gündüz, B., Kalkavan, A. ve Üstün, Ü. D. (2014). Üniversite öğrencilerinin sportif ve sportif olmayan rekreatif etkinliklere katılmalarına engel olabilecek unsurların incelenmesi sportif bakış. *Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-13.
- Emir, E. (2012). *Rekreatif etkinliklere katılımın önündeki engellerin belirlenmesi (üniversite öğrencileri örneği)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Erdem, B. (2011). *Beden eğitimi ve spor Yüksekokulu öğrencilerinin bölümlerine göre serbest zaman faaliyetlerine katılım biçimlerinin belirlenmesi ve sportif faaliyetlerin bu katılımdaki yeri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erden, M. (2005). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

- Ergül, O. K. (2008). *Üniversite gençliğinin sportif rekreasyon etkinliklerine yönelik ilgileri ve katılma düzeylerinin belirlenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Manisa.
- Erhan, S. E. (2009). *Doğu Anadolu bölgesi il merkezlerinde beden eğitimi dersinin işlenebilirliği, beden eğitimi öğretmenlerinin sorunları ve bunların öğrenci tutumları üzerine etkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erişti, E. (1998). Üniversite öğrencilerinin öğretme-öğrenme sürecine katılım durumları. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8, 52-67.
- Erkal, M. (1992). *Sosyolojik açıdan spor*. İstanbul: Filiz Kitapevi.
- Erken, K. (2008). *Öğretmenlerin serbest zamanlarında spor faaliyetlerine katılmalarının incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Erol, A. (2004). Müziğin kökenine ilişkin teoriler. *Folklor-Edebiyat Dergisi*, 39, 25-49.
- Ertürk, S. (1994). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Meteksan Yayınları.
- Filiz, K. ve Özçalıkuşu, O. (2001). Hatay ili yatılı ilköğretim bölge okullarında okuyan öğrencilerin boş zaman alışkanlıkları. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(3), 1302-2040.
- Gökalp, H. (2007). *Gençliğin boş zamanlarının değerlendirilmesinde spor faaliyetlerinin yeri ve önemi (Tunceli ili örneği)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Tunceli.
- Gökdeniz, A., Dinç, Y. ve Hacıoğlu, N. (2009). *Boş zaman ve rekreasyon yönetimi*. İstanbul: Detay Yayıncılık.
- Gratton, C. (2000). *Economics of sport and recreation*. London: Sport Pres.
- Gülbahçe, Ö. (1996). *Boş zamanları değerlendirme alışkanlıkları (Türkiye örneği)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Gümüş, H., Alay-Özgül, S. ve Karakılıç, M. (2016, Aralık). *Fiziksel aktivite amaçlı park ve rekreasyon alanlarına gelen kullanıcıların mekân seçimini ve fiziksel aktiviteye katılımlarını etkileyen faktörleri incelemek*. 12. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi'nde sunulan bildiri, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Güngörmüş, H. A. (2007). *Özel sağlık spor merkezlerinde hizmet alan bireyleri rekreasyonel egzersize güdüleyen faktörler* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güngörmüş, H., Çalık, C. ve Yetim, A. (2006). Ankara'daki beden eğitimi ve spor yüksekokullarında görev yapan öğretim elemanlarının boş zamanlarını değerlendirme biçimlerinin araştırılması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(1), 285-298.

- Gürbüz, B., Karaküçük, S. ve Sarol, H. (2010, Kasım). *Rekreasyonel aktivitelere katılımın önündeki algılanan engel farklılıklarının incelenmesi (Ankara ili Örneği)*. 11. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi'nde sunulan bildiri, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Gürbüz, B., Emir, E. ve Öncü, E. (2012, Aralık). *Boş zaman engelleri ölçeği: Yapı geçerliliğinin test edilmesi*. 12. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi'nde sunulan bildiri, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Gürbüz, B ve Temir, Ö. (2012). Rekreasyonel aktivitelere katılımın önündeki engellerin incelenmesi. Ö. Tütüncü ve N. Kozak (Ed.), *1. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi* içinde (s. 1040-1045). Antalya: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Hacıoğlu, F. ve Alkan, C. (1997). *Öğretmenlik uygulamaları*. Ankara: Akım Yayınları.
- Hacıoğlu, N., Dinç, Y. ve Gökdeniz, A. (2003). *Boş zaman ve rekreasyon yönetimi, örnek animasyon uygulamaları*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Has, F. (2016). *Sağlık sektöründe çalışanların boş zamanlarında rekreasyon etkinliklerine katılımlarının önündeki engellerin belirlenmesi (Osmaniye ili örneği)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Hazar, A. (2003). *Rekreasyon ve animasyon* (2. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Hergüner, G. (1993). *Kadınların spor yapmalarını etkileyen sosyo-kültürel faktörler (Samsun ili uygulaması)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Hergüner, G. ve Kandaz-Gelen, N. (2007, Kasım). *Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin serbest zamanlarını değerlendirme biçimlerinin incelenmesi (Sakarya ili örneği)*. 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi'nde sunulan bildiri, Muğla Üniversitesi, Muğla.
- İskender, A., Avcı, C. ve Yaylı, A. (2015). Gençlerin serbest zaman değerlendirme aracı olarak rekreatif faaliyetlere katılım düzeylerinin belirlenmesi. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 2(1), 36-42.
- Jackson, E. (2000). Will research on leisure constraints stil be relevant in the twentieth-first century. *Journal of Leisure Research*, 32(1), 62-68.
- Kaba, İ. C. (2009). *Türkiye'deki üniversitelerde kampüs rekreasyonunun mevcut durumu ve kampüs rekreasyon modellemesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kapani, M. (1991). *İnsan haklarının ulusal boyutları*. Ankara: Bilgi Yayınları.
- Kara, F. M., Emir, E., Gürbüz, B. ve Öncü, E. (2013). Serbest zaman anlamı (Yetişkin bireyler örneği). Ö. Tütüncü ve N. Kozak (Ed.), *II. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi* içinde (s. 20-27). Aydın: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Karakaya, İ. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karaküçük, S. (1999). *Rekreasyon*. Ankara: Bağırhan Yayın Evi.

- Karaküçük, S. (2008). *Rekreasyon, boş zamanları değerlendirme* (6. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Karaküçük, S. ve Başaran, Z. (1996). Stresle başa çıkmada rekreasyon faktörü. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(4), 55-64.
- Karaküçük, S. ve Ekinci, G. (1995). Okullarda boş zamanları değerlendirme (Rekreasyon) eğitimdeki rolü. *Milli Eğitim Dergisi*, 128, 62-66.
- Karaküçük, S. ve Gürbüz, B. (2007). Boş zaman engelleri ölçeği-28: Ölçek geliştirme, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1, 3-10.
- Karaküçük, S. ve Gürbüz, B. (2007). *Rekreasyon ve kentleşme*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Karaoğlu, B., Koç K. ve Turan, M. B. (2018, Haziran). *Aile yanında yaşayan ve yaşamayan çocukların rekreasyonel etkinliklere katılımlarının önündeki engellerin bazı değişkenlere göre incelenmesi*. 2018 ERPA International Congresses on Education sunulan bildiri, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi kavramlar, ilkeler, teknikler*. Ankara: Nobel Yayın Dağılım.
- Karasar, E. ve Paslı, M. M. (2014). Turizm ve otel işletmeciliği programı öğrencilerinin rekreasyonel eğilimleri ve rekreasyonel etkinliklere katılımına engel olan faktörler. *Turizm Akademik Dergisi*, 1(1), 29-38.
- Kaya, A. M. (2011). *Üniversite öğrencilerinin rekreatif faaliyetlere yönelik tutumları ve boş zaman motivasyonlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Kaya, S. (2003). *Yetiştirme yurdunda kalan gençlerin boş zaman değerlendirme eğilimi ve etkinliklerin sosyalleşmeye etkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kaya, S. ve Gürbüz, B. (2013). Genç bireylerin serbest zaman etkinliklerine yönelik tutumları. Ö. Tütüncü ve N. Kozak (Ed.), *II. Rekreasyon Araştırma Kongresi* içinde (s. 677-682). Aydın: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Kaya, S. ve Karaküçük S. (2003). Yetiştirme yurtlarında kalan gençlerin boş zaman etkinliklerine ilgi ve katılım düzeyleri. Çolakoğlu, T. ve Erturan, E., E. (Ed.), *1. Gençlik Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu* içinde (s. 214-22). Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Kayadibi, F. (2010). Sürekli eğitim açısından zamanı iyi değerlendirmenin önemi. *Sosyoloji Konferansları Dergisi*, 42, 77-103.
- Kazan, N. (2000). *Genel turizm* (4. Baskı). Ankara: Turha Kitabevi.
- Kılbaş, Ş. (2001). *Gençlik ve boş zaman değerlendirme*. Ankara: Anaca Yayınları.

- Kılbaş, Ş. (2010). *Rekreasyon ve boş zaman değerlendirme* (3. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Kırkpınar, M. (2004). *Lise son sınıftaki öğrencilerin boş zaman faaliyetlerine katılma biçimlerinin araştırılması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Kilpatrick, M., Bartholomew, J. and Hebert, E. (2005, March 7). College students' motivation for physical activity, differentiating men's and women's motives for sports participation and exercises. *Journal of American College Health, Health and Medical Reviewer*, 4(2), 87-94.
- Korkmaz, A. (2000). Yüksek öğretim gençliğinin problemleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 145, 41-45.
- Köktaş-Kılbaş, Ş. (2004). *Rekreasyon boş zamanı değerlendirme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Köybaşı, N. (2006). *Boş zaman sosyolojisi ve boş zamanları değerlendirme aracı olarak dinlenme turizmi ve kültür turizmine katılan yerli turistlerin karşılaştırılmalı sosyolojik analizi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Krotee, M. L. and Bucker, C. A. (2007). *Spor yönetimi* (S. Köseoğlu, Çev.) İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Kuvan, Y. (1993). *Yönetici kesiminde rekreasyon kavramının algılanması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Lakot, K. (2015). *Beden eğitimi öğretmeni adaylarında serbest zaman algısı ve engelleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Lakot, K., Gürbüz, B. ve Öncü, E. (2013). Bireyler rekreatif etkinliklere neden katılmazlar (Akademisyenler örneği). Ö. Tütüncü ve N. Kozak (Ed.), *II. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi* içinde (s. 351-358). Aydın: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Larousse, T. (1994). *Tematik ansiklopedi*. İstanbul: Milliyet Yayınları.
- Lobo, F. (2006). The work-leisure paradigm, the stress and strains of maintaining a balanced lifestyle. *World Leisure*, 43(3), 21-32.
- Mahiroğulları, A. (2016). *Üniversite öğrencilerinin rekreatif etkinliklere katılımını etkileyen faktörlerin belirlenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Haliç Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Malkoç, M. (2011). Dil biliminde zamanın tanımı ve işlevi nedir? *Literature and History of Turkish or Turkic Volume*, 6(13), 1075-1081.
- Masmanidis, T. (2009). Perceived constraints of Greek university students' participation in campus recreational sport programs. *Recreational Sports Journal*, 33(1), 150-156.

- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2000). *Öğretmenlerin ders içi ve ders dışı çalışmaları rehberi*. Ankara: MEB Yayınları.
- Mutlu, İ. (2008). *Egzersiz yapan kişilerin boş zamanlarına yönelik tutumları üzerine bir araştırma (Kayseri ili örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Okumuş, Y. (2002). *Kocaeli ilinde bulunan farklı sanayi kuruluşlarında çalışan bireylerin boş zamanlarını değerlendirme tercihlerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli.
- Olubor, R. O. and Ogonor, B. O. (2007). Instructional activities of staff personnel in the effective domain in selected secondary schools in southern nigeria. *International Education Journal*, 8(1), 82-88.
- Özcan, B. (2007). *Sosyolojik olarak tüketim ve boş zaman: İstanbul olivium outlet center ve galleria alışveriş merkezi örnekleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özden, Y. (1999). *Eğitimde dönüşüm eğitimde yeni değerler*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Özdilek, Ç., Demirel, M. ve Harmandar, D. (2007). Dumlupınar ve Sakarya üniversitelerinde öğrenim gören beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin boş zaman etkinliklerine katılım nedenleri ve düzeylerinin karşılaştırılması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 4(2), 1-13.
- Özel H. ve Güzel C. (2000). *Sosyoloji*. Ankara: Ayraç Yayınevi.
- Özkan, S. (2018). *Kamu personelinin serbest zaman etkinliklerine katılımlarına engel teşkil eden faktörler ile serbest zaman etkinliklerine katılımı kolaylaştıran faktörlerin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Özmaden, M. (1997). *Yükseköğretim kredi ve yurtlar kurumunda ikamet eden öğrencilerin boş zaman faaliyetlerini değerlendirme sorunları üzerine bir çalışma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özşaker, M. (2012). Gençlerin serbest zaman aktivitelerine katılamama nedenleri üzerine bir inceleme. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 14(1), 126-131.
- Öztürk, F. (1998). *Toplumsal boyutları ile spor*. Ankara: Bağırhan Yayınevi.
- Paksoy, M., Çalık, F., Çimen, K. ve Yaşartürk, F. (2016). Abdullah Gül üniversitesi öğrencilerinin rekreasyon etkinliklerine katılımını etkileyen faktörler. *International Journal of Science Culture and Sport*, 4(1), 39-50.
- Palen, L. A., Caldwell, L., Gleeson, S., Patrick, M., Smith, E. and Wegner, L. (2010). Leisure constraints for adolescents in Cape Town, South Africa, a qualitative study. *Leisure Sciences*, 32(5), 434-452.

- Passmore, A. and French, D. (2001). Development and administration of a measure to assess adolescents. *Participation Adolescence Spring*, 36(141), 67-75.
- Polat, C. (2017). *Üniversite öğrencilerinin rekreasyonel etkinliklere katılım engellerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi (Kütahya ili örneği)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Sabancı, G. (2016). *Öğretim Elemanlarının rekreasyonel faaliyetlere katılımlarını engelleyen faktörlerin belirlenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Saçlı, F. (2008). *Beden eğitimi ve spor öğretmenliği, antrenörlük ve rekreasyon programlarında öğrenim gören öğrencilerin eleştirel düşünme düzeylerinin saptanması ve karşılaştırılması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Saçcan, M. (1986). *Rekreasyon ve turizm*. İzmir: Cumhuriyet Basımevi.
- Sağlık, E., Erdoğan-Morçin, S. ve Morçin, İ. (2014). Üniversite öğrencilerinin kırsal rekreasyonel faaliyetlere katılımını etkileyen kısıtlayıcılar (Çıldır meslek yüksekokulu örneği). *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 4(4), 86-92.
- Sandıkçı, M. (2011). *Beden eğitimi öğretmen adayları ile diğer öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ve öz-yeterlik algıları* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri enstitüsü, Trabzon.
- Sarıbaş, Ö. (2012). *Kişilik tiplerine ve demografik özelliklere göre boş zaman değerlendirme ve rekreasyon faaliyetlerine katılımı etkileyen unsurlar (üniversite öğrencilerine yönelik bir uygulama)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Sarıoğlu, H. (2005). Mesleki eğitim fakültesi el sanatları eğitimi bölümü öğretmen adaylarının alan bilgisi ve öğretmenlik meslek dersleri ile öğretmenlik uygulaması ders başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 165, 1-13.
- Sezgin, S. (1987). *Türk toplumunun rekreasyon alışkanlıkları (İstanbul örneği)* (Yayınlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Shah, P. M. and Yusof, A. (2007). Sport participation constraints of Malaysian university students. *The International Journal of The Humanities*, 5(3), 189-196.
- Smith, J. (1998). *Daha iyi nasıl zaman yönetimi* (A. Çimen, Çev.) İstanbul: Times Yayınları.
- Süzer, M. (2000). Üniversite öğrencilerinin boş zaman değerlendirme alışkanlıkları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 5(8), 1-11.
- Şahin, İ. ve Kocabulut, Ö. (2014). Sportif rekreasyon aktivitelerine düzenli katılımı engelleyen faktörlerin incelenmesi (Akdeniz üniversitesi turizm fakültesi üzerine bir araştırma). *Journal of Recreation and Tourism Research*, 1(2), 46-67.

- Tamer, K. ve Pulur, A. (2001). *Beden eğitimi ve sporda öğretim yöntemleri*. Ankara: Ada Matbaacılık.
- Tawfik-Amin, T. (2011). Pattern, Prevalence and perceived personal barriers toward physical activity among Adult Saudis in Al-Hassa, KSA. *Journal of Physical Activity and Health*, 8, 775-784.
- Tel, M. (2007). *Öğretim üyelerinin boş zaman etkinlikleri üzerine sosyolojik bir araştırma (Doğu Anadolu örneği)* (Yayınlanmamış doktora tezi). Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Tezcan, M. (1982). *Sosyolojik açıdan boş zamanları değerlendirme*. Ankara: A.Ü Yayınları.
- Tezcan, M. (1993). *Boş zaman sosyolojisi*. Ankara: Yargıçoğlu Matbaa.
- Tezcan, N. (2007). *Rekreasyon etkinliklerinin çalışanların performansları üzerine etkilerinin incelenmesi (Kocaeli Trakya Birlik örneği)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Tokat, S. (2013). *Beden eğitimi öğretmenleri ve okul yöneticilerinin beden eğitimi ve spor dersinin etkinliği üzerine görüşlerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tolukan, E. (2010). Özel yetenekle ilgili bölümlerde okuyan öğrencilerin rekreasyonel aktivitelere katılımlarına engel olabilecek unsurların belirlenmesi. *International Journal of Science Culture and Sport*, 2(1), 525-539.
- Torkildsen, G. (2005). *Recreation and leisure management*. London and New York: Routledge.
- Tunçkol, H. M. (2001). *Selçuk üniversitesindeki akademik personelin rekreasyon faaliyetlerinin değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Türk Dil Kurumu [TDK]. (1983). *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.
- Türk, E. (1999). *Milli Eğitim Bakanlığında yapısal değişmeler ve Türk eğitim sistemi* (1. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Türkoğlu, Ç. (2009). *Beden eğitimi öğretmenlerinin ve beden eğitimi dersi alan lise öğrencilerinin çevresel boş zaman etkinliklerine katılımlarının çevreye yönelik tutumları ile ilişkisi (Ankara ili Sincan ilçesi örneği)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tütüncü, Ö., Avcı, N., Aydın, İ., Küçükusta, D. ve Taş, İ. (2011). Üniversite öğrencilerinin rekreasyon faaliyetlerine katılımını etkileyen unsurların analizi. *Hacettepe Journal of Sport Science*, 22(2), 69-83.

- Uzun, M., Deryahanoğlu, G., İmamoğlu, O., Yamaner, F. ve Yamaner, G. (2015). Rekreatif etkinliklere katılımı engelleyen faktörlerin incelenmesi (Kız lisesi örneği). *International Journal of Science Culture and Sport*, 4(3), 789-803.
- Üstün, Ü. D. ve Kalkavan, A. (2013). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerini rekreatif faaliyetlere katılmaya motive eden faktörlerin araştırılması. Ö. Tütüncü ve N. Kozak (Ed.), *II. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi* içinde (s. 620-630). Aydın: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Üstünova, K. (2005). Türkçe’de zaman kavramı ve işleniş. *Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(9), 187-201.
- Varol, B. (2007). *Beden Eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin öz-yeterlikleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Yağmur, R. (2006). *Afyon Kocatepe üniversitesi beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencileri ile farklı bölümlerdeki öğrencilerin serbest zaman aktivitelerinin karşılaştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sağlık Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Yapıcı, Ş. (2001). Sınıf öğretmenlerinin kişilik profilleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 213-225.
- Yaşartürk, F., İmamoğlu, O., Uzun, M. ve Yamaner, F. (2016). Sedanter kadınların rekreatif etkinliklere katılımlarının önündeki engellerin incelenmesi. *International Journal of Science Culture and Sport*, 4(3), 789-803.
- Yavuzer, H. (1997). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yerlisu-Lapa, T. ve Ardahan F. (2009). Akdeniz üniversitesi öğrencilerinin serbest zaman etkinliklerine katılım nedenleri ve değerlendirme biçimleri. *Spor Bilimleri Dergisi*, 20(4), 132-144.
- Yerlisu-Lapa, T., Ardahan, F. ve Darendelioğlu. R. (2011, Kasım). *Üniversite personelinin bazı demografik değişkenlere göre serbest zaman engellerinin belirlenmesi*. 22. Tafisa World Congress sunulan bildiri, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Yetim, A. A. ve Göktaş, Z. (2004). Öğretmenin mesleki ve kişisel nitelikleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 12, 541-550.
- Yetiş, Ü. (2008). *Ortaöğretim öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirme eğilimleri (Ankara örneği)* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yıldız, B. (2010). *İstanbul İli Eyüp ilçesi ilköğretim okullarında görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin ders dışı spor aktivitelerine katılımlarının incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Zorba, E. (2004). *Yaşamboyu spor*. İstanbul: Marmar İletişim Basın Yayın Dağıtım.

Zorba, E., Ağılönü, A., Cerit, E. ve Kesim, Ü. (2006, Kasım). *Muğla üniversitesi beden eğitimi ve spor yüksekokulu rekreasyon bölümünde öğrenim gören öğrencilerin serbest zaman alışkanlıkları*. 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi'nde sunulan bildiri, Muğla Üniversitesi, Muğla.

8. EKLER

Ek 1. Anket Çalışması İzin Belgesi

T.C.
KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Fatih Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Fatih Eğitim Fakültesi Dekanlığı - Fatih Eğitim Fakültesi Dekanlığı
Birim:
08/06/2016 11:30 - 33063017-044-E.3455
00918721

Sayı : 33063017-044-
Konu : Seda UZUNER

08/06/2016

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 07/06/2016 tarihli ve 25919855-044-E.1048 sayılı yazı.

Enstitünüz Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Seda UZUNER'in, "Öğretmen Adaylarının Boş Zaman Değerlendirmede Rekreatif Katılımlarını Engelleyen Faktörlerin Belirlenmesi" konulu anket çalışmasını Fakültemiz öğrencilerine uygulama isteği kendisinin yapması koşuluyla Dekanlığımızca uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.Saygılarımla.

Prof. Dr. Ali Rıza AKDENİZ
Dekan

Ek 1'in devamı

Sevgili Arkadaşlar,

Bu ölçek, öğretmen adaylarının rekreatif etkinliklere katılımlarını engelleyen faktörleri belirlemek amacı ile hazırlanmıştır. Ölçek sonuçları, yalnızca bu konudaki engelleri belirlemek için kullanılacak, kişisel amaçlar için ölçek sonuçlarından yararlanılmayacaktır. Bu nedenle isim yazmanıza gerek yoktur. Ankete vereceğiniz cevaplar araştırma için büyük önem taşımaktadır.

Katılımınızdan dolayı şimdiden teşekkür eder, okul ve spor yaşamınızda başarılar dilerim.

Seda Uzuner

Karadeniz Teknik Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

Kişisel bilgiler formu

1. Cinsiyet ?

- Kadın
- Erkek

2. Yaşınız ?.....

3. Bölümünüz ?.....

4. Kaçınıcı sınıftasınız ?

- 1
- 2
- 3
- 4

5. Aylık ortalama geliriniz / Harcamanız ?

- 250 TL ve Altı
- 251 TL – 500 TL
- 501 TL – 999 TL
- 1000 TL ve Üstü

6. Çocukluk çağınızda herhangi bir spor ile ilgilendiniz mi?

- Evet
- Hayır

7. Şuanda herhangi bir spor dalıyla aktif olarak ilgileniyor musunuz?

- Evet
- Hayır

8. Ailenizde herhangi bir spor dalıyla aktif olarak ilgilenen var mı?

- Evet
- Hayır

Ek 1'in devamı

BZEÖ-18		Kesinlikle Önemsiz	Önemsiz	Önemli	Çok Önemli
Aşağıda, boş zaman aktivitelerine katılımı engelleyebileceği düşünülen bazı ifadelere yer verilmiştir. Bu ifadelerin, sizin bu etkinliklere katılmanızı engellemedeki önem derecesini ifadenin yanındaki kutucukları işaretleyerek belirtiniz.					
1	Aktivitelerin yorgunluk hissi vermesi	1	2	3	4
2	Kendini yorgun hissetmek	1	2	3	4
3	Sakatlanmaktan korkmak	1	2	3	4
4	Nerden öğreneceğini bilmemek	1	2	3	4
5	Nerede katılacağını bilmemek	1	2	3	4
6	Öğretecek kimsenin olmaması	1	2	3	4
7	Tesis donanımının yetersiz olması	1	2	3	4
8	Tesislerin yetersiz olması	1	2	3	4
9	Tesislerin kalabalık olması	1	2	3	4
10	Arkadaşlarının zamanının olmaması	1	2	3	4
11	Beraber katılacak kimsenin olmaması	1	2	3	4
12	Arkadaşlarının katılmaktan hoşlanmaması	1	2	3	4
13	Aile için zaman ayırmak zorunda olmak	1	2	3	4
14	Sosyal etkinliğe zaman ayırmak zorunda olmak	1	2	3	4
15	Program zamanlarının uygun olmaması	1	2	3	4
16	Geçmişte bu tür etkinlikleri sevmemek	1	2	3	4
17	İlgili olmamak	1	2	3	4
18	Rutin programı bozmak istememek	1	2	3	4

9. ÖZ GEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ

Araştırmacı, 1987 yılında Trabzon/Vakfıkebir’de doğdu. İlköğretim ve lise öğrenimini Trabzon/Beşikdüzü’nde tamamladı. Amatör olarak Atletizm yapan ve 5 yıl Okul Takımı’nda yer alarak il içerisinde ve Türkiye’de çeşitli başarılar elde etti. 2005 yılında Sakarya Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Rekreasyon Bölümü’ne girdi. 2009 yılında bu bölümden mezun oldu. 2011 yılında KTÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı’nda başladığı yüksek lisans eğitimine devam etmektedir. 2015 yılında KTÜ Fatih Eğitim Fakültesi Pedagojik Formasyon Sertifika Programını (Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği) tamamladı. 2010 yıllarında Trabzon/Beşikdüzü Halk Eğitimi Merkezinde Step-Aerobik Usta Öğreticiliğine ve 2016/2017 eğitim-öğretim yılında Beşikdüzü Milli Eğitim bünyesinde çalışmaya başladığı Özel Eğitim Öğretmenliğine devam etmektedir. Araştırmacının yabancı dili İngilizcedir.

İLETİŞİM BİLGİLERİ

Adres : Seda UZUNER, Trabzon Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı